

СЛУЖБ

НА ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА ФНРЈ“ излегува по потреба во српско, хрватско, словенечко и македонско издание. — Огласи по тарифата. — Жиро сметка при Народната банка на ФНРЈ за претплата и одделни издања број 101-11 за огласи 101-11 1-30 1-931

Сабота, 31 декември 1960

БЕЛГРАД

БРОЈ 53

ГОД. XVI

Цена на овој број е 160.— дин. — Претплата за 1960 година изнесува 2.000.— дин., а за странство 3.000.— динари. — Редакција: Улица Краљевик'а Марка бр. 9. Пошт. факт. 226.— Телефон: централа 23-010 и (22-417) Администрација 26-276. Продавно одделение 22-619.

684.

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ПЛАН НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ НА ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1961 ДО 1965 ГОДИНА

Врз основа на членот 71 точка 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година, што го усвои Сојузната народна скупштина на седницата на Сојузниот собор од 27 декември 1960 година и на седницата на Соборот на производителите од 27 декември 1960 година.

ПР бр. 34
29 декември 1960 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Петар Стамболиќ, с. р.

ОПШТЕСТВЕН ПЛАН НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ НА ЈУГОСЛАВИЈА ОД 1961 ДО 1965 ГОДИНА

УВОД

1. Мошне големите и непрекинати залагања и напори што работниот народ на Југославија во целиот повоен период ги правеше заради совладување на наследената стопанска заостанатост и создавање материјални основи за подобрување на животните услови на луѓето и изградба на социјалистичко општество, од година на година даваа сè поосетни и поголеми резултати. Тие резултати особено беа големи во периодот на извршувањето на Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1957 до 1961 година. Тие години растежот на производните сили и на производството беше побрз и особено многу посестран во споредба со растежот во поранешните години. Во првите пет години на повоената изградба, во периодот од 1948 до 1952 година, националниот доход се зголемуваше по норма од 1,9% просечно годишно; во вториот период, од 1953 до 1956 година, нормата на растежот на националниот доход изнесуваше 8,4%; во периодот од 1957 до 1960 година таа изнесува 13,0% годишно.

Сестраноста на стопанскиот развој за последните четири години дојде до израз како во производството, запосленоста, инвестициите, така и во основната распределба на националниот доход.

2. Покрај продолжувањето на интензивното развивање на индустриското производство, што беше основната карактеристика и на стопанскиот развој

во првиот период, за последните четири години дојде до голем подем и на сите други области на стопанството, а особено на земјоделското производство. Земјоделското производство во првите години стагнираше, дури во извесна мера и опадна, и неговиот подем почнува во 1953 година. Тој подем, во почетокот благ, последните години значително се забрза. Таквиот развој го илустрира оваа табела (просечна годишна норма на растежот во %):

	Период 1948—52	Период 1953—56	Период 1957—60	Период 1948—60
Национален доход	1,9	8,4	13,0	7,2
Индустриско производство ¹⁾	6,4	12,8	14,2	10,7
Земјоделско производство ²⁾	— 1,5	4,1	10,5	4,9
Експлоатација на шуми, индустриска сеча	2,5	— 4,7	2,6	3,8
Градежништво ¹⁾	— 0,9	— 2,0	16,2	3,8
Сообраќај ¹⁾	6,9	9,5	13,3	9,6

Со големиот подем на земјоделското производство, со зголемувањето на индустриската сеча на дрво во шумарството, со истовременото развивање на енергетските извори и на суровинската база во индустријата и рударството, природните богатства на земјата поинтензивно и многу порационално се користени во периодот од 1957 до 1960 година. Наспоредно со тоа е продолжен и значително зголемен растежот на преработувачката индустрија и во тоа посебно растежот на производството на стоки за лична потрошувачка на населението. Со тоа е коригирано заостанувањето што на овој сектор на производството е создадено во периодот до 1952 година, а сè уште недоволно совладано во годините од 1953 до 1956. Производството на стоки за лична потрошувачка во индустријата се зголемуваше во периодот од 1948 до 1952 година по норма од 1,8% просечно годишно, во периодот од 1953 до 1956 по норма од 12,8%, а за последните четири години по норма од 15,7% просечно годишно.

3. Постојаниот и мошне интензивен развој на индустријата, ширењето на социјалистичкиот сектор во земјоделството, наспоредното развивање на

¹⁾ Физички обем.

²⁾ Сите норми се пресметани со проста геометричка прогресија. За да се избегнат во ваквата сметка неправилности до кои доаѓа во нормите кај земјоделското производство поради остри годишни осцилации, овде се сметани нормите врз база на двегодишни проседи (досега постоеше редовно сменување на родните и неродните години). На тој начин нормата за првиот период е пресметана од односот на обемот на производството во двегодишен просек од 1951—1952 спрема просекот од 1947—48; за вториот период од односот на производството во двегодишен просек од 1955—56 спрема просекот од 1951—52; и во третиот период од односот на производството во просек од 1959—60 спрема 1955—56 година. (Податоци на Сојузниот завод за статистика — СГ за 1960 година, за 1960 година оценка на Сојузниот завод за стопанско планирање).

сите други области на стопанството, како и сестраниот развиток на општествените служби, значително го зголемија обемот на запосленоста во општествениот сектор. Бројот на работниците и службениците во општествениот сектор се зголеми од околу 2,400.000 во 1956 година на околу 3,200.000 во 1960 година. Запосленоста во општествениот сектор се зголемува во периодот од 1957 до 1960 година за околу 195.000 просечно годишно, што е значително повеќе од годишниот прираст на активното население. На тој начин во последните години се забрза процесот на менувањето на економската и социјална структура на населението во правец на апсолутното намалување на селанското население и на зголемувањето на работништвото.

4. И покрај мошне големиот растеж на запосленоста во општествениот сектор на стопанството, за последните четири години дојде до зголемување на продуктивноста на трудот во сите области на стопанството. Тој пораст особено беше голем во земјоделството на општествениот сектор, каде што изнесуваше 9,8% просечно годишно. Во индустријата и во последните години порастот на производството по претежно лежеше врз ангажирањето на нова работна сила, а помалку врз зголемувањето на производствениот ефект на еден работник. Но значајно е да се подвлече дека за последните четири години тој ефект е значително зголемен во однос на поранешните години. Продуктивноста на трудот во индустријата се зголемуваше просечно годишно за 3% во периодот од 1953 до 1956 година, додека нормата на порастот за последните четири години изнесуваше 6,2% годишно и со тоа беше над двапати поголема од нормата во претходниот период.

5. Наспоредно со понатамошните интензивни вложувања во стопанството дојде за последните четири години и до забрзано подигање на личната потрошувачка на населението и до развивање на службите на општествениот стандард.

Личната потрошувачка на населението до 1949 година покажуваше јасна тенденција кон растење; во годините 1950 до 1952 таа поради посебни околности стагнираше, дури делумно, посматрано по обем, и опадна. Нејзиното повторно растење почнува во 1953 година и за четирите наредни години таа порасна за 17,5%. Со тоа во извесна мера е надоместено заостанувањето во поранешните години. Во периодот од 1957 до 1960 година реалната лична потрошувачка се зголеми за 45,8% во однос на 1956 година, со што е остварена просечна годишна норма на растежот од 9,9%. Ова значително подобрување на животните услови на населението за последните четири години особено на животните услови на работниците и службениците, е пресуден резултат од напорите што во целиот повоен период се вршени со цел за подигање на материјалната основа на нашето општество.

Подигањето на материјалните и културните животни услови на луѓето уште во поголема мера доаѓа до израз со фактот дека за последните четири години се извршени големи вложувања во проширувањето на материјалната основа за развој на општествениот стандард. Во првите пет години на повоената изградба се вложуваа во станбената и комуналната изградба во подигањето и опремањето на училишта, во културните и здравствените установи и во установите за социјални грижи во 575 милијарди динари (сметано во цените од 1956 година) просечно годишно, а за наредните четири години, во периодот од 1953 до 1956 година, по 52,2 милијарди динари просечно годишно. Во првиот период таквото вложување во општествениот стандард претставуваше 16,7% од вкупните инвестиции во основните средства, во вториот период 13,8%. Во периодот од 1957 до 1960 година вложувањето во општествениот стандард изнесуваше 121,1 милијарда динари просечно годишно и претставуваше 21,2% од вкупните инвестиции во основните средства. За последните четири години вложено е, според тоа,

во општествениот стандард приближно онолку колку за претходните девет години.

6. Побрзото темпо на стопанскиот развој за последните четири години овозможи големо проширување на економските односи со странство. Извозот на стоки и услуги се зголеми за четирите години за 72,0%. Истовремено, благодарейќи на резултатите од зголемувањето на земјоделското производство, речиси напално е елиминиран увозот на храна — пченица, маст и шеќер, кој едно време претставуваше над една четвртина од вкупниот увоз. Големото зголемување на извозот и елиминирањето на увозот на храна овозможија подобро снабдување на индустријата и земјоделството со репродукциони материјали од увозот, поголема набавка на странска опрема и значително подобро снабдување на внатрешниот пазар со стоки за лична потрошувачка на населението. Увозот на стоки и услуги за последните четири години се зголеми за 69,4%.

7. Сестраноста на стопанскиот развој за последните четири години дојде до израз и во поглед на порамномерниот територијален распоред на подигањето на производните сили. Во овој период беше можно подоследно да се води политиката на помагање на стопански послабо развиените подрачја на Југославија и да се пристапи кон отстранување на силните нерамномерности во темпото на развојот на одделни подрачја, што настанаа во првите години на повоената изградба. Врз основа на задачите од Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1957 до 1961 година, во последните четири години се остваруваа посебни програми за инвестиции во НР Македонија, НР Црна Гора и Автономната Косовско-Метохиска Област. Тие програми, со оглед на тоа дека во нив посебен акцент е ставен врз изградбата на голем број нови индустриски постројки, значително ќе ја поправат положбата на тие подрачја. Во периодот од 1957 до 1960 година со сојузни и републички средства е започнато финансирање на изградбата на низа индустриски постројки и во другите неразвиени подрачја на Југославија. Покрај тоа, со посилни стопански вложувања, особено со интензивни вложувања во земјоделството, за последните четири години во извесна мера е надоместен побавниот развој до кој дојде во првиот период на повоената изградба во подрачјата во кои земјоделството има поголемо учество.

8. Благодарейќи на ваквиот брз и сестран развој во темпото на последните четири години, основните задачи од Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1957 до 1961 година се остварени и натфолени за четири години. Тоа го покажува следнава табела:

	Предвидувањето на Планот за периодот 1957—61	Остварување за периодот 1957—60
Национален доход ³⁾	54,4	63,0
Индустриско производство ³⁾	70,0	70,0
Земјоделско производство ³⁾	41,2 ⁴⁾	59,8 ⁴⁾
Шумарство, индустриска сеча ³⁾	8,4	11,4
Извоз на стоки ³⁾	73,4	76,7
Увоз на стоки ³⁾	41,9	70,5
Лична потрошувачка ³⁾	34—40	45,8
Инвестиции во основните средства, вкупен износ ³⁾	2.557,5	2.280,2
Инвестиции во општествениот стандард ⁵⁾	545,3	484,6
Инвестиции во станбената и комуналната изградба ⁵⁾	371,2	355,5

³⁾ Зголемување во проценти

⁴⁾ Зголемувањето се однесува на просекот 1951—55. Како извршување е земен двегодишниот просек од 1959—60 година

⁵⁾ Во милијарди динари.

Извршувањето на задачите од Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1957 до 1961 година на некои сектори не беше доволно рамномерно. Во станбената и комуналната изградба и воопшто во вложувањата во општествениот стандард за четирите години не се остварени сите задачи поставени со Планот. Во индустриското производство значително е натфрлено производството на средства за работа и производството на стоки за лична потрошувачка, а многу помалку е натфрлен Планот во производството на некои сировини, во полуфабрикати, како и во производството на градежни материјали. Таа несогласност во извршувањето на Планот доведуваше повремено до нестабилност на пазарот, до немалување на запасите на некои производи, и особено тоа влијаеше врз големото натфрлање на планираниот увоз, посебно на увозот на сировини и полуфабрикати. Поради тоа задачата на Планот во поглед на намалувањето дефицитот на платниот биланс не е напдно извршена, иако тој дефицит во овој период е релативно намален.

Исполнувањето на основните задачи од Планот за помалку од четири години, и покрај споменатите нерамномерности, јасно укажува дека силите, создадени со големи напори и акумулирани во целиот повоен период, како и правилната политика во развивањето на општествено-економските односи, беа многу посилни отколку што се претпоставаше во времето на донесувањето на Планот.

9. Големiot пораст на производството и на продуктивноста на трудот, особено за последните четири години, суштествено го измени нивото на општата стопанска развиеност и структурата на стопанството. Нивото на развиеноста и структурата на производството и потрошувачката денеска осетно се поинакви од нивото и структурата во поранешните години, а поготово поинакви од нивото и структурата на стопанството во предвоената Југославија.

10. Мошне големи и пресудни промени настапија во производството. Основна, преовладувачка и определувачка гранка на производството стана коначно индустријата. Таа денеска учествува со близу 50% во формирањето на вкупниот национален доход, и отаде нејзиниот побрз растеж пресудно дејствува врз растежот на целото производство и стопанство. Индустријата денеска кај нас запослува 1.100.000 работници; нејзиното производство е 4,5 пати поголемо од производството во предвоената Југославија и 28 пати поголемо од производството во 1952 година. Нејзиниот брз растеж стана мошне стабилен, зашто за последните осум години нормата на годишното зголемување на индустриското производство не слегуваше под 10%. За 13 години повоен развој не само што се јави производство на голем број нови производи, туку се развија и цели гранки што не постоја пред војната. Електроиндустријата со производството на електроопрема, кабели, електрични апарати за домаќинството во обем што речиси ги покрива големите и постојано нарастувачки потреби на земјата, поморската бродоградба со производството на големи бродски единици и со големи испораки за странство, производството и преработката на нафта што ги покрива потребите на земјата од ова важно и сè позначајно гориво, — тоа се речиси во целина новите гранки на индустриското производство, создадени во повоениот развој. Покрај тоа, нивото на производството на металопреработувачката индустрија, со производството на индустриски уреди, алатни машини, земјоделски и градежни машини, возни средства, дизел-мотори, камиони, трактори итн., денеска е девет пати поголемо од предвоеното; на хемиската индустрија со новото производство на пластични маси, вештачки влакна, вештачки губриња итн. — 7,4 пати, на производството на електрична енергија — 7,5 пати, на црната металургија — 7,0 пати итн.

Таквата индустрија по својот обем и структура на производството денеска е способна понапдно да ги снабдува сите области на стопанството со разни

репродукциони материјали, во значителна мера да дава машини и уреди за понатамошниот интензивен развој на производните сили, да дава сè поголеми количини стоки за извоз и сè понапдно и поразновидно да го снабдува внатрешниот пазар со стоки за зголемување на личната потрошувачка на населението.

11. Значајни промени настапија во земјоделството. Нивото на неговото производство денеска е за околу 60% повисоко од нивото на производството пред војната. Со таквото ниво тоа е сè повеќе способно да ја снабдува прехранбената индустрија со сировини, да ги зголемува количините вишоци за извоз и, што е најпресудно, тоа е способно во целина да ги покрива сè понараснатите потреби на исхраната на населението.

Растежот на земјоделското производство во последните години лежи врз мошне големiot подем на социјалистичкиот сектор, врз развојот на земјоделските стопанства, задружните економии и сè поразновидните форми на производствена соработка на социјалистичкиот сектор со индивидуални производители. На социјалистичкиот сектор во последните години, благодарейќи на мошне големите општествени вложувања и на мерките за посовремена организација на процесот на работата, се разви мошне продуктивно производство, иако економските резултати не беа секогаш задоволителни, од објективни или субјективни причини. Земјоделските стопанства, економиите и задругите во сè поголема мера употребуваат високоприносно семе, вештачки Губриња и други средства за унапредување на производството и сè понапдно се опремени со современи орудија за производство. Употребата на вештачки Губриња на еден хектар обработлива површина во крупните општествени стопанства беше минимална во 1952; во 1956 таа изнесуваше веќе 212 кг, а во 1960 година изнесува 823 кг. На еден трактор во целото земјоделство во 1952 година доаѓаа 1.380 хектари обработлива површина, односно 480 хектари во крупните општествени стопанства, во 1956 година на еден трактор доаѓаа 694 хектари од вкупната обработлива површина, а 84 хектари во крупните општествени стопанства; денеска на еден трактор во целото земјоделство отпаѓаат 285 хектари обработлива површина, а околу 50 хектари во крупните општествени стопанства. Значително е зголемен и другиот машински парк и посебно во тоа тој е многу поразновиден отколку порано. Многу големи површини, не само во крупните општествени стопанства, се посејуваат денеска со високоприносни семиња, особено од пченица и пченка. Поради сето тоа денеска приносите во крупните општествени стопанства се високи, особено за две најважни поделелски култури — пченицата и пченката — каде што и напорите за унапредување на производството во изминатиот период беа најголеми. Просечниот принос на пченицата од хектар во крупните општествени стопанства во двегодишниот просек на 1959 и 1960 година изнесуваше 37,5 метарски центи, а на пченката 47,9 метарски центи. Благодарейќи на ваквите приноси и на значителното зголемување на приносите на површините на приватни стопанства обработувани во соработка со социјалистичкиот сектор, просечните приноси за сите видови стопанства изнесуваа во двегодишниот просек за пченицата 183 мц од хектар, а за пченката 23,6 мц. Таквите приноси се издначуваат со приносите на земјите со релативно развиено земјоделство.

Успесите во развивањето на социјалистичкиот сектор го зголемува во последните години учеството на тој сектор во вкупното земјоделско производство. Особено значително порасна учеството во производството на пазарни вишоци. Додека во обработливите површини тој сектор во 1950 година учествуваше со околу 10%, тој во вкупното земјоделско производство во 1960 година учествуваше со 15%, а во пазарните вишоци — со околу 28%. Зголемувањето учество на социјалистичкиот сектор во пазарните вишоци пресудно влијаеше за постабилно

снабдување на пазарот со земјоделски производи, особено со најважните производи на поделството.

12. Економската и социјалната структура на населението денеска суштествено е поинаква од структурата во поранешните периоди. Земјоделското население во индивидуалните стопанства се намали релативно и апсолутно. Додека пред војната над две третини од населението на Југославија беа запослени во земјоделството, а само една третина во другите дејности, и додека во 1953 година сè уште над 60% од населението живееше претежно од земјоделство, денеска е сведено земјоделското население на приближно половина. Процесот на запослувањето во индустријата и во другите дејности надвор од земјоделството, како и на намалувањето на недоволно запосленото население во земјоделството на приватниот сектор, е многу интензивен. Но и покрај тоа интензивно запослување на нова неквалификувана работна сила од селото, благодарейќи на големите настојувања за школување и стручно издигање на кадрите, квалификациониот состав на работниците и службениците е денеска подобар отколку порано. Во 1953 година квалификуваните и висококвалификуваните работници претставуваа 29,9% од запослените работници и службеници, додека во 1960 година тие претставуваат 31,9%. Во 1953 година службениците со виша и средна школска спрема учествуваа со 12%, додека во 1960 година тие учествуваат со 14% во вкупниот број на работниците и службениците.

Мрежата на училиштата и курсевите за воншколско стручно издигање на кадрите значително порасна. Бројот на учениците во средните стручни училишта денеска е 3 пати поголем отколку пред војната. За десетте последни години (1950—1959) дипломираа на техничките факултети 5 пати повеќе лица отколку за последните десет години пред војната (1930—1939), 4,5 пати повеќе на земјоделските, шумарските и ветеринарните факултети, 5,6 пати повеќе на медицинските и стоматолошките факултети, 3,2 пати повеќе на филозофските и природно-математичките, а неспоредливо повеќе на економските факултети, не сметајќи го големiot прилив на нови стручни кадри од вишите и високите стручни школи што во предвојна Југославија речиси и не постојеа.

13. Квалитативни промени настапија последниве години и во личната потрошувачка на населението. Долго време по војната најтежок проблем во личната потрошувачка на населението беше проблемот на исхраната, и тоа во својата најелементарна форма — како проблем на обезбедувањето на доволни количини пченица, маст и донекаде шеќер. Тоа обезбедување мораше во поранешните години да се врши и со увоз на големи количини од тие производи. Исхраната беше предоминантна во структурата на потрошувачката не само на селското туку и на работничкото домаќинство. Сè до скоро повеќе од половината на буџетите на работничките домаќинства одеше на исхраната.

Во последниве години веќе е манифестирана тенденцијата кон опаѓање на релативното учество на трошоците за храна во буџетот на работничкото семејство. Другите потреби, остро потискувани во првиот период на повоениот развој, со постојаниот растеж на личните доходи на населението почнуваат сè повеќе да растат и сè пополно да се остваруваат. Во исхраната, наместо лебот, маста, шеќерот, актуелни стануваат артиклите што обележуваат висок стандард на исхраната: месото, млекото, јајцата и донекаде сè уште шеќерот. Во потрошувачката на индустриски производи сè позначајно место зазема потрошувачката на трајни потрошни добра — намештај, електрични апарати за домаќинството, радио-апарати, телевизори, возила и сл. Структурните промени во личната потрошувачка на населението можат да се оценат од следнава табела за просечната специфична потрошувачка на некои најважни производи:

		Потрошувачка на жител:		
		1939	1956	1960
Жито во брашно	кг	175,1	182,9	184,0
Од тоа:				
Пченица и 'рж	кг	103,3	123,0	145,0
Шеќер	кг	5,2	11,3	15,0
Маснотии	кг	6,9	9,6	11,2
Месо и риба	кг	23,4	25,9	29,0
Калоричност				
на исхраната	кал.	2.645	2.790	3.030
Текстил, вкупно	кг	3,47	3,15	4,74
Обувки, вкупно	рала	0,80	1,22	1,69
Сапун и детерџент	кг	1,29	1,38	2,80
Јаглен	тони	0,04	0,17	0,22
Огревно дрво	м ³	1,40	0,55	0,36
Електрична енергија	kwh	5,14	36,14	74,46
Шупливо стакло	кг	0,40	0,61	1,34
Печки и шпорети	кг	0,19	0,93	1,31
Намештај, куќен и друг ⁹⁾	гарн.	4,50	7,55	17,00
Електрични апарати за домаќинството	кг	0,0	0,18	0,58

Покрај поголемата потрошувачка на индустриски производи и во тоа посебно на трајни потрошни добра, сè повеќе стануваше актуелно развивањето на службите и сервисите за помош на работничкото и службеничкото семејство, постигањето на уредно снабдување во трговијата, подобро задоволување на културните потреби на населението, развивањето на мрежите на комунални услуги итн., со еден збор — квалитативните промени во структурата на личната потрошувачка на населението што обележуваат еден повисок стандард на животот, во сè поголема мера бараа соодветно ниво во службите на комуналниот и општоопштествениот стандард.

Овој голем растеж на личната потрошувачка на населението беше следен од порастот на општествениот стандард. Благодарейќи на мошне големото инвестирање, и овде настапија суштествени промени. Основното во тоа е фактот дека во последниве години со обемот на станбената изградба е совладано заостанувањето во подобрувањето на станбената состојба посматрано за цела Југославија. Со околу 70 илјади станови изградени во 1960 година, денеска во Југославија се градат повеќе станови отколку што изнесува прирастот на населението, што покажува дека условите на станувањето, посматрано по станбена површина на жител — во релациите на цела Југославија, почнуваат да се подобруваат. Овој заклучок, вистина, не може сè уште да се донесе за сите подрачја и за сите видови населби. Сигурно е дека во некои градови и индустриски населби, во кои постои голем прираст на населението, тој прираст со обемот на станбената изградба сè уште не е совладан. Спроведената станбена реформа која воведо економски односи во експлоатацијата на станбените згради и во финансирањето на изградбата на станови веќе дејствува позитивно врз развојот и врз односите во станбеното стопанство и врз стандардот на живеењето во станови воопшто. Подобрувањето на животните услови на населението дојде до израз и на другите сектори на општествениот стандард. Благодарейќи на големиот пораст на вложувањата за последниве две години, подобро се материјалните услови и опременоста во училиштата и покрај мошне големото зголемување на бројот на учениците и студентите. Исто така, подобро е и мрежата на болниците, здравствените установи итн.

Во целина може да се заклучи дека во последниот период во основната распределба настапи квалитативна промена, во однос на поранешните периоди, во тоа што на овој сектор дојде до позна-

⁹⁾ На 1000 жители.

чително подобрување, со што е во многу нешто надоместено заостанувањето што постоеше првите години на нашите напори за совладување на стопанската заостанатост на земјата.

14. И покрај мошне осетното заостанување на растежот на личната потрошувачка на населението и на службите на општествениот стандард, интензивноста на инвестирањето во стопанството и со тоа на создавањето на услови за понатамошен брз стопански развој не се намали. Во првиот период на повената изградба (1948—1952) инвестирани се во основните средства на стопанството 270,5 милијарди динари просечно годишно (сметано во цените од 1956 година), што претставуваше 21,6% од вкупниот општествен производ на земјата. Во вториот период (1953—1956) инвестирани се просечно годишно 314,8 милијарди динари или 20,9% од општествениот производ. За последниве четири години инвестирани се во основните средства на стопанството просечно годишно 428,3 милијарди динари или 20,4% од општествениот производ. Заедно со вложувањата во обртни средства вкупните стопански инвестиции на општествениот сектор претставуваа во првиот период 25,6%, во вториот 27,5% и во третиот 28,0% од општествениот производ на вкупното стопанство. Тоа укажува дека интензивноста на инвестирањето не се намали за последниве години, дури и дека со вложувањата во обртни средства и нешто се зголеми, а дека можностите за инвестирање значително пораснаа.

Интензивното вложување во стопанството во првите години на повената изградба претставуваше извонреден напор, кој се остваруваше по цената на заостанување на личната потрошувачка и на поавно развивање на службите на општествениот стандард. Последниве години, благодарейќи на значително зголемените можности, интензивното развивање на стопанството беше следено со подигање на личната потрошувачка на населението и со развивање на службите на општествениот стандард, при истовремено релативно намалување на користењето на додавни средства од странство. Сето тоа укажува дека можностите суштествено се изменија, дека нивото на стопанската развиеност дојде во онаа фаза кога на доследно социјалистички принципи можат едновременно со развивањето на производните сили постојано да се подобруваат материјалните, културните и други животни услови на луѓето.

15. Значителното зголемување на материјалните производни сили и можностите за рамномерно развивање на сите сектори на стопанството и општеството даваа во последниве години сè поповолни услови за понатамошно усовршување на системот на работничкото и општественото самоуправавање. Средствата со кои во системот на расподелбата располагаат органите на работничкото самоуправавање во претпријатијата и органите на општественото управување во општините и околиците, значително пораснаа.

Системот на расподелбата е постојано усовршуван. Расподелбата меѓу федерацијата и другите органи се развиваше во правец на понатамошната децентрализација на средствата. Средствата на федерацијата од 1957 до 1960 година пораснаа за 66,7%, а средствата на сите други органи за 79,8%. При тоа зголемувањето на средствата на стопанските организации изнесува 109,6%.

Расподелбата на средствата меѓу политичките-ристоричалните единици е изменета во смисла на поголемо осамостојување на комуните и на поттикнувањето кон порационално трошење на средствата што служат за финансирање на општествените служби и на нестопанските расходи. Проширувањето на материјалната основа на самоуправноста е особено засилено во 1960 година со влегувањето во сила на новиот Закон за буџетите. Буџетските средства на комуните и на народните републики во 1959 година спрема 1958 година се зголемија за 14,5%, додека во 1960 година достигнуваат норма од над 20%.

Процесот на усовршувањето системот на расподелбата дојде до израз и во односите помеѓу општествената заедница и работните колективи, како и во системот на интерната расподелба во стопанската организација. Поцврстото врзување на фондот на личните доходи за остварениот вкупен доход на стопанската организација, како и доведувањето на наградувањето на членовите на работните колективи во зависност од нивниот работен ефект, ја развија иницијативата на работните колективи и нивната заинтересираност за резултатите на производството. Со дејствувањето на системот на расподелбата, во условите на интензивно вложување и зголемување на техничката опременост на трудот, остварен е значаен пораст на продуктивноста на трудот. Таквиот развој овозможи проширување на материјалната база на самоуправањето, а во исто време и значително зголемување на личната потрошувачка на работниците.

Заради постигање порамномерни односи помеѓу одделни сектори на производството, ублажени се до извесна мера диспаратите помеѓу цените на земјоделските производи и транспортните услуги и цените на индустриските производи. Покрај тоа, изменети се многуте поединечни инструменти на стопанското регулирање во правец на давањето поголеми можности за самостоен развој на одделни сектори на стопанството и на подобрувањето во стопанскиот систем воопшто.

Сето тоа, заедно со големите успеси во развивањето и ширењето на социјалистичките односи во земјоделството, значеше сè подоследна и сè пополна изградба на социјалистичкото општество во Југославија.

16. Развојот на стопанството за последниве четири години, иако порамномерен и посестран отколку порано, откри низа проблеми што мораат да се решаваат во наредниот период.

Пред сè, ниту со големите подем на стопанството за последниве четири години, не се овладани сите тешкотии и решени сите проблеми што произлегуваат од недоволната стопанска развиеност на земјата. Сè уште техничката опременост е слаба, особено во некои гранки на индустријата — во пражеништвото, во шумарството, во трговијата, а средствата за работа во многу погони се застарени и дотраени. Тој недостаток денеска сериозно го отежнува успешното зголемување на продуктивноста на трудот и претставува пречка за понатамошен брз развој на производните сили и за подобрување на животните услови на населението. Поради тоа денеска во извесна мера повеќе отколку порано се поставува потребата од реконструкции и модернизација на многуте стари погони во индустријата, во железничкиот сообраќај итн., како и од порадикална механизација на градежништвото, од подобра техничка опременост на трговијата, особено на трговијата на земјоделски производи.

И покрај крупните резултати во зголемувањето на земјоделското производство постигнати во последниве години, во развојот на оваа стопанска област се појавија сериозни проблеми што се огледуваат во неповолната економска положба на земјоделството и во неусогласеност негов развој со развојот на другите дејности. Релативно високите трошоци на производството и ниската акумулативност стануваат, во дадените услови и односи на цените, пречка за потребниот обем и темпо на проширената репродукција во земјоделството, а неусогласеност пораст на капацитетите за преработка и сместување на земјоделски производи, недоволната изграденост на крупните општествени стопанства и на земјоделските задруги, неадекватната организација на прометот, проблемите на транспортот и слично, се јавуваат како пречки за уште посилен развој на оваа стопанска област.

Покрај ова, развојот на стопанството за последниве четири години не беше наполно пропорционален. Додека во претходниот период како основна диспропорција се јавуваше заостанувањето на личната потрошувачка и недоволното вложување

во општествениот стандард, а во производството заостанувањето на земјоделството и на производството на стоки за лична потрошувачка, — во последниве години почнуваат да се чувствуваат сериозни недостатоци и заостанување во некои базични и за понатамошниот ефикасен и брз развој пресудно важни гранки на производството. Недостигот на челик, на основни хемиски производи, на градежни материјали, и во тоа на цемент, почнува да внесува нестабилност на пазарот, ја забавува изградбата и во голема мера го влошува платниот биланс.

Во поглед на правилниот и рамномерен регионален развој, ни за последниве четири години не се постигнати решавачки резултати во совладувањето на заостанувањето на неразвиените подрачја и во отстранувањето на големите разлики во стопанската развиеност помеѓу одделни територијални подрачја на земјата. Големите разлики што денеска постојат бараат во овој поглед сè уште посебни грижи на целата заедница.

Во системот на распределбата и во склопот на инструментите и на установите за планско регулирање на стопанството, и покрај подобрувањата постигнати за последниве четири години, се појавија низа слабости и недоследности што неповолно влијаат врз ефикасниот развој на производните сили и врз понатамошното развивање на социјалистичките односи на производството.

Системот на распределбата на вкупниот приход на стопанските организации сè уште не е доволно стимулативен за рационално трошење на општествените средства, за намалување на материјалните трошоци и за зголемување на продуктивноста на трудот. Тој систем, заедно со односите во цените, создава големи нерамномерности во економијата и во располагањето со средствата помеѓу одделни претпријатија, гранки и територијални подрачја, што доведуваат до нееднакви услови за нивниот развој.

Сето тоа уште повеќе се отежнува од кредитниот и банкарскиот систем, кој не е доволно приспособен за ефикасно насочување на средствата, од многуте нерешени проблеми за слободно економско здружување и кооперација помеѓу стопанските организации, од постоењето на силна административна интервенција на секторот на надворешната трговија и девизниот режим, од сè уште честите поединечни интервенции во регулирањето на цените и од низа други интервенции што денеска не им одговараат на основните установи на производствените односи во нашата земја.

П Р В Д Е Л

Глава I

ЕКОНОМСКО-ПОЛИТИЧКИТЕ ЦЕЛИ

1. Тргнувајќи од достигнатото ниво на развојот, од истакнатите квалитативни промени и определени структурни проблеми настанати во стопанството, како и од фактот дека работничкото и општественото самоуправање стана значајна движечка сила на целокупниот стопански развој, за периодот од 1961 до 1965 година се поставуваат овие економско-политички цели и задачи:

а) Да се обесбеди понатамошно брзо и стабилно развивање на производните сили, при што е нужно посебно да се забрзува развитокот на оние стопански области и гранки што имаат решавачко значење за усогласеното движење на стопанството во овој и во наредните периоди на развојот. За таа цел ќе биде особено потребно: да се забрза производството на основни суровини, репродукциони материјали и енергија, да се прошири и унапреди производството на капитална опрема. За да се извршат задачите во областа на градежништвото и во индустријата на градежни материјали, треба да се пристапи кон поинтензивна техничка реконструкција на градежништвото и на индустријата на градежни материјали, продолжу-

вајќи го при тоа забрзаниот пораст на индустријата на потрошни добра. Понатамошното унапредување на земјоделското производство треба да се врши во согласност со потребите на внатрешниот пазар и со можностите на извозот, а развојот на преработувачката индустрија, транспортот и трговијата на земјоделски производи да се усогласува со ширењето на земјоделското производство. Исто така треба да се продолжи развивањето и поеконичното користење на сообраќајните капацитети во согласност со порастот на производството и прометот. Усогласеното движење на стопанството и понатамошното подигање на животниот стандард на населението бараат пошироко развивање на услужните дејности.

Брзиот стопански развој ќе лежи врз политиката на понатамошно интензивно вложување во стопанството, со тоа што правилниот распоред на инвестициите помеѓу областите и гранките на производството треба да го осигури предвиденото оптимално и усогласено развивање на целото стопанство. И во идниот развој ќе му се обрне големо внимание на рационалното вложување на средства во проширената репродукција, за да дадат инвестициите најповолни резултати во порастот на производството и на националниот доход. Во врска со тоа треба уште повеќе да се прошири дејството на сите оние општествени и материјални фактори што во последниве години значително го подобрија степенот на ефикасноста на инвестициите.

Основницата на забрзаното развивање на производните сили ќе ја сочинува многу поголемиот пораст на продуктивноста на трудот во сите области на стопанството. За разлика од поранешните периоди, продуктивноста на трудот ќе стане, во однос на новата запосленост, попретежен фактор на порастот на производството и на националниот доход, што треба да претставува една од суштествените карактеристики на наредниот плански период. Посилниот подем на продуктивноста на трудот ќе се засновува врз прогресивноста на нашиот општествен и стопански систем, врз современата организација на трудот и врз поинтензивна примена на научните и техничките достигнувања во производството. Новата техника, во својство на најзначаен материјален фактор на економскиот напредок, треба да биде широко применувана во различни области на производството. Рационалното искористување на современата техника ќе бара поосетно подобрување на квалификационата структура на работната сила и изградба на висококвалификувани кадри способни за освојување и применување на новата техника. Во врска со тоа, ќе биде особено потребно да се поттикнува и да се развива научноистражувачката работа во сите гранки на стопанството и да ѝ се обрне големо внимание на улогата на научноистражувачките установи и на разновидните служби за унапредување на производството, заради поставување уште поширока основа за создавање и изградување на домашната техника.

б) Наспоредно со развивањето на производството да се зголемува личната потрошувачка, чиј напредок е основната цел на развојот, неопходен фактор на материјалната стимулација и услов за усогласено движење на производството. Реалната потрошувачка на запослените лица во своите општостопански размери треба доследно да го следи вкупниот пораст на продуктивноста на трудот и да напредува во согласност со тој пораст. Реалната потрошувачка на работниците во стопанските организации треба да се развива согласно со движењето на продуктивноста на трудот односно на вкупните резултати на стопанисувањето. Со зголемувањето на личните доходи на населението ќе се менува истовремено сегашниот состав на потрошувачката во правецот на сè поголем удел на оние производи и услуги со кои се одликуваат повисокото ниво и поразновидната структура на потрошувачката. Потрошувачката на населението на тој начин ќе биде важен елемент во

ширењето на внатрешниот пазар и нужен поттик за развојот на многу преработувачки дејности што произведуваат добра за лична потрошувачка. За напредокот на личната потрошувачка ќе придонесе развојот на трговијата, туризмот и општествената исхрана.

Во наредниот период да се обезбеди многу пополн развој на сите дејности што ја сочинуваат областа на општествениот стандард со цел тие послитно и непосредно да им послужат на различните потреби на стопанството и општеството. Во согласност со тоа, ќе биде проширена станбената изградба, изградбата на училишта, здравствени установи, како и на други установи на општествениот стандард, што ќе ги подобри уште повеќе материјалните и други услови на нивната работа. Овој посестран развој на сите елементи на општествениот стандард и нивното разновидно влијание врз производството ќе претставуваат една од особеностите на наредниот период.

Основните рамки во кои треба да се движи личната и општествената потрошувачка ќе се одмеруваат така што најполно да дојде до израз човечкиот фактор, бидејќи од животните и работните услови на луѓето, од нивните работни навики, од нивниот степен на стручноста и образованието зависи општата ефикасност на економскиот развој.

в) Идниот развојот на стопанството треба да доведе до уште посестрано развивање и засилување на нашите економски односи со странство, до понатамошно географско ширење на нашата надворешна трговија и до унапредување на другите видови економска соработка, како што се инвестиционите аранжмани со одделни земји, производствената кооперација, научно-техничката соработка и слично. Високиот пораст на производството треба да доведе до укинување на платниот дефицит во текушото работење со странство, така што нашиот стопански развој во уште поголема мера ќе биде потпрен на сопствените средства и извори. Најважна задача во тој правец ќе биде постепено да се оствари таков обем на извозот што ќе биде доволен да ги покрива текуштите потреби на стопанството од увоз. Тоа ќе бара да расте извозот во нешто побрзо темпо од порастот на општествениот производ. Овој резултат треба да биде, меѓу другото, постигнат со поинтензивно развивање на оние гранки и области чии трошоци на производството, обемот, структурата и квалитетот можат да осигурат соодветна експанзија на извозот и воопшто поповолна положба на земјата во меѓународната размена на добра. Со промените во девизниот режим ќе се влијае исто така врз поголемата регионалност и рентабилност на надворешната трговија, и тоа со постепена либерализација на увозот и со пошироко ослободување на иницијативата на стопанските организации во надворешнотрговското работење.

г) Особена прижа, во согласност со зголемени можности на стопанството, да му се обрне на забрзувањето на развојот на неразвиените подрачја на земјата. Забрзаниот развојот на овие подрачја ќе подразбира таков развојот што ќе биде побрз отколку што беше во претходниот период и побрз во однос на другото подрачје на земјата. На тој начин треба да бидат постепено намалувани наследените регионални разлики во економската развиеност, што ќе води кон уште посилен внатрешна интеграција на стопанството. Изградбата на индустријата во овие подрачја ќе претставува основен пат да се постигне саканото темпо на развојот и најбрзо менување на заостанатата стопанска структура. Кон оваа задача треба да биде приспособен и неопходниот систем на мерки кој ќе го овозможи и ќе го олесни неговото практично спроведување.

д) Кон крајот на наредниот петгодишен период Југославија треба да достигне таков степен на стопанскиот развојот што ќе значи нејзино потполно излегување од положбата на недоволно развиена земја, така што таа, по основните економски индикатори, ќе претставува средно развиена индустриска земја. Истовремено, овој период треба да

биде обележен со претегот на социјалистичките форми на производство во земјоделството, каде што на социјалистички основи организираното производство ќе стане доминантен и решавачки фактор.

ј) Стопанскиот развојот со своето целокупно дејство ќе осигури засилување на социјалистичките општествени односи и на социјалистичките форми на стопанисување, развивање на работничкото самоупраување во стопанските организации и на општественото самоупраување во општините и околиите. Заради тоа ќе биде нужно понатаму да се усвршува и да се развива целокупниот механизам на стопанскиот систем, а особено системот на распределбата помеѓу општествената заедница и претпријатијата, како и на распределбата на чистиот приход и на личните доходи во работните колективи, од што треба да произлезат уште поголеми поттици за иницијативата на стопанските организации и комуните, при истовремено економски ефикасно планско насочување на стопанскиот развој. Исто така треба да се усвршуваат и другите подрачја на стопанскиот систем, како што е подрачјето на цените, на девизниот режим, на финансирањето и насочувањето на инвестициите, како и на кредитниот систем во целина, при што посебно внимание ќе ѝ биде обрнувано на економиката на стопанските области и гранки.

ВТОР ДЕЛ

ОСНОВНИТЕ НАСОКИ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ

Глава II

ОПШТЕСТВЕН ПРОИЗВОД И НАЦИОНАЛЕН ДОХОД

I. Производство

1. Имајќи ги предвид остварените материјални и општествени услови на производството и основните економско-политички цели и задачи, во периодот од 1961 до 1965 година се предвидува следниов пораст на општествениот производ и на националниот доход (во милијарди динари):⁷⁾

	1960	1965	Индекс 1965/ 1960	Просечна годишна норма на растежот 1961—1965 (во %)
Општествен производ	2.782,0	4.778,0	172	11,4
Национален доход	2.574,0	4.399,0	171	11,3

* 2. Националниот доход на еден жител се предвидува дека ќе порасне за околу 10% просечно годишно, со оглед на тоа дека се проценува пораст на населението од 18.667.000 во 1960 на 19.821.000 во 1965 година, т. е. по годишна норма од 1,2%. Во апсолутен износ националниот доход на жител треба да порасне за наредните пет години од 137.896 на 221.926 динари.

3. Брз пораст на производството ќе се оствари во општествениот сектор на стопанството. Производството на социјалистичките стопански организации ќе се зголеми од 1961 до 1965 година за 88,5%, така што просечното годишно зголемување ќе изнесува 13,5%. На тој начин уделот на општествениот сектор на стопанството во општествениот производ ќе се зголеми од 76% во 1960 на 84% во 1965 година.

4. Заради обезбедување на предвидениот пораст на општествениот производ и на националниот доход, како и на таква структура на производството што е неопходна за исполнување на поставените економско-политички цели и задачи, потребно е во

⁷⁾ Сите вредносни искази во овој План се дадени во цените од 1959 година. Податоците за 1960 година претставуваат претходна проценка.

приближно следниве односи да се оствари пораст на општествениот производ по одделни области на стопанството (во милијарди динари):

	1960	1965	Индекс 1965/ 1960	Просечна годишна норма на растежот 1961—1965 година
Стопанството вкупно	2.782,0	4.778,0	172	11,4
Индустрија	1.212,0	2.230,0	184	13,0
Земјоделство ^{б)}	664,0	940,0	142	7,2
Шумарство	46,0	64,0	138	6,7
Градежништво	152,5	285,0	187	13,3
Сообраќај	217,0	385,0	177	12,1
Трговија, угостителство и туризам	350,5	624,0	178	12,2
Занаетчиство	140,0	250,0	179	12,3

5. Наредниот петгодишен период треба да доведе до формирање на повисока производствена структура во која индустријата, како водечка област на стопанството, и другите неземјоделски дејности ќе добијат уште поголемо релативно значење во вкупното производство на земјата (изразено во постојните цени):

	1960	1965
Стопанството вкупно	100,0	100,0
Индустрија	43,5	46,8
Земјоделство	23,9	19,7
Шумарство	1,7	1,3
Градежништво	5,5	6,0
Сообраќај	7,8	7,8
Трговија и угостителство	12,6	13,1
Занаетчиство	5,0	5,3
Неземјоделските дејности заедно	7,6	8,0

6. Во остварувањето на предвидената динамика на производството нужно е да се постигне многу побрз пораст на производството на средства за производство, а посебно на производството на предмети за работа. Оваа ориентација во производството ја наметнува потребата да се избегнат поосетливите диспропорции помеѓу основните оддели на производството, да се создадат реални средства и фондови за планираната инвестициона изградба и да се обезбеди исполнување на главните цели на подрачјето на надворешната трговија и на платниот биланс.

7. Врз основа на наведените норми на развојот стопанството и во наредниот период ќе ја одржува високата динамика на растежот формирана во последните години. Во раздобјето од 13 години (1953—1965) индустриското производство на тој начин непрекинато би растело по норма од 13,4%, земјоделското производство по норма од 7,0%, а националниот доход по норма од 10,9% просечно годишно. Овој подем на стопанството би требало да ја доведе Југославија во 1965 година на нивото на денешните средно развиени земји.

II. Расподелба

1. Во согласност со барањата што произлегуваат од предвиденото темпо на стопанскиот развој, од засилувањето на материјалната основа на работничкото и општественото самоуправавање, од унапредувањето на личната потрошувачка и општествениот стандард, како и од урамнотежувањето на текуштата размена со странство, потребно е во основната расподелба на општествениот производ и на вкупно расположивите средства да се постигнат следниве односи и следниот пораст на одделни видови потрошувачка (во милијарди динари):

^{б)} За земјоделското производство од 1960 година е земен двегодишен просек од 1959—1960 година.

	1960	Структура во %	1965	Структура во %	Индекс 1965/ 1960	Просечни годишни норми на растежот 1961—1965 г.
Општествен производ	2 782,0	96,8	4 778,0	101,9	172	11,4
Вкупно расположиви средства	2 874,6	100,0	4 690,0	100,0	163	10,3
Од тоа:						
Стопански инвестиции со резерви	868,2	30,2	1 585,0	33,9	183	12,8
Лична потрошувачка	1 336,5	46,5	2 036,0	43,5	152	8,8
Општествен стандард ^{в)}	298,7	10,4	548,0	11,7	184	12,9
Државни органи и народна одбрана ^{в)}	258,8	9,0	363,0	7,7	140	7,0
Лична потрошувачка и општествен стандард заедно	1 635,2	56,9	2 584,0	55,2	158	9,6

2. За основната расподелба на општествениот производ и на вкупно расположивите средства ќе бидат во наредниот период карактеристични следниве моменти:

а) вкупно расположивите средства за внатрешната потрошувачка се зголемуваат побавно отколку општествениот производ. Разликата помеѓу општествениот производ и вкупно расположивите средства треба да послужи за урамнотежување на трговската размена со странство, за израмнување на разликите помеѓу надворешните и внатрешните цени, како и за други цели на платниот биланс;

б) зголемувањето на стопанските инвестиции во општествениот производ ќе биде главно остварувано на сметка на релативното опаѓање на расходите на државните органи и на народната одбрана. Овие расходи треба да растат помалку отколку сразмерно со порастот на општествениот производ и на вкупно расположивите средства;

в) при висок пораст на личната потрошувачка, инвестиционите расходи на општествениот стандард ќе напредуваат релативно со најбрзо темпо, кое ќе биде над она кај стопанските инвестиции. Ваквата динамика на општествениот стандард е нужна како од гледиштето на стопанскиот развој така и од гледиштето на унапредувањето на животните и културните услови на населението. Личната потрошувачка земена заедно со текуштите и инвестиционите расходи на општествениот стандард ќе има норма на зголемување главно еднаква со нормата на порастот на вкупно расположивите средства.

3. Наведените сразмери во основната расподелба треба да овозможат да дојдат до полн израз како материјалните фактори претставени во нормата на инвестициите така и личните фактори на луѓето, чии услови за живот и работа паралелно се унапредуваат со развојот на материјалните производни сили. Постапените односи во расподелбата на тој начин имаат за цел да овозможат единствено дејствување на основните фактори во развојот во правецот на побрз пораст на вкупното општествено производство.

4. Бидејќи општественото, на социјалистички основи организирано производство ќе има поголема норма на подем отколку вкупното стопанство, тоа ваквиот негов развој ќе влијае врз динамиката и односите во расподелбата на средствата на општественото стопанство. Од тоа нужно ќе произлезат поголеми можности за задоволување и пораст на онаа потрошувачка што се подмирува со расподелба на средствата на социјалистичкиот сектор на производството. Во социјалистичкиот сектор на стопанството треба да бидат остварени следниве односи и следнава динамика на растежот на одделни видови потрошувачка (во милијарди динари):

^{в)} Вклучени се, покрај текуштите материјални расходи, и инвестиционите расходи.

	1960	Структура во %	1965	Структура во %	Индекс 1965/1960	Просечна годишна норма на растежот 1961—1965 год.
Општествен производ на општествениот сектор	2.134,0	91,4	4.016,0	98,7	188	13,5
Вкупно расположливи средства на општествениот сектор	2.335,0	100	4.067,0	100	174	11,7
Од тоа:						
Стопански инвестиции	799,0	34,2	1.493,0	36,7	187	13,3
а) Во основни средства	589,0	25,6	1.071,0	26,3	179	12,3
б) Во обртни средства и резерви	200,0	8,6	422,0	10,4	211	16,1
Лична потрошувачка	890,2	38,1	1.528,0	37,7	172	11,4
Општествен стандард ¹⁾	264,4	11,3	483,0	11,9	183	12,8
Државни органи и народна одбрана ¹⁾	258,8	11,1	363,0	8,9	140	7,9
Лична потрошувачка и општествен стандард заедно	1.154,6	49,4	2.011,9	49,6	174	11,7

5. Пропорциите во основната распределба на општествениот производ ќе даваат широка материјална база за развој на работничкото и општественото самоуправање. Стопанските организации, општините, околиците и народните републики ќе располагаат со значајни средства за инвестиции и општествена потрошувачка. Со усовршувањето на инструментите на стопанисувањето — особено со подобрувањето на економиката на одделни стопански области и гранки и со унапредувањето на кредитниот систем и на системот на здружувањето во стопанството, преку кој пат треба да се оствари пополни мобилност на средствата за развој — нужно е да се има стремеж кон понатамошна децентрализација и кон ублажување на мерките што се однесуваат до директната распределба на формиранiot доход од центарот.

6. Со распределбата на националниот доход, со кредитната политика, со создавањето и употребата на стопанските резерви и со други мерки ќе биде потребно да се осигура стабилноста на стопанските движења на пазарот и да се влијае врз таквото формирање на купувачките фондови што би овозможувало реализација на вкупното стоковно производство. Во согласност со тоа, треба по пат на текушти годишни планови и на нивни мерки да се насочува распределбата на средствата во правецот на пропорциите дадени во овој план.

Глава III

ИНВЕСТИЦИИ

1. Основната задача на инвестиционата политика ќе биде со посредство на вложувањата да се оствари најбрз пораст на производството и да се осигурат услови за усогласен и континуиран развој на стопанството во подолг временски срок. За таа цел се предвидуваат вкупни инвестиции во вложувања во основни и обртни фондови во износ од околу 8.015 милијарди динари за целиот петгодишен период, односно просечно годишно околу 1.600 милијарди при следнава основна распределба на овие средства (во милијарди динари):

¹⁾ Вклучени се, покрај текуштите материјални расходи, и инвестиционите расходи.

	1960	Структура	1965	Структура	Индекс 1965/1960	Просечни годишни норми на растежот 1961—1965 год.
Вкупни инвестиции	1.107,5	100,0	2.017,0	100,0	182	12,7
Од тоа:						
Стопански инвестиции со резерви	868,2	78,4	1.585,0	78,6	183	12,8
Нестопански инвестиции	239,3	21,6	432,0	21,4	181	12,6
а) Инвестиции во општествениот стандард	209,3	18,9	390,0	19,3	186	13,2
б) Други нестопански инвестиции	30,0	2,7	42,0	2,1	140	7,9

2. Обемот на нестопанските инвестиции, посебно на инвестициите во општествениот стандард, управен е кон тоа да обезбеди брз развој на општествениот стандард согласно со сè поголемите потреби на стопанството. Предвидените инвестиции овозможуваат да се подобри квалитетот на станувањето и да се зголеми станбената површина на еден жител, да се прошири училишниот простор на еден ученик и покрај големиот прираст на учениците во училиштата, позначајно да се зголемат капацитетите на здравствените установи, како и комуналните фондови во градовите и индустриските центри.

3. Вкупните стопански инвестиции (вложувања во основни и обртни фондови заедно) ќе сочинуваат околу 32,5% од општествениот производ, наспрема 30,7%, колку што овие инвестиции составуваа во претходниот четиригодишен период. Зголемувањето на уделот на стопанските инвестиции во општествениот производ е обусловено од општо то темпо на стопанскиот развој што се предвидува за идните години, од потребата за создавање на доволни резерви суровини и обртни средства воопшто, потоа од потребата побрзо да се прошират определени базични гранки на индустријата, да се продолжи интензивното унапредување на земјоделството и со соодветно зголемување на енергетската основа и сообраќајот да се обезбедат услови за брз подем на стопанството и по 1965 година. Во наредниот период исто така ќе биде потребно да се вложат сразмерно поголеми средства во потемелна реконструкција на градежништвото и во модернизација на трговијата и да се постави поширока материјална основа за развој на шумарството.

4. Како резултат од идниот стопански развој ќе се намали учеството на додавните странски средства во вкупните средства за проширена репродукција.

Височината на стопанските вложувања во основни и обртни фондови е во согласност со материјалните можности на земјата, така што стопанството ќе биде во состојба рационално да го совлада предвидениот обем на инвестициите. Во дејќи сметка за тоа, се предвидува дека ќе биде потребно во вкупните стопански инвестиции вложувањата во основни и обртни фондови да бидат следниве (во милијарди динари):

	1960	1965	Индекс 1965/1960	Просечни годишни норми на растежот 1961—1965 год.
Вкупни (брuto) стопански инвестиции со резерви	868,2	1.585,0	183	12,8
Од тоа:				
а) Инвестиции во основни фондови	638,9	1.116,0	175	11,8
б) Инвестиции во обртни фондови и резерви	229,3	469,0	205	15,4

5. Инвестициите во обртните фондови ќе имаат побрза динамика на порастот од општествениот производ, што треба да овозможи пообилно снабдување на производството со репродукциони материјали и поголемо и постабилно создавање на материјални резерви во стопанството. Високиот пораст на производството и неговото несмеќавано развивање го бара ова пообилно вложување во обртните фондови.

6. Во рамките на стопанските вложувања во основните фондови се предвидува за 1965 година пораст на средствата на амортизационите фондови за околу 76%, во однос на 1960 година, со тоа што се оценува дека потрошокот на амортизацијата ќе се зголеми за околу 80% во текот на наредните пет години. Зголемиот потрошок на амортизацијата треба, меѓу другото, да произлезе од понатамошната либерализација на нејзиното трошење, т.е. од укинувањето на овие ограничувања што уште преостанаа на ова подрачје.

7. Распоредот на инвестициите на основните стопански области треба да биде поставен така што со планираните вложувања да се остварува пропорционално развивање на стопанството и на основните оддели на производството. Затоа по пат на инвестиции посебно ќе се поттикнува побрзиот напредок на ова производство чие заостанување може да создава потрајни економски диспропорции и да ја забавува општата норма на стопанскиот растеж. Во врска со тоа, потребно е значително да се зголемат инвестициите во индустријата како целина, а особено во некои нејзини клучни гранки, потоа во градежништвото и во производството на градежни материјали, како и во подобрувањето на материјалните услови за развој на трговијата и за подобро снабдување на населението. Со засилено вложување во шумарството ќе започне нов циклус на развојот во оваа област на стопанството. Што се однесува до инвестициите во земјоделството, кои ќе бидат големи и во наредните години, неопходно е да се обезбеди нивното временско поклопување со инвестициите во други дејности од кои се повеќе ќе зависи успешната реализација на земјоделското производство. За да се обезбеди ваков развој, инвестициите во основните фондови на општественото стопанство треба да бидат на следниов начин распоредени на основните области на стопанството (во милијарди динари):

	1960	Структура во %	1965	Структура во %	Индекси 1965/1960	Процени годишни норми на растежот 1961—1965 година
Индустрија и рударство	269,0	44,9	514,0	48,0	191	13,8
Земјоделство	103,0	17,2	161,0	15,0	156	9,3
Шумарство	10,0	1,7	19,0	1,8	190	13,7
Градежништво	18,0	3,0	50,0	4,7	278	22,7
Сообраќај	145,0	24,2	233,0	21,7	161	10,0
Трговија, угостителство и туризам	43,0	7,2	77,0	7,2	179	12,3
Занаетчиство	11,0	1,8	17,0	1,6	155	9,2
Вкупно	599,0	100,0	1071,0	100,0	179	12,3

8. Во првите години од наредниот период треба да се оствари побрзо зголемување на инвестициите во енергетското производство, во производството на суровини и репродукциони материјали, во зголемувањето на превозните капацитети на железничкиот сообраќај, во механизацијата и модернизацијата на градежништвото, како и во индустриското производство за потребите на градежништвото, за да се создадат услови за несмеќаван развој на производството и за успешно изведување на инвестиционата изградба во целина, а посебно на станбената изградба.

9. Определени моменти непосредно врзани за идната структура на инвестициите, како што се зго-

лемените вложувања во базичните индустриски гранки, големата изградба на модерни сообраќајници, техничката реконструкција на земјоделството и градежништвото, како и извесни подолгорочни вложувања ќе се стремат да ја зголемат капиталната интензивност на инвестициите и привремено да го намалат степенот на нивната ефикасност. За да се сведе краткорочното дејство на овие фактори на најмала мера особено ќе биде потребно: да се забрзаат сроковите за активирање на инвестициите, подобро и порационално да се користат постојните и новите производствени фондови, секаде каде што е тоа економски целесобразно — со посредство на реконструкции и со проширување на постојните капацитети да се остварува непосредно зголемување на производството и со годни мерки воопшто да се стимулира побрзата и поекономична инвестиционата изградба. Во истиот правец треба да се дејствува со осигурување на проектни институции, особено за технолошко проектирање, како и со донесување соодветни прописи за проектирањето и изведувањето на инвестициите, за стандардизацијата и типизацијата на градежните елементи и слично.

10. Во наредниот период инвестициите во индустријата ќе служат, пред сè, за поинтензивно ширење на она производство што има најповолни природни и други услови за развој. При тоа посебен акцент треба да биде ставен на гранките што ја сочинуваат современата и долгорочна основа на индустријата и општостопанскиот напредок. Според тоа, тежиштето на идните вложувања треба да биде врз енергетиката, црнатата и обоената металургија, хемиската индустрија, производството на капитална опрема, вклучувајќи ја тука електрониката и елементите на автоматизацијата; врз вложувањата во производството што се заснова на засилено искористување на суровинската база во земјоделството и шумарството (прехранбена индустрија и механичка и хемиска преработка на дрво); врз вложувањата во производството на градежни материјали и метали, како и врз вложувањата во развојот на индустријата на потрошни добра, особено на трајни потрошни добра.

Со предвидените инвестиции во земјоделството се продолжува всушност започнатиот процес на модернизацијата и на брзото унапредување на земјоделското производство. Напорите на инвестиционата политика, особено во општествениот сектор, ќе бидат управени кон производствените гранки и производите чија потрошувачка во идниот период најмногу ќе расте на домашниот и странски пазар. Од тие причини вложувањата ќе се насочуваат првенствено кон посилниот развој на сточарството и на суровинската база што го овозможува тој развојот.

Во шумарството најголем дел од инвестиционите средства треба да бидат употребени за изградба на шумски комуникации и за воведување на плантажна и други форми на интензивно подигање на шуми.

Предвидените средства за инвестиции во градежништвото што во наредниот период ќе имаат најголема динамика на растежот, ќе се користат за набавка на механизација и за посовремено опремање воопшто за да се подигне оваа дејност што побргу на повисоко техничко ниво и на тој начин да се осигури побрзо, поефтино и поефикасно градeње.

Инвестициите во сообраќајот треба да бидат наменети за зголемување на превозната и пропусната сила, за подобрување на брзината и уредноста на сообраќајот, за посилно поврзување на различни подрачја на земјата во единствен систем на внатрешните комуникации, како и за подобрување на транспортните услови за транзит и надворешно-трговска размена. За таа цел се предвидува нова изградба, реконструкција, проширување и модернизација на сообраќајната мрежа (на пруги, патишта, поморски луки, речни пристаништа и пт-линии) во значително поголем обем отколку во из-

минатиот период. Поинтензивното проширување на возниот и пловниот парк и употребата на друга современа опрема, заедно со реконструкцијата и изградбата на мрежата, треба да овозможат рационализација на сите гранки на сообраќајот, а особено на железничкиот и поштенскиот сообраќај.

Зголемените инвестиции во трговијата и угостителството ќе послужат за развивање на трговската мрежа и за воведување на повисоки стандарди во организацијата и опремањето на прометот, за изградба на пазаршта и складишта, за позначајно зголемување на капацитетите на туристичкото угостителство и за унапредување на домашниот и странскиот туризам воопшто.

11. Инвестициите предвидени за развој на производните сили треба посебно да придонесат за ширењето на нашиот извоз и за решавањето на поставените задачи во областа на платниот биланс и на посестраното развивање на економските односи со странство.

12. Во остварувањето на демот и на основната структура на инвестициите дејноста на Општиот инвестиционен фонд во наредниот период треба да биде ограничена на оние подрачја што се од суштествено значење за општиот стопански развој и каде што е неопходно финансирањето од општите општествени средства. Врз основа на тоа интервенцијата на Општиот инвестиционен фонд треба да ги опфати следниве три основни намени: а) вложувања во базичното производство; б) помагање на развојот на неразвиените подрачја на земјата; и в) посредување во оние случаи каде што е нужно да се отстрануваат настанатите диспропорции или со посебна општествена интервенција да се поттикнува забрзаната техничка реконструкција на определени гранки заради пополни и поусогласен развој на стопанството. Таквото поставување на Општиот инвестиционен фонд бара тој да биде разбременет од извесни намени, а другите намени да ги финансира во значително помал обем отколку досега.

Глава IV

ЛИЧНА ПОТРОШУВАЧКА И ОПШТЕСТВЕН СТАНДАРД

I. Лична потрошувачка

1. Во согласност со предвидената норма на порастот на општествениот производ и на националниот доход реалниот обем на личната потрошувачка во периодот од 1961 до 1965 година треба да се зголеми просечно за 8,8%, односно на жител за 7,5% годишно. Со тоа треба да биде овозможено хармонично и стабилно зголемување на личната потрошувачка како суштествен елемент на проширената општествена репродукција.

На тој начин ќе продолжи и во периодот од 1961 до 1965 година интензивното напредување на животниот стандард карактеристично за последниве осум години. Во 1965 година нивото на личната потрошувачка ќе биде повисоко за околу 166,0%, во однос на 1952 година, што значи дека во раздобјето од 13 години ќе биде остварена висока норма на порастот на личната потрошувачка од 7,8% годишно. Таквиот развој на личната потрошувачка покажува дека таа наспoredно и хармонично се движи напред со другите основни компоненти на стопанството и дека тој развој стана трајна и законита појава на нашето социјалистичко општество. На крајот од следниот период реалната потрошувачка на населението во Југославија би се приближила кон нивото што денеска го достигнале средно развиените земји.

2. Зголемувањето на реалните заработки на лицата запослени во стопанството ќе се врши во согласност со општиот пораст на продуктивноста на трудот. Така во општественото мерило ќе се остварува функционална зависност на развојот на лич-

ната потрошувачка од движењето на продуктивноста на трудот. Согласно со тоа, се предвидува дека просечните заработки на лицата запослени во стопанските организации за наредните пет години ќе пораснат за 38,6%, односно 6,7% просечно годишно. Во однос на таквото движење на реалните заработки во стопанството, ќе се обезбедува соодветно зголемување и усогласување на платите на лицата запослени во државните органи и во јавните служби. Предвидениот пораст на реалните заработки и плати ги дава потребните рамки за понатамошното усовршување на системот на наградувањето според работниот ефект и тоа не само во стопанските организации туку и во државните органи и јавните служби.

3. Расходите во областа на социјалното осигурување ќе се зголемат за околу 60%, односно 9,9% просечно годишно. Со тоа ќе биде осигурено зголемување на средствата според потребите што ќе произлезат од зголемувањето на бројот на запослените лица, на децата и пензионерите. Пензиите и инвалидните на соодветен начин ќе се усогласуваат со движењето на заработките и платите на лицата запослени во стопанството, државните органи и јавните служби. Материјалните трошоци на здравственото осигурување се предвидува дека ќе се зголемат за 67%, односно 10,8% годишно, со што се обезбедуваат поповолни услови за давање здравствена заштита.

Врз понатамошниот развој на социјалното и здравственото осигурување треба поволно да влијаат промените во организацијата и во системот на финансирањето. Тие промени, при општественото самоупраување во оваа област, ќе им создадат подобри услови на граѓаните во користењето на правата од социјалното осигурување и самото трошење на средствата ќе го направат порационално.

4. Личните доходи на индивидуалните земјоделски производители треба да се зголеми во зависност од тоа како ќе растат нивното производство и пазарните вишоци. При тоа се има предвид дека општите резултати на кооперацијата на индивидуалните производители со социјалистичките стопански организации ќе водат кон побрзо зголемување на нивните лични доходи. Се оценува дека реалните лични доходи на член од земјоделското домаќинство, во приватниот сектор, ќе се зголемат за пет години за околу 28,0%, односно околу 5,1% просечно годишно.

5. Наведените сразмери во порастот на личната потрошувачка за различните категории на населението ќе биде потребно да се одржуваат со соодветна општествена интервенција. Годишните планови ќе предвидуваат за тоа соодветни мерки чија цел ќе биде да се зачуваат што поправилните односи во развојот на личната потрошувачка.

6. Зголемувањето на личната потрошувачка и диференцирањето на личните доходи, што ќе настанат како последица од подоследната примена на наградувањето по ефект, ќе дејствуваат врз измената на структурата на потрошувачката. Се предвидува дека потрошувачката на храна ќе расте годишно просечно за околу 6% до 6,5%, а потрошувачката на индустриски потрошни стоки за 11% до 11,5%. Според тоа ќе се намали релативното учество на храната, а ќе се зголеми учеството на индустриските стоки и услугите во структурата на личната потрошувачка. Значајно ќе пораснат во структурата на личната потрошувачка издатоците за подмирување на културните потреби. Во структурата на личната потрошувачка треба особено да се зголеми набавката на трајни потрошни добра. Степенот на снабденоста на потрошувачите ќе биде со тоа во целина значајно подобрен. Се оценува дека потрошувачката на текстилни производи ќе порасне на жител за околу 50% за наредните пет години, на обувки — за околу 35%, на електрична енергија — за околу 90%, додека вредноста на стоковите на трајни потрошни добра на жител ќе се зголеми за околу 180%. Поосетни промени се очекуваат и во исхраната, во правецот на подобру-

вање на нејзиниот состав и на релативно поголем удел на квалитетните производи. Се предвидува дека потрошувачката на поважни производи на жител во 1965 година ќе биде следнава:

	1960	1965	Индекси 1965/60
Исхрана			
Жито во брашно, кг	184,0	161,5	87,7
Од тоа:			
Пченица и рж, кг	145,0	138,7	95,6
Шеќер, кг	15,0	26,0	173,3
Маснотии, кг	11,2	13,5	120,5
Месо и риба, кг	29,0	41,0	141,3
Калоричност на исхраната дневно	3030,0	3040	—
Учество на калориите од животинско потекло во проценти	23,8	31,8	133,4
Индустријски стоки			
Текстил, кг	4,74	7,17	155,3
Обувки, пара	1,69	2,27	134,3
Електрична енергија во домаќинството, kWh	74,46	143,79	193,1
Електрични апарати за домаќинството, кг	0,58	1,79	308,6
Кукен намештај во гарнитурѝ на 1000 жители	17,0	31,83	187,2
Количина на грајни потрошни добра (на 1000 жители)			
Автомобили, парч.	3,2	8,1	253,1
Моторцикли и мопеди, парч.	7,7	33,3	432,5
Радио-апарати, парч.	85,7	169,5	197,8
Телевизори, парч.	1,7	17,2	1011,8
Фрижидери, парч.	5,3	39,4	743,4
Електрични шпорети, парч.	10,6	36,1	340,6

7. Порастот на реалните лични доходи ќе биде осигуруван со соодветна распределба на општествениот производ, при што личните доходи во општествениот сектор на стопанството треба да растат по иста норма по која расте производството на општествениот сектор. Со тоа се овозможува како покривањето на потрошувачката на новозапослените работници така и порастот на потрошувачката што ќе се засновува врз зголемувањето на продуктивноста на трудот.

Со насочувањето на производството, инвестициите, извозот и увозот и со други мерки ќе се обезбедува пораст на стоковните фондови, кој ќе биде во согласност со движењето на личните доходи. Постабилниот развој на личната потрошувачка ќе бара проширување на запасите на потрошни стоки и побрзо унапредување на трговијата, угостителството и другите услужни дејности што со своето заостанување осетно дејствуваа врз зголемувањето на животните трошоци.

II. Општествен стандард

1. Во наредниот период потребно е да се прошири материјалната база на развојот на сите дејности на општествениот стандард. Заради тоа треба да се оствари такво зголемување на материјалните средства и таква изградба што ќе овозможат подобрување на стандардот на станувањето, зголемување на училишната површина на ученик, пораст на здравствените капацитети на жител, т. е. зголемување на капацитетите на сите служби на општествениот стандард на еден жител. Исто така треба да се осигурат поголеми материјални средства за нивното текушто функционирање и да се забрза приливот на квалификувани кадри во тие служби. За овие цели предвидено е вкупните средства да пораснат за 83% за пет години, односно да растат 12,9% просечно годишно. Во изградбата на станови, училишта, здравствени, социјални и други установи треба да се вложат околу 1 290 милијарди динари општествени средства или околу 258 милијарди просечно годишно, што е за 85% повеќе од просечно остварените вложувања во периодот од 1957 до 1960 година.

2. За наредните пет години треба да се изградат најмалку 500.000 станови, од што во градовите и индустриските населби околу 350.000 станови. Во станбената изградба ќе се вложат околу 1.100 милијарди динари, односно просечно годишно 220 милијарди. Само општествените вложувања во изградбата на станови треба да изнесуваат за целиот петгодишен период околу 734 милијарди динари. Новата станбена површина што ќе се добие со оваа изградба ќе сочинува околу 30% од денешниот целокупен станбен фонд на градските и индустриските населби. Предвидената станбена изградба овозможува да се подобри стандардот на станувањето и да се зголеми станбената површина на еден жител, особено во градовите и индустриските центри.

Со доследната примена на начелата на новиот систем на финансирање на станбената изградба треба да се влијае врз побрзо и порационално градење на станови. Во таа смисла е потребно, покрај фондовите за станбена изградба и други општествени извори, максимално ангажирање и на личните средства на граѓаните. Со непосредно активирање на идните корисници на становите и со целата политика на станбената изградба потребно е да се осигури изградба на такви станови што по големината, опремата и местото ќе им одговараат на потребите и можностите на граѓаните. Врз база на економските начела треба да се развива кооперацијата на сите фактори што учествуваат во станбената изградба, а посебно на начувачите, проектантите, градежните претпријатија и индустријата на градежни материјали и опрема, за да се постигне поголема рационалност и ефикасност во градењето на станови.

3. Заради плански развој на градовите и други населби и усогласување на комуналниот стандард со развојот на стопанството и станбената изградба, потребно е во наредниот период да се забрза развојот на комуналното стопанство. За таа цел треба во следните пет години да се инвестираат околу 195 милијарди динари. Во комуналното стопанство треба, секаде каде што е тоа можно, постепено да се воведуваат економски цени на комуналните услуги, да се оспособат организациите што ги даваат овие услуги да работат по принципите на самофинансирањето, и врз таа основа да се воспостават економски односи помеѓу комуналните стопански организации, потрошувачите и народните одбори. Исто така е потребно да се засилува работничкото управување во комуналните стопански организации и да се унапредува системот на инвестирањето во оваа област. Посебна улога во финансирањето на развојот на комуналното стопанство треба да имаат приходите од градско земјиште, што треба да растат во согласност со зголемувањето на опременоста на градските населби со комунални уреди. Со работка на комплексни програми за станбено-комунална и друга изградба треба да се влијае врз рационалната и планска изградба и реконструкција на населби, а особено врз рационалното користење на градското земјиште и комуналните уреди.

4. За да се забрза школувањето и стручното оспособување на кадрите, чие значење станува сè повеќе порешавачко во стопанскиот и општествениот развој на земјата, во наредниот период треба да се прошири и да се засили материјалната база на училиштата и установите за образование на кадрите. Изградбата на училишта треба да обезбеди замена на дотраениот училиштен простор, укинување на третата и четвртата смена и зголемување на училишниот простор во согласност со порастот на бројот на учениците и студентите. Наспоредно со тоа ќе биде потребно да се подобри и да се стабилизира материјалната положба на училиштата и други установи што се занимаваат со издигање на кадри.

Во согласност со таквите задачи се предвидува дека за наредните пет години целокупниот фонд на училишната површина ќе се зголеми за над 50%. Вкупните инвестиции за изградба на училиштата треба да изнесуваат во овој период околу 200 ми-

лијарди динари или 40 милијарди динари просечно годишно. Текуштите материјални расходи во областа на школството до 1965 година треба да се зголемат повеќе од двапати.

За потполно и благовремено извршување на задачите во областа на школувањето на кадрите од особено значење е да се извршат такви промени во финансирањето што ќе го осигурат предвиденото зголемување на вкупните средства за развој на школството, за стабилност на изворите на финансирањето и за проширување на материјалната основа на општественото управување во училиштата и училишните установи.

5. Во согласност со порастот на економските можности на земјата и со општиот општествен напредок ќе се зголемуваат средствата за развој на културата во нејзините различни видови. Овие средства треба да бидат насочени првенствено кон проширување на мрежата на институциите со помошта на кои културата проникнува во најшироките слоеви на населението: радио-телевизија, кинематографи, библиотеки, културни домови, работнички и народни универзитети, а потоа и кон подобра заштита и зачувување на нашето културно наследство.

Во радио-телевизијата ќе се инвестираат околу 20 милијарди динари и со тоа вложување ќе се овозможи телевизиската и УКБ-ФМ мрежа да опфати претежен дел од густо населеното подрачје на земјата, а среднобрановата мрежа да ја покрие целата национална територија. Предвидените вложувања истовремено овозможуваат изградба на телевизиски студија и реконструкција на постојните радио-станции.

Покрај тоа, ќе се забрза кинофикацијата на земјата и ќе се зголеми домашното филмско производство. Исто така, ќе се обезбеди понатамошно унапредување на издавачката дејност и на печатот.

6. На подрачјето на здравствената заштита треба да се осигури развојот во согласност со зголемените потреби што произлегуваат од порастот на населението, од зголемувањето на бројот на здравствено осигурените работници и службеници, како и од проширувањето на здравственото осигурување врз земјоделското и другото население. За таков напредок на здравствената служба потребно е да се зголеми и да се забрза изградбата на здравствени установи (болници, здравствени станици, здравствени домови, превентивни, рехабилитациони и други установи), да се засилат напорите за школување на стручни медицински кадри, како и да се зголемат текуштите материјални расходи на овие установи. Во врска со тоа, ќе биде потребно да се вложат во здравствената служба околу 96 милијарди динари за наредните пет години, што е за преку 50% повеќе од просечните годишни вложувања извршени во периодот од 1957 до 1960 година.

За развој на здравствените установи и за подобрување на нивната материјална положба нужно е да се обезбедат постојани извори на финансирање што ќе овозможат стабилизирани напредок на здравствената служба.

7. Во областа на социјалната заштита треба пред сè да се осигури зголемување на бројот на установите за детска заштита, особено на установите за дневен престој на децата, и на установите за згрижување и заштита на возрастните лица на кои им е потребна помош од заедницата. Исто така ќе биде потребно да се создадат поповолни услови за школување и стручно оспособување на дефектните деца и младина.

8. Во наредните години ќе се преземаат мерки за помасовно подигање на физичката култура, како на младината така и на другото, особено на запосленото, население. Посебно внимание треба да му се обрне на создавањето на материјални услови за изведување на физичкото воспитување во училиштата, како и на услови за омасовување на физичката култура во градовите и индустриските центри.

Глава V

ДРЖАВНИ ОРГАНИ И НАРОДНА ОДБРАНА

1. Зголемувањето на расходите на државните органи, што ги опфаќаат текуштите материјални расходи и расходите за нестопански инвестиции, треба да го осигури подоброто функционирање и подобрата опременост во работата на овие органи, изградбата на згради нужни за нивното сместување, како и преземањето на определени општостопански мерки, како што се истражувањата во врска со мирновременското користење на нуклеарна енергија, дополнителните мерки за унапредување на одделни стопански области и сл. Се предвидува следново движење на расходите на државните органи во наредниот период (во милијарди динари):

	1960	1965	Индекси 1965/1960	Просечни годишни норми на растежот 1961—1965 година
Расходи на државните органи (без личните расходи)	258,8	363,0	140,0	7,0
Од тоа:				
Материјални расходи	228,8	321,0	140,0	7,0
Расходи за нестопански инвестиции	30,0	42,0	140,0	7,0

2. За вкупните потреби на народната одбрана (текушти материјални расходи, вкупни инвестиции и лична потрошувачка) предвидени се средства од просечно 252 милијарди динари годишно. Вкупните расходи за народната одбрана, што ќе послужат за засилување на нејзината материјална и техничка база на начинот што го бараат постојните услови, ќе сочинуваат во 1965 година 6,4% од националниот доход, наспрем 8,2% во 1960 година, со што би се обезбедило реално зголемување на материјалните расходи на Југословенската народна армија од 4,7% годишно.

Глава VI

ОПШТЕСТВЕНИ РЕЗЕРВИ

1. Заради обезбедување стабилен развој на стопанството и отстранување на поголемите осцилации во овој развој, во распределбата на општествениот производ и на националниот доход се предвидува обртните средства и запасите на стопанските организации, заедно со општествените резерви, да се зголемат во периодот од 1961 до 1965 година за околу 1.600 милијарди динари, што претставува нивно зголемување по норма од 16,1% просечно годишно. Создавањето на запаси, во кои се содржани и потребните општествени резерви, ќе се врши на тој начин по динамика која е значително побрза од динамиката на растежот на општествениот производ и на националниот доход.

2. Во годишните планови посебно ќе се издвојуваат средствата што претставуваат општествена резерва со помошта на која Федерацијата и други управни и самоуправни органи ќе осигуруваат стабилност на движењето на стопанството и на животниот стандард и ќе го поттикнуваат развојот на оние подрачја каде што ќе се укаже потреба за тоа. Кон создавање на општествени резерви треба да се пристапи особено во првите години на наредниот период.

3. Распределбата на средствата исто така треба да биде управена кон тоа девизните резерви да се зголемат во текот на наредниот период. Формирањето на девизните резерви треба да биде во согласност со потребите од зголемување на надворешно-трговската размена и на внатрешната потрошувачка.

Глава VII

СТОПАНСКИТЕ ОДНОСИ СО СТРАНСТВО

1. Развотокот на производството ќе овозможи во наредниот период позначително проширување на надворешната трговија и на различните форми на економска соработка со странство. Надворешно-трговската размена треба да се развива така што до крајот на овој период да се отстрани дефицитот во текуштата размена на добра, под што овде се подразбира остварувањето на рамнотежа меѓу вкупниот извоз и вкупниот увоз на стоки и услуги. Со тој резултат треба да биде обележен новиот квалитет кој стопанството го постигнува во тејот на идното планско раздобје.

Се оценува дека вкупниот обем на прометот на добра со странство ќе порасне во 1965 година за околу 74%, во однос на 1960 година, така што овој промет би бил зголемуван по норма од 11,8% годишно. Тоа треба да се постигне со пораст на извозот на стоки и услуги од околу 13,6% просечно годишно и со соодветен пораст на увозот на стоки и услуги.

2. Се предвидува дека структурата на стоковниот извоз во 1965 година ќе биде приближно следнава (во милијарди девизни динари според званичниот курс):

	1960		1965		Индекс 1965/60	Просечна годишна норма на растежот 1961—1965 година
	Износ	Структура	Износ	Структура		
Вкупен извоз	166,5	100,0	322,0	100,0	194	14,2
Извоз на индустриски производи	122,3	73,5	227,0	69,0	182	12,7
Извоз на производи на земјоделството и шумарството	44,2	26,5	100,0	31,0	226	17,7

За порастот на извозот на индустриски производи ќе придонесе особено понатамошното развивање на сериското и масовно производство, што од своја страна треба да овозможи намалување на производствените трошоци и засилување на конкурентската способност на нашата индустрија на странскиот пазар. Тоа особено се однесува на опремата и финалните производи на металната индустрија со бродоградбата и електроиндустријата, на финалните производи на хемиската и дрвната индустрија, на индустријата на целулоза и хартија, на обесната металургија и прехранбената индустрија. Тоа се гранките врз кои во добар дел се засноува индустрискиот развој во наредните години. Производите на овие гранки претставуваат главни носители на извозот поради тоа што за нивниот развој се располага со позолни природни услови, што нивното производство овозможува значително посилна диверзификација на извозот и што може истовремено во наредните гранки да се организира производство од поголеми размери кое ќе осигури постабилно зголемување на извозот. Со посредството на овие гранки Југославија има услови најцелесобразно да го зголеми својот удел во меѓународната размена на добра.

Посебно внимание треба да му се обрне на зголемувањето на извозот на земјоделски производи. Во земјоделскиот сектор попретежен дел на извозот ќе сочинуваат месото и вкупно производите на сточарството, пченката и другите жита, а се очекува посебен пораст на извозот и на други земјоделски производи.

3. Во определувањето на обемот и структурата на увозот се водеше сметка за тоа увозот да го

поддржи предвидениот пораст на производството и да осигури набавка на оние производи што нема да бидат застапени во производствената структура на земјата, како и со увозот истовремено да се овозможи поинтензивно географско ширење на извозот. Тргувајќи од тоа, се предвидува извесна промена на неговата структура:

	1960	1965
	Структура	Структура
Вкупен увоз	100,0	100,0
Увоз на репродукциони материјали	62,6	67,0
Увоз на опрема	21,7	20,9
Увоз на производи за лична потрошувачка	8,9	9,6
Увоз на храна	3,7	0,4
Нераспределено	3,1	2,1

Во структурата на увозот посебно ќе расте уделот на репродукционите материјали и на производите што непосредно служат за потребите на проширената репродукција, за разлика од поранешните години кога храната заземаше големо место во увозот.

Порастот на увозот на репродукциони материјали треба да го овозможи предвидениот пораст на домашното производство. Се поголемите потреби на стопанството од репродукциони материјали од индустриско потекло налагаат од своја страна поинтензивно ширење на домашното производство на репродукциони материјали, за да се спречи претераната експанзија на увозот во овој и во наредните периоди и со утврдената норма на увозот да се постигне очекуваниот пораст на производството.

Се предвидува исто така значајно зголемување на увозот на опрема. Увозот на капитална опрема би обезбедувал околу една третина од вкупните потреби од опрема.

Увозот на производи за лична потрошувачка ќе придонесе за проширување на асортиманот, за подобро снабдување на пазарот и за негова пополни стабилзација. Порастот на личната потрошувачка на тој начин ќе биде осигурен како со домашното производство така и со зголемениот увоз на потрошни добра.

4. Достигнатиот степен на производството и на потрошувачката во земјата и нивниот предвиден пораст во наредниот плански период, како и постојните економски односи со голем број земји, во иднина ќе бараат уште пошироко применување на сите оние форми на меѓународна стопанска соработка кои, покрај редовната трговска размена на стоки и услуги, сочинуваат солидна основа за развој на трајните и стабилни стопански врски со други земји.

Зголемувањето на вкупниот обем на надворешно-трговската размена ќе биде насочено во правецот на создавање урамнотечени односи во таа размена. Иако размената со сите подрачја ќе биде во понатамошен пораст, сепак нејзиното најголемо релативно забрзување се очекува со подрачја на неразвиените и недоволно развиените земји што тргнуваат по патот на индустријализацијата. Проширувањето на економските односи со овие земји ќе се обезбедува како по пат на зголемување на редовната стоковна размена така и по пат на долгорочни инвестициони аранжмани.

Во понатамошното развивање на стопанската соработка треба значајна улога да одигра научнотехничката соработка, размената на технички искуства и индустриската кооперација со цел за поголема поделба на трудот, за специјализација и порационално производство.

5. Во поглед на нестоковното работење се предвидува дека ќе биде продолжена тенденцијата кон пораст на неговата актива, манифестирана во претходниот период. Оваа актива треба позначително да порасне благодарейќи на развојот на собирајќот вкупно, а посебно на поморскиот сообраќај,

како и на развојот на странскиот туризам. Девизните приходи од нестоковното работење треба да пораснат во текот на идните пет години за 74,5%, односно 11,8% просечно годишно.

6. Идниот стопански развој ќе се опира во стопанството што се опираат врз домашните извори на средства.

7. Заради постигање предвидениот обем на размената со странство, покрај очекуваниот пораст на производството, потребно е да се спроведуваат следниве мерки:

а) да се поттикнува развојот на оние гранки на стопанството што се опираат врз домашните извори на сировини и за кои постојат поволни изгледи за долгорочен пласман на странски пазари;

б) да се поттикнува развојот на домашното производство на репродукциони материјали заради супституција на увозот кој во голема мера го обременува платниот биланс, а особено билансот на плаќањата во цврсти валути;

в) да се развива транзитниот и поморскиот сообраќај и странскиот туризам;

г) да се вршат такви измени во девизиот режим што ќе водат кон постепена либерализација на увозот, кон зголемување на обемот и подобрување на структурата на девизните приходи, како и кон порационално стимулирање на извозот. Со овие измени треба, во крајна линија, да се осигури поадекватно вклучување на нашето стопанство во меѓународната стоковна размена.

Глава VIII

РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ

1. Со оглед на тоа дека во одделни делови на земјата постојат различни услови и можности за стопански развој, дека е Југославија многунационална земја со нагласени разлики во степенот на стопанската развиеност на одделни нејзини делови и дека понатамошното ширење и зацврстување на комуналниот систем и поефикасниот развој на целото стопанство бараат обезбедување на поширока материјална база, — потребно е и во наредниот период да му се обрнува посебно внимание на што оптималниот територијален распоред на производните сили.

2. Во врска со тоа, треба особено да се продолжат напорите и грижите на општествената заедница за развој на неразвиените подрачја, остварувајќи во развојот што поправилни односи помеѓу стопански неразвиените и развиените делови на земјата.

На стопански неразвиеното подрачје ќе биде поради тоа нужно во што поголема мера да се користат материјалните и човечките потенцијални можности и да се оствари стопански развој што ќе биде побрз отколку во другите делови на земјата и побрз отколку во изминатиот период, постигнувајќи со тоа постепено намалување на разликите во степенот на стопанската развиеност помеѓу стопански неразвиените и развиените делови на земјата. При тоа е потребно да се води сметка и стопански поразвиените подрачја да напредуваат по висока норма на растеж.

3. Остварувањето на побрз развојот на стопански неразвиените подрачја треба да претставува грижа и должност како на федерацијата, така и на сите народни републики и народни одбори.

4. Основен пат на развојот на стопански неразвиените подрачја е побрзото и поинтензивно доведување на индустрија во тие подрачја, а особено во случаите кога за тоа постојат соодветни сировински извори.

Покрај тоа, ќе биде нужно паралелно да се изградуваат сите оние служби и дејности што овозможуваат формирање на стручни кадри, издигнување на техничкото знаење, изработка на програми и проекти, побрза и поевтина градежна дејност итн., создавајќи со тоа општи предуслови за поуспешно решавање на клучните прашања на

развојот на стопански неразвиените делови на земјата.

5. Мерка што на нов начин треба да придонесе кон вака поставените цели е формирањето на Сојузниот фонд за развој на стопански неразвиените подрачја на Југославија, преку кој федерацијата, со учество на народните републики, ќе го забрзува развојот на тие подрачја.

Федерацијата на товар на средствата од овој фонд ќе им одобрува заеми на републичките инвестициони фондови на оние народни републики на чии територии треба да се забрзува развојот на неразвиените подрачја, со тоа што односните народни републики задолжително ќе учествуваат со најмалку 30% во трошоците на изведувањето на сите проекти што ќе се финансираат со средствата одобрени од овој фонд.

Задолжителното учество може да се подмирува како од средствата на народната република, односно од средствата на Автономната Косовско-Метохиска Област, така и од средствата на народните одбори и стопанските организации.

При одобрувањето на средства на републичките инвестициони фондови односно на обласниот инвестиционен фонд на Автономната Косовско-Метохиска Област, ќе се определат и нивната рамковна намена и основните насоки на вложувањето.

6. Средствата што ќе ги одобрува Фондот за развојот на стопански неразвиените подрачја треба да бидат користени првенствено за изградба на објекти на преработувачката индустрија, а потоа за унапредување на земјоделството, шумарството, локалниот сообраќај, туризмот и занаетчиството. Со средствата на овој фонд може исто така да се финансира изработката на инвестициони програми и проекти, геолошките истражувања, образованието на кадриите и слично. Освен тоа од средствата што ќе ги одобрува Фондот можат да се подмируваат задолжителните учества при добивањето на заеми од Општиот инвестиционен фонд, кога им се доделуваат тие на заемобарателите од стопански неразвиените подрачја.

Покрај овие намени Фондот може, по исклучок, да одобрува средства и за изградба на основни објекти на општествениот стандард, ако е таа изградба во непосредна врска со подигањето на нови стопански претпријатија и објекти.

7. Како стопански неразвиените подрачја за чии развојот Фондот ќе одобрува средства се сметаат подрачјата што влегуваат во компактниот географски појас што ја опфаќа цела НР Македонија и НР Црна Гора, во НР Србија, Автономната Косовско-Метохиска Област и јужните и југозападните делови на оваа република, потоа јужните и западните делови со дел на Посавина во НР Босна и Херцеговина, и Лика, Банија, Кордун и деловите на Далмација во НР Хрватска.

8. Средствата на Фондот за развој на стопански неразвиените подрачја на Југославија ќе се формираат со одвојување на определен дел од средствата на Општиот инвестиционен фонд. Ануитетите по заемите одобрени на товар на средствата на Фондот за развој на стопански неразвиените подрачја му припаѓаат на Фондот.

За периодот од 1961 до 1965 година вкупната височина на средствата што ќе се одобрат од Фондот треба да изнесува околу 169 милијарди динари.

Средствата наменети на Фондот федерацијата ќе ги обезбедува секоја година со сојузните годишни планови, водејќи сметка за темпото на развојот на стопански неразвиените подрачја, како и за темпото на општиот стопански развојот.

9. Доделувањето на средствата ќе го вршат републичките инвестициони фондови односно обласниот инвестиционен фонд на Автономната Косовско-Метохиска Област по пат на конкурси и заеми, според економските критериуми на рентабилноста и ефикасноста на вложувањето. За овие објекти ќе се обезбедуваат потребните девизни средства на ист начин како и за објектите што ќе ги финансира Општиот инвестиционен фонд, со тоа што да можат по исклучок да се одобруваат

заеми на подолги срокови, со помали интереси и други поповолни услови, отколку што се предвидени за заемите од Општиот инвестиционен фонд.

10. Тргувајќи од бројот на жителите што живеат на стопански неразвиените подрачја, од степенот на развиеноста на овие подрачја, од економската сила и можноста на народните републики самти да го забрзуваат развојот на неразвиените подрачја, како и земајќи ги особено предвид оние случаи кога стопански неразвиеното подрачје се поклопува со целокупната територија на народната република односно со подрачјето на областа, како што е случајот со НР Македонија, НР Црна Гора и Автономната Косовско-Метохиска Област, и потребата во некои неразвиени подрачја да се постигнат поголеми норми на растежот отколку што би можеле да се предвидат дека ќе се остварат на товар на другите извори за инвестиции, — средствата што Фондот ќе ги одобрува треба по народните републики да бидат вака распоредени: за НР Македонија 40 милијарди динари, за НР Црна Гора 12,4 милијарди, за неразвиените делови на потесната територија на НР Србија 26 милијарди, за Автономната Косовско-Метохиска Област 33,5 милијарди, за неразвиените подрачја на НР Хрватска 13,3 милијарди и за неразвиеното подрачје на НР Босна и Херцеговина 44 милијарди.

11. Се овластува Сојузниот извршен совет да донесе поблиски прописи за функционирањето на овој Фонд и за условите за одобрување заеми на товар на неговите средства.

12. Општиот инвестиционен фонд ќе го финансира под неизменети услови, врз основа на таканаречените гарантирани инвестиции, довршувањето на сите објекти чија изградба е во тек, потоа оние објекти во другите стопански неразвиени подрачја што се започнати врз основа на одредбите на Сојузниот општествен план за 1960 година, како и на другите објекти во сите стопански неразвиени подрачја чие финансирање е започнато од средствата на Општиот инвестиционен фонд.

Ануитетите по заемите од Општиот инвестиционен фонд склучени до крајот на 1960 година им припаѓаат и напату на НР Македонија, НР Црна Гора и на Автономната Косовско-Метохиска Област.

13. Потребно е да се обезбеди при доделувањето на кредити од средствата на Општиот инвестиционен фонд барателите на заеми од стопански неразвиените подрачја да имаат приоритет доколку подеднакво ги задоволуваат критериумите на рентабилноста определени за добивање на заемите

14. Се предвидува дека во неразвиените подрачја на Југославија вкупните бруто инвестициони вложувања во основните фондови во периодот од 1961 до 1965 година ќе изнесуваат околу 1 183 милијарди динари; од тоа на територијата на НР Македонија околу 342 милијарди, на територијата на НР Црна Гора околу 149 милијарди и на подрачјето на Автономната Косовско-Метохиска Област околу 184 милијарди.

15. Земајќи ја предвид веќе започнатата инвестициона изградба, како и мерките предвидени со овој План за развој на стопански неразвиеното подрачје на Југославија, а претпоставувајќи дека и самите народни републики нужно ќе преземаат соодветни мерки во ист правец, како и дека при инвестиционите вложувања ќе се води сметка за рационалната употреба на средствата и за поголемото користење на постојните основни фондови, — се очекува дека на стопански неразвиеното подрачје на Југославија ќе се оствари во периодот од 1961 до 1965 година просечна норма на растежот од околу 14% годишно. Оваа норма, според тоа, е поголема од просечната норма за целата земја, а исто така поголема од досега постигнатата норма во неразвиеното подрачје.

Во рамките на оваа норма се предвидува дека нормата на растежот во НР Македонија ќе биде околу 14% до 15%, а во НР Црна Гора и во Автоном-

ната Косовско-Метохиска Област околу 18% до 20% просечно годишно.

Врз базата на ваквите норми на растежот би се намалиле разликите во степенот на стопанската развиеност меѓу стопански неразвиеното и стопански развиеното подрачје на земјата.

16. Федерацијата и народните републики ќе вршат повремени анализи на извршувањето на планираните пропорции и по потреба ќе преземаат соодветни мерки за да се овозможи темпото на развојот во неразвиеното подрачје што им одговара на пропорциите предвидени со овој План.

Глава IX

ЗАПОСЛЕНОСТ, КАДРИ И ПРОДУКТИВНОСТ

I. Запосленост

1. Тргувајќи од досегашните тенденции во движењето на запосленоста и од потребата за воспоставување на што поповолни односи помеѓу запосленоста и продуктивноста на трудот, се предвидува дека бројот на новозапослените лица во општествениот сектор на стопанството, во државните органи и во јавните служби за наредните пет година ќе порасне за околу 1,000,000 или просечно годишно за 204 000 лица. Од тоа на стопанските дејности на општествениот сектор би доаѓале околу 176 000, а на нестопанските дејности 28.000 работници и службеници.

2. Нормата на порастот на новата запосленост ќе има тенденција кон опаѓање во наредниот период, бидејќи поради подигањето на продуктивноста на трудот ќе биде потребен релативно сè помал број работници за определен обем на производството. Нормата на порастот на запосленоста во стопанството би изнесувала поради тоа околу 6,2% просечно годишно, наспрема нормата од 7,6% во периодот од 1957 до 1960 година.

3. Се оценува дека работната сила на следниот начин ќе биде распоредена на основните стопански области на општествениот сектор (во илјади):

	1960	1965	Пораст во целиот петгодишен период	Просечен годишен пораст	Индекси 1965/1960	Просечни годишни норми на растежот 1961—1965 година
Целото стопанство на општествениот сектор	2 529	3 412	883	176,6	134,9	6,2
Индустрија	1.058	1 428	370	74,0	135,0	6,2
Земјоделство	265	395	130	26,0	149,1	8,3
Шумарство	83	100	17	3,4	120,5	3,8
Градежништво	260	330	70	14,0	126,9	4,9
Сообраќај	239	297	58	11,6	124,3	4,4
Трговија и угостителство	301	386	85	17,0	128,2	5,1
Занаетчиство и други услужни дејности	323	476	153	30,6	147,4	8,1

Од вкупната работна сила што во 1965 година ќе биде запослена во стопанството на општествениот сектор би опаѓале на индустријата околу 42%. Таквите сразмери на индустриската запосленост му одговараат на општостопанското значење на индустријата, чие производство на таа година би претставувало околу 55% од вкупното производство.

4. Порастот на неземјоделската запосленост ќе овозможи да се апсорбува не само целиот прираст на активното население туку и да се намали активното население во земјоделството. Врз основа на тоа треба да дојде до понатамошни промени во економската структура на вкупното и активното население:

	Вкупно население во илјади			Структура во проценти	
	Вкупно население	Земјоделско	Неземјоделско	Земјоделско	Неземјоделско
1960	18.667	9.333	9.334	50,0	50,0
1965	19.821	8.406	11.415	42,4	57,6

Неземјоделското население би сочинувало во 1965 година околу 57%, а во активното население би учествувало со 52%. Кон крајот на наредниот период поголем дел од населението и работната сила на тој начин би бил врзан за неземјоделските дејности.

II. Кадри и квалификациона структура на работната сила

1. Во согласност со Резолуцијата на Сојузната народна скупштина за образованието на стручните кадри во наредниот период ќе се преземат мерки со цел за побрзо и подобро приспособување на квалификационата структура на запослените лица, како и за подигање на нивото на нивните стручни и технички знаења во согласност со потребите на стопанството и на јавните служби. Стручното образование на новите и усовршувањето на постојните кадри претставува суштествен предуслов за брз стопански развој, за пораст на продуктивноста на трудот и за воведување на современа техника и организација во процесот на производството и прометот. Со зголемувањето на производството и со развојот на општествените служби осетно ќе пораснат потребите од стручни кадри.

За да се обезбеди извршувањето на со Планот поставените задачи, се предвидува дека во наредниот петгодишен период треба да се оспособува нова и да се усовршува постојната работна сила така што нејзината квалификациона структура до крајот на 1965 година да се измени на следниов начин:

	1960		1965	
	Број во илјади	Структура во %	Број во илјади	Структура во %
Вкупно запослени лица ¹⁾ во стопански и нестопански дејности на општествениот сектор	2.967	100,0	3.972,0	100,0
Од тоа:				
Службеничко-технички кадри со висока и виша спрема	103,8	3,5	188,8	4,8
Службеничко-технички кадри со средна спрема	312,5	10,5	480,0	12,1
Висококвалификувани работници	176,0	5,9	258,2	6,5
Квалификувани работници	771,5	26,0	1.096,0	27,6
Вкупно 1—4	1.363,8	45,9	2.023,0	51,0
Други (полуквалификувани, специјализирани и неквалификувани)	1.603,2	54,1	1.949,0	49,0

2. За остварувањето на наведените промени во квалификационата структура на работната сила, се оценува дека ќе биде потребно во текот на наредниот период да се вклучат во стопанството, во др-

¹⁾ Без народната одбрана и внатрешните работи.

жавните органи и јавните служби околу 85.000 лица со висока и виша спрема (инженери, агрономи, економисти, правници, наставници и др.), околу 168.000 лица со средна спрема, околу 82.000 висококвалификувани работници и околу 325.000 квалификувани работници¹²⁾. Што се однесува до неквалификуваната работна сила, особено онаа што доаѓа од селото, потребно е да се обезбеди нејзиното организирано прифаќање и оспособување за работа во стопанството.

3. Согласно со големите потреби од стручни кадри ќе се преземаат систематски мерки за побрзо и поефикасно школување и стручно образование. Стручното образование треба да опфати што поголем број младина и возрасни, а методите и формите на образованието, во согласност со начелата на Резолуцијата за образованието на стручните кадри, треба максимално да се приспособува кон барањата и потребите на праксата. За таа цел треба побргу да се развива мрежата на факултети, виши и стручни школи и други установи за стручно образование. Со високо и вишо школување ќе бидат опфатени во 1965 година околу 0,78% од вкупното население, наспрема 0,56% во 1960 година.

Потребното внимание ќе биде нужно да му се обрне на побрзото ширење на мрежата на осумгодишните училишта како неопходна основа за натамошно стручно образование. До 1965 година со осумгодишно школување треба да бидат опфатени околу 92,5% од децата од 7 до 15 години. Во изградбата на основни училишта ќе се вложат околу 95 милијарди динари.

4. Со оглед на тоа дека веќе денеска се чувствува голем недостаток на средни стручни кадри, во развојот на системот на стручното образование на кадрите треба да им се даде истакнато место на техничките и други стручни училишта и установи за образование на кадрите, за да се зголеми значително бројот и уделот на овие кадри во општата квалификациона структура на работната сила.

Посестраниот и посложениот стопански развојот во наредниот период бара едновремено потребното внимание да му се обрне на создавањето на технички специјалисти и воопшто на кадри со висок степен на стручно образование што ќе бидат во состојба да решаваат покомплексни технички проблеми во производството и едновремено да воведуваат понепредни производствени методи.

5. Сите училишта и други образовно-воспитни установи во кои се подготвуваат кадри од редовноста на младината треба во иднина да работат и на оспособување и стручно усовршување на возрасните лица. Големите потреби на заедницата од стручни кадри и сè поголемиот интерес на работните луѓе за стручно образование и усовршување, бараат од тие училишта и установи во иднина повеќе да развиваат разновидни форми на својата работа. Со пошироко воведување на вонредно, вечерно и дописно школување, семинари, консултации и други годни форми треба да им се овозможи на сите граѓани да учат и да работат, т. е. не прекинувајќи го работниот однос да се здобиваат со сите степени на стручното образование.

6. За исполнување на задачите што се поставуваат во областа на изградбата на кадрите е нужно најполно учество на стопанските организации, установите и јавните служби, државните органи и сите други фактори заинтересирани за образованието на кадрите. За таа цел ќе биде потребно да се обезбедуваат поголеми материјални средства и стабилност на финансирањето на училиштата и установите што се занимаваат со образование на кадрите. За изградба на стручни училишта, високи и виши школи и други установи за образование се предвидува со

¹²⁾ Земени се предвид нето потребите до кои се дошло на тој начин што од бруто потребите е одбиен нормалниот одлив на кадрите до кој доаѓа поради смртност, пензионирање и сл. Бруто потребите од стручни кадри за наредните пет години изнесуваат околу 113.000 за кадри со висока и виша спрема, околу 225.000 со средна спрема, 116.000 висококвалификувани и 465.000 квалификувани работници.

овој План дека народните републики, народните одбори и стопанските и други организации ќе вложат околу 105 милијарди динари за наредните пет години, со што треба да се остварат поповолни услови за работа на училиштата и установите за образование. Со годни мерки треба да се стимулираат стопанските претпријатија, државните органи и другите институции да ги извршуваат задачите што стојат пред нив на подрачјето на образованието на стручните кадри, а со системот на наградувањето послжно да се поттикнуваат работните луѓе кон стручно оспособување и усовршување.

III. Продуктивноста на трудот

1. Побрзиот пораст на продуктивноста на трудот е едно од основните барања на стопанскиот развој во наредните години. Остварувањето на предвиденото производство и распределба на општествениот производ, порастот на потрошувачката и стабилноста на порастот на реалните плати и личните доходи ќе зависат од движењето на продуктивноста на трудот. Зголемувањето на продуктивноста треба да биде обезбедено со повисока техничка опременост на трудот, со избор на современа техника, со воведување нови технолошки постапки во производството, со примена на делумна и комплексна автоматизација на производствените процеси. Порастот на продуктивноста на трудот треба исто така да биде поттикнат со подобрувањето на квалификационата структура и со подигањето на стручните знаења, со унапредувањето на животните услови на работните луѓе, како и со понатамошното усовршување на сите компоненти на нашиот систем на стопанисување.

2. Воведувањето на современата техника и технологија, како главни фактори за пораст на продуктивноста на трудот, ќе се оствари како со изградба на нови современо опремени претпријатија, така и по пат на постојани реконструкции што претставуваат метод за непрекинато внесување на нова техника и технички подобрувања во производството. Новата техника треба да наоѓа широка примена во сите области и гранки на стопанството, при што тежиштето треба да биде особено врз оние гранки од кои зависи техничкото ниво на целото стопанство, како што се машиноградбата, со металуршкиот сектор и хемиската индустрија, а надвор од индустријата — градежништвото, од кое во голема мера зависи ефикасноста на идната инвестициона изградба. Високото техничко ниво на оние гранки треба да овозможи побрз подем на продуктивноста на трудот и во другите стопански гранки и дејности.

3. Се предвидува дека продуктивноста на трудот за наредните пет години ќе се зголеми за 39,2%, односно за 6,8% просечно годишно (мерено со порастот на општествениот производ на едно запослено лице). Се оценува дека движењето на продуктивноста на трудот во основните области на општествениот сектор на стопанството ќе биде:

	Индекси на производството		Индекс на порастот на продуктивноста 1965/60	Просечни годишни норми на растежот 1961/1963
	1965/1960	Индекси на запосленоста		
Индустрија	184,0	135,0	136,4	6,4
Земјоделство	304,9	149,1	204,5	15,4
Шумарство	138,2	120,5	114,7	2,8
Градежништво	193,5	126,9	152,5	8,8
Сообраќај	177,5	124,3	142,8	7,4
Трговија	178,1	128,2	138,9	6,8
Занаетчиство и други услужни дејности	208,1	147,4	141,4	7,1
Целото стопанство	187,8	134,9	139,2	6,8

Забрзаното подигање на продуктивноста на трудот во индустријата и во другите неземјоделски дејности ќе биде остварувано и покрај интензивното вклучување на нова работна сила во производството. Најголема норма на порастот на продуктивноста се предвидува во земјоделството, поради тоа што овде ќе дејствуваат неколку фактори засилени и едновременно врз зголемувањето на продуктивноста на трудот, како што се: применувањето на нова техника и технологија, промената на структурата на земјоделското производство и побрзото менување на општествените односи во земјоделството поврзано со ширењето на новите социјалистички форми на стопанисување. Одењето на работната сила од земјоделството исто така ќе дејствува во правецот на зголемувањето на продуктивноста на трудот, бидејќи земјоделското производство ќе се остварува со помал број лица запослени во земјоделството.

4. Односите помеѓу новата запосленост и продуктивноста на трудот во наредниот период треба да се формираат така што продуктивноста на трудот да стане попресуден фактор во порастот на производството и националниот доход, за разлика од претходните години кога запосленоста беше претежен фактор за зголемување на производството. Поголемата улога на продуктивноста на трудот на тој начин треба да обележи повисока развојна фаза на нашето стопанство и да претставува суштествена карактеристика на наредниот период. Во врска со тоа, се истакнува сè попресудното значење на техниката и на другите фактори што го забрзуваат подигањето на продуктивноста на трудот.

5. Стопанските организации треба да ги засилат напорите за подигање на продуктивноста на трудот со пополни користење на постојните резерви во производството, со усовршување на производствените процеси, со подобра организација на работата и со порационални вложувања, како и со поправилно наградување на личните успеси и залагања. Напорите на стопанските организации во тој правец ќе биде потребно да се поддржуваат со понатамошното усовршување на општиот систем на распределбата и со други инструменти за стимулирање на стопанскиот развој.

Глава X

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА РАБОТА

1. Посестраното унапредување на научноистражувачката работа и нејзиното насочување кон проучување и решавање на специфичните проблеми на нашиот стопански и општествен развој ќе биде важна и неодољна задача на наредниот период. Таа задача особено се истакнува поради сè поголемото значење што го добива примената на современите достигнувања на науката и техниката, како и поради фактот дека истражувачката работа во многу области не е денеска во согласност со потребите на интензивниот развој на стопанството. Затоа треба да им се обрне особено внимание на организацијата, ширењето и непрекинатото подобрување на материјалните, техничките и други услови на работата на научноистражувачките установи.

2. Основувањето на нови и проширувањето на постојните самостојни научни институти, истражувачки институти во стопанството, како и на универзитетски научни установи, треба да биде насочено така што обемот и резултатите на нивната дејност да се усогласуваат со степенот на развиеноста на потребите на одделни стопански гранки и општествени служби за чиј развој тие треба посестрано да послужат. Особено значење при тоа ќе имаат институтите, развојните лаборатории и слични истражувачки установи, што ќе ги основуваат стопански организации и групи стопански организации. Овие истражувачки установи треба да изнаоѓаат нови видови производи и производство,

да ги подобруваат постојните и да истражуваат нови технолошки процеси, и да ги приспособуваат резултатите и достигнуањата на фундаменталните применетите истражувања кон практичните потреби и кон практичното користење во производството.

3. Систематското подготвување на кадри за научната работа е предуслов за успешно вршење на научното истражување и за практично користење на научните резултати. Поради тоа е неопходно што посилено да се развие системот на постдипломските студии кои треба да овозможат високо-стручно усовршување, специјализација и подготвување на кадрите за научноистражувачка работа.

4. За проширување на материјалната база и за општо унапредување на научноистражувачката работа во голема мера ќе придонесуваат стопанските организации чија заинтересираност за користење на резултатите на научноистражувачката работа и за финансирање на истражувачките задачи ќе расте наспоредно со развитокот на нивните производствени можности и потреби. Затоа се предвидува во наредниот период финансирањето на научноистражувачката работа да се врши претежно од средствата на стопанските организации, а потоа од средствата на установите, комуните и другите органи на кои резултатите на истражувањето непосредно им служат.

Федерацијата и републичките извршни совети ќе учествуваат во финансирањето на определени истражувачки задачи од своите фондови за научна работа, особено на оние што се од поопшто значење за стопанскиот и општествениот развиток. Фондовите за научна работа на федерацијата и на народните републики можат да финансираат определени научноистражувачки задачи и во целина кога се во прашање значајни фундаментални истражувања.

За правилниот развиток на научноистражувачките дејности е потребно да се унапредува и материјално да се помага работата на таквите служби како што се службата на научната и техничката документација и на информациите, службата за стандарди и патенти, како и другите служби од значење за развитокот на научната работа.

ДЕЛ ТРЕТ

РАЗВОЈ НА СТОПАНСКИТЕ ОБЛАСТИ

Глава XI

ИНДУСТРИЈА

1. Со правилно користење на општите и природните услови е потребно во наредниот период да се остваруваат такви промени во обемот и структурата на индустриското производство што ќе овозможат посостран развиток на индустријата и ќе создадат основи за нејзиниот систематски подем и по периодот на кој се однесува овој План. При тоа треба особено да се развива производството на суровини и репродукциони материјали и соодветното енергетско производство, како неопходна основица за стабилниот развој на целокупното стопанство. Со значително проширување на производството на високопродуктивна опрема треба едновремено да се создаваат услови за постигање на современо техничко, технолошко и организационо ниво на производството во индустријата и во другите стопански области.

2. Согласно со тоа, развојот на индустријата ќе биде насочуван кон проширување на производството на челик и на квалитетни челични производи, како основни и најмасовни репродукциони материјали, од чија расположивост зависи остварувањето на поставените цели на развојот во сите области на стопанството, а особено структурата на индустриското производство. Производството на дрвната металургија треба да се засновува врз воведувањето на најсовремени технолошки процеси и врз усогласениот развој на сите фази, што значи дека ќе биде потребно, покрај зголемувањето на произ-

водството на финални челични производи, особено на дефицитарни сортимани, наспоредно да се забрзува производството и облагородувањето на железната руда, користењето на отпадочните суровини што содржат железо и производството на сурово железо.

Исто така во позначителна мера ќе се зголеми и производството на хемиската индустрија, за да се прошири на тој начин природната суровинска база и да се осигурат важни и разновидни репродукциони материјали за производство. Развојот на современата хемиска индустрија треба да овозможи воведување на високопродуктивна технологија, подобрување на квалитетот и проширување на асортиманот на производите, економски оправдан извоз и замена на увозни суровини со домашни суровини. Посебно внимание да ѝ се обрне на органско-хемиската индустрија, особено со развивање на производството на вештачки маси и вештачки влакна.

Заради проширување на производството на базични суровини ќе биде потребно да се развива производството на обоената металургија, особено производството на алуминиум, бакар и цинк.

3. Повисокиот степен на развиеноста на стопанството и неговата потесна поврзаност со светското стопанство, големата потреба од замена на постојниот машински парк и предвидениот обем на новите инвестиции во капитална опрема, како и нужноста за воведување модерна технологија во производството, ќе става исклучително големи барања во поглед на обемот и структурата на производството на опрема, чиешто производствени трошоци се денеска релативно високи а производствената техника недоволно современа. Подмирувањето на претежниот дел на овие потреби ќе претставува основна ориентација на машиноградбата. Во тој развој особено внимание треба да му се обрне на усогласувањето на проектантско-конструкционите фази и производството на полуфабрикати и делови за вградување со финалното производство на опрема. Организацијата на производството треба при тоа да се опира врз широката мрежа на производствена кооперација помеѓу специјализираните претпријатија што ќе бидат во состојба да ги користат економските предимства на механизираниот и автоматизираното сериско производство.

4. Заради користење на предимствата што на индустријата ѝ ги даваат структурните промени во земјоделското производство и развојот на шумарството, како и заради подмирување на внатрешната побарувачка и зголемувањето на извозот, во наредниот период интензивно ќе се развиваат индустриите што се засновуваат врз преработката на квалитетни земјоделски производи и врз преработката на дрво како индустриски суровини. Тоа, пред сè, треба да се однесува на индустријата на шеќер, конзервната индустрија, производството на храна за добиток, а потоа на производството на целулоза, хартија, репродукциони материјали што заменуваат режана граѓа, како и на финалното производство на дрвната индустрија.

5. Брзиот стопански подем, а особено брзиот подем на индустриското производство, бараат благовремено да се обезбедува потребната енергија во оние количини и во оние видови што овозможуваат несмеќаван развој на стопанството. Поради тоа, наспоредно со општостопанскиот развој, ќе биде потребно да се зголемува соодветното производство на електрична енергија, јаглен, нафта и гас, при што со економски средства ќе биде стимулирана употребата на оние видови енергија при кои се постигнува најдобар ефект на искористувањето.

6. Индустриското производство наменето за лична потрошувачка треба да се развива во согласност со порастот на обемот и со промената на структурата на личната потрошувачка, како и со можностите на извозот. Во напредувањето на ова производство е потребно да се осигури многу поголема разновидност и подобар квалитет на производите, како и да се забрзува производството на трајни потрошни добра и на други производи чија

побарувачка ќе расте со измената на структурата на личната потрошувачка.

7. Заради успешното изведување на обемната програма на градежните работи, а особено заради забрзувањето на индустрискот начин на градење станови, ќе биде нужно потемелно да се менуваат традиционалните технолошки постапки во градежната индустрија и посуштествено да се измени структурата на производството во правец на добивање полесни, поквалитетни и покомплексни елементи што ќе овозможат премин кон помодерна техника во градежништвото и кон побрзо и порационално градење. Заради поевтинување на градбата и разбременување на транспортот треба да се води сметка развојот на капацитетите за производство наменето за градежништвото да се насочува првенствено во реоните на потрошувачката што едновремено располагаат со соодветна суровинска основа.

8. Применат? на современи средства за работа, воведувањето на електронска техника и автоматизирани технолошки процеси, максималното користење на капацитетите, подобрувањата на временското користење на основните средства (работа во повеќе смени), максималното штедење во производствената потрошувачка и комплексното користење на расположивите суровински извори — треба да претставуваат општа ориентација во сите гранки на индустриското производство, а особено во оние гранки што сочинуваат главни носители на забрзаниот индустриски развој. Во организацијата на индустриското производство неопходно е да се стремиме кон поширока поделба на трудот, кон специјализација на претпријатијата и кон нивна кооперација, особено на подрачјето на производството на опрема и трајни потрошни добра. Оваа форма на организација на производството во наредниот период треба во полна мера да дојде до израз.

Со цел за побрз развој на индустријата, за нејзиното што поуспешно вклучување во меѓународната размена, како и со цел за засилување на материјалната база на работничкото самоуправување, е потребно со соодветни мерки на економската политика да се обезбеди во сите гранки на индустријата што пополна примена на принципот на економично работење и порационална организација на работата, како и послободно формирање на цените во согласност со пазарните услови.

9. Во периодот од 1961 до 1965 година се предвидува пораст на индустриското производство од околу 13% просечно годишно. При тоа енергетското производство треба да расте просечно годишно за околу 11,6%, производството на опрема и трајни потрошни добра — околу 13,5%, на основни метали — 11,5%, на хемиската индустрија — 16,7%, преработката на земјоделски производи — 13,4%, индустриската преработка на дрво и целулоза — 15,4%, индустријата на градежни материјали — 14,9%, индустријата на обувки и облека — 11,4%. Средствата за работа би требало да растат по просечна годишна норма од 13,2%. материјалите за репродукција — за 12,8% годишно и потрошните стоки — за 13,9% годишно.

10. Се оценува дека производството на некои поважни групи индустриски производи ќе расте на следниов начин:

	Единица на мерка	Произведено во 1960 ¹⁾	Произведено производство за 1965	Индекс 1965/1960
Енергетика				
Електроенергија	GWh	8.800	17.500	199
Јаглен	000 т	22.900	35.000	153
Сурова нафта	"	900	2.200	244
Деривати на нафта	"	1.215	2.450	202
Земен гас во милиони	Nm ³	65.000	400.000	615

	Единица на мерка	Произведено во 1960 ¹⁾	Произведено производство за 1965	Индекс 1965/1960
Производство на опрема и на трајни потрошни добра				
Машини за индустријата и рударството	тони	35.100	66.500	189
Машини и уреди за градежништвото	"	7.000	15.000	214
Земјоделски машини	"	26.000	35.000	135
Електрични машини ¹⁴⁾	"	8.300	18.000	217
Трансформатори	"	9.500	20.000	211
Кабели и спроводници	"	56.500	72.000	127
Поморски бродови (испораки)	БРТ	186.898 ¹⁵⁾	300.000	161
Речни бродови	т. нос.	68.000	96.000	141
Камиони и автобуси	парч.	5.750	13.350	232
Трактори	парч.	7.500	20.000	267
Автомобили	парч.	12.000	30.000	250
Моторцикли	парч.	40.000	120.000	300
Електрични апарати за домаќинството	тони	10.070	30.800	306
Радио-приемници	парч.	240.000	455.000	190
Телевизори	парч.	15.000	100.000	667
Основни метали и метални полу-производи				
Сурово железо	000 т	1.000	1.600	160
Суров челик	"	1.450	2.300	159
Челични производи	"	1.040	1.660	160
Бакар ¹⁶⁾	тони	35.300	77.000	218
Алуминиум	"	23.000	47.000	204
Цинк	"	34.780	58.000	167
Олово	"	87.000	113.000	130
Одливки	000 т	240	480	200
Отковки и отпресоци	"	19	50	263
Производи за вградување	"	112	208	186
Хемиска индустрија				
Сулфурна киселина	000 т	145	700	483
Вештачки ѓубриња	"	280	2.040	729
Вештачки маси	"	14	60	429
Вискозни и синтетички влакна	"	21,9	41	187
Индустриска преработка на земјоделски производи				
Шеќер	тони	278 000 ¹⁷⁾	500.000	180
Конзерви на месо	"	30.000	70.000	233
Конзерви на овошје и зеленчук	"	49 000	160.000	327
Растителни масти	"	73 000	130 000	178
Концентрирана храна за добиток	"	90.000	1.100.000	1222
Индустриска преработка на дрво				

¹⁾ Проценка на 1960 година.

¹⁴⁾ Генератори и мотори.

¹⁵⁾ Ниво на работите 220.000 БРТ.

¹⁶⁾ Со стариот бакар што во 1960 година изнесува 6.000 т, а во 1965 година 12.000 тони.

¹⁷⁾ Календарска година; производство на родот од 1960 г. 260.000 т.

	Единица на мерка	Произведено во 1960 ^г	Предвидено производство за 1965	Индекс 1965/1960
Режана граѓа — вкупно	000 м ³	2.271	2.840	125
Шпер-плочи и панел-плочи	"	108	237	219
Лесонит и иверици	000 т	41	221	539
Кукен намештај — комплет.	000 гарн.	174	360	207
Целулоза и дрвесина	000 т	197	548	278
Рото-хартија	"	30,3	75	248
Други хартии и картон	"	147	426	290
Индустрија на градежни материјали				
Цемент	000 т	2.400	4.200	175
Рамно стакло	000 м ²	7.300	15.000	205
Материјали за ѕидови и исполнувања	(сведено на нормален формат) мил. парч	1.200	3.000	250
Производство на облека и обувки				
Сите видови ткаенини	000 м ²	319.730	542.500	170
Обувки (кожени, гумени и од наетчиско производство)	000 рала	34.750	50.500	145

11. Предвидениот развој на производството претпоставува зголемување на продуктивноста на трудот за 6,4% просечно годишно. Запослениот персонал во индустријата треба да порасне за 370.000 лица, па во 1965 година индустријата ќе запослува околу 1.430.000 луѓе. Со оглед на новата техника и новите производствени процеси, што ќе се воведуваат забрзано, нужно е значително да се подобри квалификационата структура на персоналот запослен во индустријата на начинот и во духот на одредбите од главата IX на овој План.

12. Порастот на индустриското производство треба да овозможи сразмерно зголемување на извозот на индустриски производи, при што структурата на извозот ќе биде поместувана во правец на засилено учество на производите со повисок степен на преработка.

Увозот на репродукциони материјали за индустријата ќе се зголемува со побавно темпо отколку индустриското производство. Предвиденото ниво на увозот претпоставува да се остварат позначителни супституции и многу подобро снабдување од домашни извори, особено во производите на нафта, хемиските производи, целулозата и хартијата, како и во металните делови за склопување.

13. За обезбедување на понатамошниот развој на индустриското производство во периодот од 1961 до 1965 година се предвидува дека ќе биде потребно да се вложат во основни средства околу 2.017 милијарди динари. Инвестиционите вложувања треба да се насочуваат, пред сè, кон што побрзо довршување на капацитетите што веќе се градат, а потоа:

а) кон изградба и проширување на капацитетите на црната металургија со користење на домашна суровинска и енергетска база, а тоа: кон проширување на постојните и отворање нови рудници на железна руда и кон облагородување на рудата, кон усогласено развивање на металуршките капацитети со изградба на една нова железарница, како и со развивање на други капацитети на црната металургија;

б) кон изградба на објекти на хемиската индустрија, и во тоа кон проширување на постојните

и изградба на нови капацитети за производство на вештачки маси и вештачки влакна, како и за производство на вештачки губриња;

в) кон почеток на изградба на нови хидроелектрани со поволни специфични инвестиции и локации во однос на потрошувачката, како и кон изградба на термоелектрани што ќе ги трошат расположивите отпадочни и нисковредни јаглени; кон зголемување на производството на јаглен во оние наоѓалишта што имаат добри услови за експлоатација и лежат најповолно во однос на центрите на потрошувачката, кон негово облагородување, преработка и гасификација; кон значително зголемување на производството на нафта и засилување на истражните работи, кон развој на гасното стопанство, а особено кон развој на гасните полиња и разводната мрежа заради користење на резервите на земен гас за термички и технолошки цели и за хемиската индустрија, и најпосле, кон изградба на капацитети за преработка на нафта во технолошки процеси што ќе бидат во согласност со структурата на потрошувачката;

г) кон модернизација и проширување на капацитетите на машинската индустрија и електроиндустријата и кон изградба на нови специјализирани капацитети за производство на полуфабрикати и составни делови;

д) кон изградба на капацитети за индустриска преработка на земјоделски производи и за производство на храна за добиток, потоа на капацитети за производство на целулоза и хартија, за производство на вештачки плочи и намештај;

ѓ) кон изградба на капацитети за производство на современи градежни материјали, а особено на капацитети за производство на цемент, стакло и современи градежни елементи и конструкции;

е) кон истражувачки работи што треба да обезбедат проширување на енергетската основа, освојување нова технологија, развивање и усовршување на вишите фази на преработката, како и развој на домашната суровинска база (природна и вештачка) и супституција на увозните суровини.

Покрај тоа, заради побрз развој на индустријата во недоволно развиените подрачја на земјата е потребно да се настојува, во рамките на средствата предвидени со Планот, на овие подрачја поинтензивно да се развиваат оние гранки на преработувачката индустрија што најдобро им одговараат со оглед на нивото на техниката и технологијата, работната сила, кадрите, суровинските услови и др. (текстилна и дрвна индустрија, индустрија на кожа и обувки, хемиска преработувачка индустрија, електроиндустрија и сл.).

14. Се оценува дека вкупниот петгодишен обем на инвестициите во основни средства на индустријата би бил приближно на следниов начин распределен на основните комплекси на индустриското производство (во милијарди динари):

	1960	1965	Просечни годишни вложувања во периодот	
			1957/1960	1961/1965
Енергетика	92	159	76	131
Производство на основни метали	25	74	22	54
Производство на опрема и трајни потрошни добра	20	52	21	36
Хемиска индустрија	19	49	13	37
Индустриска преработка на земјоделски производи и дрво	43	80	35	64
Индустрија на градежни материјали	15	45	10	35
Производство на облека и обувки	25	29	16	27
Друго	30	26	15	19
Вкупно:	269	514	208	403

15. За да се подобри положбата на старата индустрија односно на старите претпријатија што во поранешните години не можеле редовно да ги обновуваат основните средства, се предвидува давање заеми на овие претпријатија од општоопштествените средства, со соодветни финансиски олесненија. Исто така се предвидува давање заеми од Општиот инвестиционен фонд на претпријатијата што произведуваат за определени потреби на Југословенската народна армија заради нивната побрза и поголема преориентација кон производство за потребите на пазарот.

Глава XII ЗЕМЈОДЕЛСТВО

1. Во периодот од 1961 до 1965 година ќе се продолжи процесот на унапредување и преобразба на земјоделството во крупно производство, засновано врз социјалистички односи, современи општествени средства за производство и висока продуктивност на трудот. Суштествен елемент во развојот на земјоделството ќе биде, според тоа, проширувањето и комплетирањето на крупните општествени стопанства, проширувањето на кооперацијата и засилувањето на производствените фондови на општествените стопанства и на земјоделските задруги и нивното сè посилено влијание врз измената на општествената и материјалната основа на земјоделското производство.

Земјоделското производство, чиј развој претставува една од важните компоненти на идниот подем на стопанството, треба да ги оствари следниве барања што се поставуваат пред него:

а) на значително повисоко ниво отколку досега да ги задоволува потребите на личната потрошувачка, придонесувајќи кон ширење на внатрешниот пазар;

б) да ги осигури потребните количини на квалитетни сировини за земјоделско-преработувачката индустрија, чие производство ќе порасне значително во наредните години;

в) да обезбеди значително поголема маса на производи за извоз што според квалитетот и структурата ќе бидат подобро приспособени кон барањата на странскиот пазар, и со тоа да ја подобри состојбата на платниот биланс и положбата на земјата на надворешните пазари на земјоделски производи.

2. Развојот на крупните општествени стопанства и помасовното поврзување на индивидуалните имоти со општествениот сектор треба да бидат насочени кон зголемување на акумулативноста на општествено организираното производство, за да биде ова во можност да ја остварува проширената репродукција од сопствената акумулација во поголема мера отколку денеска.

3. Во периодот од 1961 до 1965 година се очекува дека физичкиот обем на земјоделското производство ќе расте по просечна норма од 8,3% годишно, а зголемувањето на земјоделското производство за сите пет години би изнесувало околу 50%, во однос на двегодишниот просек на 1959—1960 година. При тоа, општествено организираното производство треба кон крајот на наредниот плански период да превладува во вкупното земјоделско производство, а особено во расположивите пазарни вишоци.

Ваквиот брз развој на производството ќе биде остваруван со понатамошното ширење на постојните и со развивање на нови општествени форми на производството. Во наредниот период се смета со проширувањето на површините на крупните општествени стопанства по пат на средување на постојниот општоопштествен фонд на земјата, на добивање нови површини со мелиорации, со купување и закуп на земјиште, со производствена соработка и со други производствени форми на кооперација на стопанските организации со индивидуалните производители. Во ваквите услови може да се очекува дека ќе дојде до побрзо ширење на модерните агротехнички методи и до опфаќање нови под-

рачја на земјоделството со процесот на модернизацијата на производството.

4. Развојот на земјоделското производство треба да биде во наредните години уште повеќе насочен кон засилување на сточарството, особено на говедарството, како и кон продукција на оние производи на поделството што ќе осигурат сировинска основа за поинтензивно сточарско производство. Оваа ориентација во земјоделското производство им одговара на структурните промени на личната потрошувачка, како и на основните тенденции во развојот на меѓународната трговија со земјоделски производи. Во согласност со тоа, се предвидува дека во периодот од 1961 до 1965 година сточарското производство ќе се зголемува за 9,9% годишно, поделското за 7,7%, овоштарското за 9,2%, лозарското за 7,4% и рибарското за 12,7% (сè во однос на просекот на 1959—1960 година).

5. Во 1965 година се очекува следново ниво на производството на основни сточарски производи (во илјади тони):

	1960	1965	Индекси 1965/1960	Просечни годишни норми на растекот 1961—1965 година
Месо од сите видови	650	1.030	158,4	9,7
Млеко	2.650	4.300	162,6	10,2
Јајца (во милиони парчиња)	1.700	3.300	194,1	14,2

За остварување на овие задачи е неопходно да се зголеми производството на храна за добиток, и тоа на крмни жита, особено на пченка, потоа на соја и на други храни за добиток. За предвидениот напредок на сточарството, покрај другото, ќе биде нужно да се изградат и соодветни индустриски капацитети за производство на храна за добиток, фабрики за преработка на соја, за производство на рибино брашно и др. Покрај тоа е потребно да се осигури механизмот на ветеринарно-санитарните мерки против главните зарази и други болести на добитокот.

6. Покрај засилениот развој на сточарството потребите наложуваат во идниот петгодишен период да се оствари и осетно поголемо производство во поделството. Поделското производство во 1965 година треба да го достигне нивото што ќе биде за околу 45% повисоко од двегодишниот просек на 1959—1960 година. Основните патишта за тоа се зголемувањето на приносот од единица површина и промената на структурата на сеидбата во правец на поголемо учество во индустриските култури и крмните растенија.

Се предвидува следново производство на поважните производи на поделството (во илјади тони):

	Просек 1959/1960	1965	Индекси на поработ	Просечни годишни норми на растекот 1961—1965 година
Пченица и рж	4.100	5.000	122	4,1
Пченка	6.100	9.500	156	9,3
Шеќерна репка	2.200	4.000	182	12,7
Сончоглед	112	150	144	7,6
Соја	26	400	1.538	—
Памук	7,2	25	347	28,2
Тутун	38	60	158	9,6
Зеленчук (без компирот)	1.850	2.500	135	6,2

Во наредниот период треба да се обезбеди високо и стабилно производство на жито. Тежиштето на напорите ќе биде врз понатамошното зголему-

вање на производството на пченка, додека производството на пченица треба да се зацврсти на нивото што ги обезбедува внатрешните потреби, со помали вишоци наменети за формирање на резерви и за извоз. Во областа на индустриските растенија основните задачи се: промената на асортиманот и зголемувањето на производството, а особено зголемувањето на производството на соја, памук и шеќерна репка.

Предвиденото зголемување на производството ќе се остварува првенствено со воведување нова техника и нови технолошки постапки. За поледелското производство ќе се осигури зголемена механизација, поголеми количини на вештачки ѓубриња, на сортно семе, на средства за заштита на растенијата и сл.

7. Подобрувањето на овоштарското и лозарското производство треба да се продолжи со подигање на современи и со реконструкција на постојните плантажи овоштарници и лозја на крупните општествени стопанства. Ова подобрување треба да се остварува и со пошироко вклучување на насадите на индивидуалните производители низ разни форми на кооперација во општествениот процес на производството. Развојот на овоштарството и на лозарството во наредниот период треба да се насочува во правец на измена на сегашната едностранина структура на производството според барањата на пазарот и преработувачката индустрија.

8. Во идниот период се смета со зголемување на рибарското производство за околу 82%, во однос на нивото на двегодишниот просек на производството во 1959—1960 година, и тоа првенствено со зголемување на морското рибарство и со проширување на површините на слатководните рибници, како и со организирање на океански риболов.

9. За наведеното зголемување на земјоделското производство е потребно во идниот период да се вложат околу 680 милијарди динари во основни средства на земјоделството. При употребата на инвестиционите средства треба да се води сметка за следниве моменти:

а) вложувањата треба да бидат вршени во такви правци, намени и објекти што ќе овозможат да се оствари дадената производствена политика и наведените цели во производството;

б) при тоа приоритет да им се дава на сние вложувања каде што се во прашање дополнувањето на инвестициите, т. е. отстранување на тн. тесни грла во производството како во крупните општествени стопанства така и во земјоделските задруги. Инвестиционите средства треба да се насочуваат првенствено кон намените што побрзо се активираат и што брзо го зголемуваат обемот на стоковното производство. Вложувањата чиишто ефекти подоцна ќе се одразат во производството треба да бидат релативно ограничени во овој период. Во рамките на одделни намени првенство треба да имаат оние вложувања со кои се зголемува производството со што пониски производствени трошоци;

в) во користењето на средствата од Општиот инвестиционен фонд да се напушта постепено досегашното мошне широко финансирање и средствата да се ориентираат кон што помал број на објекти и намени што претставуваат основа за развотокот и напредувањето на земјоделството во целина, а што ќе дадат поосетни резултати во решавањето на прашањата за снабдување на потрошувачките центри, на индустријата и извозот.

10. Средствата предвидени за инвестиции ќе се употребат за понатамошна механизација на земјоделското производство, за мелурации и водостопанство, за подигање економски објекти, за набавка на добиток, за подигање објекти за доработка и прифаќање на земјоделски производи, за изградба на пристапни патишта, за откуп на земјишта, за изградба на научни и други земјоделски установи, за морско и слатководно рибарство.

11. Со наведените инвестиции земјоделството на Југославија осетно би ја подобрило својата опременост: тоа кон крајот на 1965 година би располагало со околу 70.000 трактори, наспрема 36.000 кон крајот на 1960 година, и со околу 9.000 житни комбајни, наспрема 4.000 во 1960 година. Расположивиот број на машините би овозможил во 1965 година во крупните општествени стопанства и во кооперација да се изврши механизирано основна обработка и жетва на околу 2,5 до 3 милиони ха.

Покрај тоа, значително би се прошириле економските објекти за сместување и гоеење добиток, за развој на живинарството, за развој на интензивното градинарство, како и објектите за доработка и складирање на земјоделски производи.

Средствата за мелурации ќе се употребат првенствено за продолжување на работите на хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав, за мелурации во НР Македонија и во Косовско-Метохиската Област, како и за работите по порано склучените заеми. Во овој период треба исто така да се вложат средства за мелурациони работи на Сава, Неретва и Морава, и тоа во прв ред на оние делови каде што се наоѓаат или можат да се основаат крупни општествени стопанства и каде што со овие работи непосредно се подобрува и се стабилизира земјоделското производство. Заради тоа во текот на 1961 година треба да се донесе закон за финансирањето на мелурациите на полрачјата на Сава, Неретва и Морава.

Заради зачувување и подобрување на плодноста на земјиштето, заради стабилност на земјоделското производство и заштита на населбите и стопанските објекти од штетното дејство на водите, во наредниот период интензивно ќе се вршат вложувања во водостопанството.

12. За да се осигури поефикасен развој на земјоделството, потребно е да се вложат значително поголеми средства отколку досега и во други стопански области што се во тесна врска со земјоделското производство. Се предвидува дека за таа цел во наредниот период ќе се инвестираат: во прехранбената индустрија околу 140 милијарди динари; во производството на хемиската индустрија за потребите на земјоделството околу 44 милијарди; во индустријата на земјоделски машини околу 12 милијарди; во трговијата со земјоделски производи околу 58 милијарди; во изградбата на секундарни патишта што треба да му служат непосредно на земјоделството околу 20 милијарди. Вложувањата според обемот и динамиката треба да бидат синхронизирани како помеѓу одделни гранки на земјоделското производство, така исто и помеѓу вкупните вложувања во земјоделството со вложувањата во областите и гранките од кои зависи успешниот развој и рационалното искористување на оствареното земјоделско производство.

13. Во идниот развој на земјоделството ќе биде нужно напорите многу повеќе да се сосредоточуваат на тоа зголемувањето на производството и промената на неговата структура да се остваруваат што поеитно, за да бидат постигнати во работењето на крупните социјалистички стопанства и во кооперацијата поповолни економски резултати. Во тој правец треба да се подобрува економската положба на земјоделските организации со постепено подобрување на односите во цените на земјоделските и индустриските производи, намалувајќи ги диспаратите на цените, како и со подобрување на кредитните услови, создавајќи при тоа постабилни услови за стопанисување на земјоделските организации.

Г л а в а XIII

ШУМАРСТВО

1. Развотокот на шумското стопанство во наредниот период треба да се движи во правец:

а) на понатамошно засилување на основниот шумски фонд, та во тие рамки на што поцелосно искористување на сечните резерви, при едновремено

Жено подобрување на биолошката стабилност и економската вредност на шумите, за да се обезбеди трајно и рационално користење и во подоцнежните периоди;

б) на понатамошно техничко опремање на производството со механизирање на работите во експлоатацијата, одгледувањето и заштитата на шумите и на изградба на шумски комуникации;

в) на што поширока примена на современите методи на нега и заштита на зачуваните шуми, мелиорирање на деградирани шуми и дробаци и внесување на брзорасни видови дрвја во постојните шуми;

г) на подигање нови интензивни шумски култури и плантажи;

д) на организационо средување на шумските стопанства и нивно преведување на статусот на стопански организации со работничко самоуправување.

2. Во наредниот период треба да дојде до постепено проширување на експлоатацијата на шумите и до зголемување на шумското производство. Потребите на општествениот сектор на стопанството ќе бидат подмирени со порастот на производството на 10.297 илјади м³ индустриско-техничко дрво во 1965 година, наспрема 7.642 илјади м³ од 1960 година. Со ориентацијата на дрвната индустрија кон преработка на лисното дрво во производството на режан градежен материјал, плочи и целулоза, со поширокото користење на дрвото со мали димензии и на отпадоците, со порационалното користење и замената на дрвото во градежништвото и во рудниците, со замената на огревното дрво со други извори на топлотна енергија, — наведените потреби од индустриско-техничко дрво треба да се подмират со сечење на 22.500 илјади м³ во 1965 година, наспрема 19.500 илјади м³ во 1960 година.

Во рамките на предвидениот обем на производството на индустриско-техничко дрво нужно е да се обезбеди таква структура на производството што ќе биде во согласност со предвидениот развој на индустриската преработка на дрвото, а особено во поглед на количините на иглолисната и обично-лисната обловина за режење и лупење.

Покрај подмирувањето на внатрешните потреби, производството треба да обезбеди и извоз на шумски производи во приближно иста вредност како во 1960 година и да овозможи зголемен извоз на производи на примарната и финалната преработка на дрвото.

3. Заради обезбедување на трајно искористување на шумското богатство и прогресивно зголемување на шумското производство во иднина, неопходно е веќе во периодот од 1961 до 1965 година да се пристапи кон реконструкција и поправање на состојбата на шумскиот фонд. Особено внимание при тоа треба да му се обрне: на организирањето на современа техничка база на производството и на изградбата на шумски комуникации; на примената на современи методи за одгледување и нега на зачуваните шуми и интензивно мелиорирање на деградирани шуми и дробаци, како и на подигањето на нови, интензивни шумски култури и плантажи на брзорасни видови дрвја, со примена на средствата на современата агротехника.

Во рамките на предвидените шумскоодгледни работи, треба да се обезбеди и пошумување заради заштита од ерозија и порои.

4. Поставените цели и задачи во шумарството бараат во оваа област да се инвестираат околу 75 милијарди динари во периодот од 1961 до 1965 година, или во просек 15 милијарди годишно, наспрема 8,5 милијарди годишно во периодот од 1957 до 1960 година. Овие средства ќе се трошат според локалните услови и потреби, со тоа што во подрачјата на неотворени и недоволно отворени шуми особено на иглолисни, а заради постигање на рамномерен распоред на сечењето и рационално користење на дрвото, ќе се насочуваат првенствено кон изградување на шумски комуникации. Во реоните годни за одгледување на шуми од голем принос во кратки производствени турнуси, овие средства ќе

се вложуваат на прво место за подигање плантажи и други интензивни форми на производство на дрво. Средствата за подигање на плантажи и други интензивни форми на производство на дрво треба да се обезбедат со приходите од претфатите за сечење шуми на земјишта што се претворуваат во плантажи и интензивни шуми.

5. Во рамките на унапредувањето на ловното стопанство потребно е и во периодот од 1961 до 1965 година да се работи за подобрување на условите за одгледување и заштита на дивечот и за проширување на неговиот ареал.

6. Извршувањето на поставените цели и задачи во шумското стопанство во наредниот период бара побрзо изградување на инженерско-технички кадар врз принципот на специјализација. Особено внимание треба да му се обрне на создавањето на кадар од постојани шумски работници.

7. Потребно е понатаму да се работи за развивање на научноистражувачката работа, особено во правец на овладување со современата технологија за одгледување и нега на шумите и за зголемување на прирастот и приносите, како и во правец на примена на механизирани средства за работа во рационалното користење на исечената дрвна маса и во зголемувањето на продуктивноста на трудот.

8. Заради што попотполно и поправилно користење на експлоатационите можности на сите шуми и за да се прошират мерките за реконструкција и унапредување на шумскиот фонд и над шумите на индивидуалните сопственици, потребно е што пошироко вклучување на овие шуми во општествениот сектор на производството по пат на кооперација на нивните сопственици со задругите и со стопанските организации, при едновремено засилување на правото на надзор на народните одбори над овие шуми.

Глава XIV

ГРАДЕЖНИШТВО

1. Интензивните вложувања во стопанството во општествениот стандард и особено во станбената изградба поставуваат за идните пет години големи задачи пред градежништвото. Тие задачи се однесуваат како на обемот на градежните работи, кој се зголемува значително, така и на економичноста и рационалноста на целиот процес на градењето. Успешното изведување на обемната програма на инвестиционите работи бара според тоа многу поголема ефикасност на градежништвото отколку досега, скратување на сроковите и намалување на трошоците на изградбата. Согласно со големината на тие задачи ќе биде потребно да се пристапи непосредно кон потемелна реконструкција и модернизација на градежништвото, кон подигање на неговата техничка база со засилено воведување на механизацијата и на современи средства за работа воопшто.

2. Едновремено развојот на градежништвото треба да се насочува кон попотполно користење на внатрешните резерви, кон забрзано подобрување на организацијата на работата, кон поширока специјализација и кооперација, кон порешителна примена на стандардизацијата и типизацијата на градежните елементи и материјали, како и кон позасилено воведување на системот на монтажно градење.

3. Во областа на проектирањето треба да се оди кон типски решенија кај сите видови објекти на масовната изградба, бидејќи на тој начин се овозможува поголема продуктивност на градењето, побрза и поефтина изградба и примена на најрационални технички решенија како во поглед на употребата на градежни елементи и конструкции, така и во поглед на самата организација на градењето.

4. Се предвидува дека обемот на градежните работи во периодот од 1961 до 1965 година, изразен во општествениот производ, ќе се зголемува по просечната норма од 13,3% годишно, што значи дека во 1965 година ќе биде повисок за 86,8% во однос на 1960 година, а во тоа:

	Индекси 1965/1960	Просечни годишни норми на растежот 1961—1965 година
Високоградба	190,2	13,6
Од тоа:		
Стопански објекти	198,9	14,7
Нестопански објекти	186,6	13,3
Нискоградба	165,5	10,6
Од тоа:		
Хидроградба	153,8	9,0
Сообраќајници	163,0	10,3
Рударски и истражни работи	204,0	15,3
Други објекти на нискоградбата	166,7	10,8

5. За да се обезбеди предвиденото зголемување на обемот на градежните работи, потребно е:

а) во градежните капацитети да се вложат 174 милијарди динари за целиот петгодишен период, односно 35 милијарди просечно годишно наспрема 15,3 милијарди во претходниот период. На овој начин инвестициите во градежништвото треба да имаат најголема норма на растежот, поголема од сите други стопански и нестопански инвестиции, за да се поттикне и овозможи со тоа побрзото модернизирање на градежната дејност, а со самото тоа и поголемата ефикасност на целиот сектор на инвестициите. Вложувањата треба да бидат насочени, пред сè, кон зголемување на механизацијата на градежните претпријатија, така што степенот на нивната опременост со механизација на единица производ да порасне во 1965 година за 30%, во однос на базната 1960 година;

б) да се зголеми продуктивноста на трудот во градежништвото врз основа на повисока техничка опременост, како и со подобрување на квалификационата структура на работната сила, со воведување нови методи на градење и подобра организација на работата. Со дејствувањето на овие фактори продуктивноста на трудот во градежништвото би требало да се зголемува по норма од околу 9% просечно годишно.

6. Развитокот на градежништвото треба да почива врз современото производство на градежни материјали и градежни елементи и конструкции, врз модернизацијата на производството на тули и бетонски и други префабрикации, врз сè помасовното производство на шупливи тела и нови и лесни градежни материјали, при што исто така е потребно да се обезбедат и доволни количини особено на висококвалитетен цемент и бетонско железо, како и на други репродукциони материјали за градежништвото. За овие цели треба да се осигурат соодветни инвестиции во индустриското производство. И во другите индустриски гранки, како што се црната металургија, неметалите, металопреработувачката индустрија, дрвната, хемиската и папирната индустрија, нужно е да се развива производството и да се проширува асортиманот на производите за градежништвото.

Глава XV

СООБРАЌАЈ

1. Порастот на индустриското и земјоделското производство, на внатрешната и меѓународната стоковна размена, како и на личната потрошувачка, ќе бара од сообраќајот да му овозможи на стопанството и на населението пошироко користење на сообраќајните услуги. Заради тоа развојот на сообраќајот во периодот од 1961 до 1965 година се насочува кон попотполно задоволување на стопанските и општествените потреби од сообраќајни услуги, кон постепено отстранување на диспропорциите помеѓу различните гранки на транспортот, кон рационализација на движењето на стоковните токови, како и кон подобрување на квалитетот на овие услуги. Подобриот квалитет на услугите треба

да се пројави во побрзото и поредовно вршење на транспортот, во поголемото удобство и безбедност на превозот и врските.

Во рамките на овие потреби се предвидува физичкиот обем на сообраќајот во 1965 година, во однос на 1960 година, да порасне за околу 62%, или по норма од околу 10% просечно годишно.

2. Заради остварување на овие потреби се предвидуваат реконструкција и модернизација на сообраќајот и понатамошна изградба на сообраќајната мрежа. Со овие мерки ќе се обезбеди зголемување на транспортните капацитети и поефикасно задоволување на потребите од сообраќајни услуги, како во стопански развиените така и во недоволно развиените подрачја. Со едновремена изградба на сообраќајната мрежа, со реконструкција и проширување на капацитетите на основните средства како и со други мерки ќе се подобрат условите за користење на транспортните капацитети и за поголема економичност на сообраќајот.

Подигањето на економичноста и на рентабилитетот ќе придонесе да се зацврсти и да се прошири материјалната база на стопанските организации и да се спроведе пополни работничко самоуправање во сообраќајот.

3. Заради остварување на споменатите задачи, во наредниот период особено се предвидува:

а) реконструкција на главните и пооптоварените железнички пруги за поголеми осни притисоци и за поголеми брзини; новоградба, нормализација и електрификација на железничките пруги; решавање на железничкиот транспорт во индустриските бази, како и реконструкција и проширување на железничките јазли и станици;

б) проширување на железничкиот товарен и патнички колски парк со коли од поголема носивост, поголемо удобство и за поголеми брзини; поширока замена на парното влечење со електрично и дизел-влечење, односно набавка на електрични локомотиви и дизел-локомотиви, како и моторни возови; примена на современа опрема за сигнализација и телекоманда;

в) изградба, реконструкција и модернизација на патната мрежа, а особено на магистралните патници на основната патна мрежа; позначајно проширување на возниот парк на друмскиот сообраќај, како и на другите објекти (сервиси, станици и др.) неопходни за вршење превоз на стоки и патници;

г) проширување на оперативните брегови, луците и речните пристаништа со реконструкции и со нова изградба; зголемување на капацитетите на механизацијата за натовар, истовар и претовар на стоки, како и на складишниот простор во луците, пристаништата, железничките станици и во другите места за стоковни манипулации; проширување на пловниот парк во поморскиот и речниот сообраќај, со примена на современи услови на влечење и со организација на превозот;

д) изградба на аеродроми и проширување на авионскиот парк на воздушниот сообраќај;

е) позначително проширување и модернизација на телеграфско-телефонските врски со изградба на кабловски и ултракраткобранови линии и со примена на современата птт-опрема;

ж) механизација на работите, негата и одржувањето на основните средства во сите гранки на сообраќајот.

4. Достигнатиот степен на развојот на сообраќајните гранки, измените во стопанската структура на земјата, подигањето на економичноста на транспортот во целина и по гранки и стремежот побарувачката на сообраќајни услуги подобро да се задоволи како по количина така и квалитативно — бараат различно темпо на порастот на обемот на услугите во одделни гранки на сообраќајот.

Во таа смисла се предвидуваат следниве норми на порастот на физичкиот обем на сообраќајните услуги на одделни сообраќајни гранки:

	Индекси 1965/1960	Просечни годишни норми на порастот 1961—1965 година
Сообраќај — вкупно	162	10,1
Стоковен сообраќај	163	10,3
Патнички сообраќај	151	8,6
Поштенско-телеграфско-теле- фонски сообраќај	175	11,8
Од тоа:		
Железнички сообраќај	145	7,8
Поморски сообраќај	153	8,9
Речен и езерски сообраќај	236	18,8
Воздушен сообраќај	289	23,7
Јавен друмски сообраќај	253	20,4

Во однос на досегашната динамика се предвидува нешто побрз развој на железничкиот сообраќај, кој досега заостануваше како во однос на другите гранки на сообраќајот, така и во поглед на подмирувањето на потребите од превозот. Железничкиот сообраќај останува и понатаму главен носител на превозот на патници и стоки во внатрешниот сообраќај, како гранка особено годна за масовен превоз на подолги релации. Брз развој се предвидува и во воздушниот и во птт-сообраќај, чии можности во изминатиот период беа под побарувачката на услугите.

Понатамошниот развој на поморскиот сообраќај се усогласува со општиот стопански развој, со меѓународната стоковна размена на нашата земја со други земји и со реалните можности за учество на нашата трговска морнарица на слободниот светски поморски пазар.

Друмскиот и речниот сообраќај ќе имаат релативно поблаг пораст отколку во претходниот период, но нивниот развој и во следниот период ќе биде изразито побрз од општиот пораст на сообраќајот.

5. Се оценува дека до 1965 година бројот на персоналот запослен во сообраќајот ќе порасне за околу 24%, или по просечна норма од 4,4% годишно. Порастот на бројот на запослените за околу 60.000 лица, а особено неопходната измена на квалификационата структура на персоналот во врска со воведувањето на новата технологија и со општото подигање на нивото на организацијата, ќе бара посебни напори за подготвување на соодветниот кадар. За таа цел неопходно е да се засилат и прошират постојните центри за издигање на кадрите, што ќе бара и поголемо материјално ангажирање на сообраќајните стопански организации. Особено треба да му се обрне внимание на образованието на сообраќајни стручњаци со виша и висока спрема, а особено на инженери и економисти, како и на организацијата и на развивањето на научноистражувачката работа, а посебно на изучувањето на поредбената економика на гранките на сообраќајот.

Модернизацијата на средствата, перационалната организација на работата и пополното користење на капацитетите, како и понатамошното стручно оспособување на кадрите, ќе овозможи во периодот од 1961 до 1965 година продуктивноста на трудот да расте побрзо отколку во претходниот четиргодишен период. Се оценува дека продуктивноста на трудот ќе расте во наредниот период по норма од 7,5% годишно.

6. Во периодот од 1961 до 1965 година, во склопот на решавањето на проблемите за усогласување на цените во стопанството, на понатамошниот развивање на системот на работничкото самоуправавање во сите гранки на сообраќајот, воспоставувањето на поправилни економски односи помеѓу сообраќајот и неговите корисници, како и помеѓу одделни гранки на сообраќајот, ќе се продолжи со систематски и постепени измени на тарифите и со регулирање на транспортниот пазар.

Со ова регулирање треба да се настојува одделни гранки на сообраќајот да работат и да се разви-

ваат според своите економски, технички и експлоатациони особности, а во согласност со стопанските и општествените потреби од транспортни услуги.

7. За обезбедување на развојот на сообраќајот и обемот на сообраќајните услуги е потребно во периодот од 1961 до 1965 година да се инвестираат во основни средства околу 965 милијарди динари. Се предвидува следниов пораст и приближно следнава распределба на бруто инвестиционите вложувања по гранките на сообраќајот (во милијарди динари):

	1960	1965	Индекс 1965/1960	Вкупно 1961—1965	Структура во процента
Сообраќај вкупно	145,0	233,0	161	965,0	100,0
Од тоа:					
Железнички сообраќај	57,8	118,1	204	437,0	45,3
Поморски сообраќај	19,5	26,2	134	117,5	12,1
Речен и езерски сообраќај	7,3	10,5	144	50,0	5,2
Воздушен сообраќај	2,6	2,9	77	15,0	1,6
Друмски сообраќај	49,7	62,7	126	283,5	29,3
Поштенско-телеграф- ско-телефонски сообраќај	8,1	13,5	167	62,0	6,5

Различниот пораст на вложувањата во основните фондови на одделни сообраќајни гранки обезбедува поскладен развој на сообраќајот како и надминување на досегашното заостанување на некои гранки, а особено на железничкиот и птт-сообраќај.

Според својата структура инвестициите се насочуваат првенствено кон развојот на капацитетите што обезбедуваат извршување на предвидениот обем на транспортот и врските во периодот од 1961 до 1965 година, при подобрување на квалитетот на сообраќајот и сообраќајните услуги, а потоа кон обезбедување на континуиран развој на сообраќајот во периодот по 1965 година, во согласност со потребите на подолгорочниот стопански развој на земјата, особено во поглед на изградбата на пруги и патишта.

8. Во рамките на изградбата на железничката мрежа се предвидува довршување на започнатите пруги: Сараево—Плоче, Книн—Задар и Метохија—Призрен, во вкупна должина од 338 километри. На другата Белград—Бар ќе се изградат големи објекти и поинтензивно ќе се започнат други работи, што ќе овозможи пругата да се заврши во најкраток срок во периодот по 1965 година. Се предвидува исто така почеток на изградбата на железничката пруга Гостивар—Охрид во врска со потребата од подигање на новата железарница во Скопје, изградба на втор колесок на пругата Лапово—Ниш и нормализација на пругата Никшиќ—Титогорад. Исто така, треба благовремено да се изработат проекти и да се извршат подготовки за изградба на пругата Бор—Малданек.

Од основната патна мрежа чија изградба се финансира од Општиот инвестиционен фонд, ќе се довршат магистралата „Братство-Единство“ од Белград до Гевгелија, Јадранската туристичка магистрала од Задар до Иванград и од Косовска Митровица до Скопје и автомобилскиот пат од Метковиќ до авто-патот Белград—Загреб. Во периодот од 1961 до 1965 година на споменатите правци ќе се изградат околу 1.130 километри современ коловоз. За потребите на домашната трговска флота ќе се изградат нови поморски бродови со вкупна тонажа од околу 332.000 бруто регистарски тони. Со ова нашата поморска трговска флота на крајот на периодот ќе има вкупна тонажа од околу 945.000 бруто регистарски тони.

Во речниот сообраќај капацитетите за превоз на стоки ќе се зголемат за околу 37.000 КС и за околу 260.000 тони носивост товарен простор, со што вкуп-

ната носивост на речната флота во 1965 година треба да достигне околу 655.000 тони.

Во птт-сообраќај се предвидува изградба и проширување на современи телеграфско-телефонски врски на определени правци како и зголемување за околу 150.000 телефонски приклучоци.

9. При спроведувањето на Планот се предвидува поширока иницијатива на работните колективи во областа на сообраќајот, која треба да се заснова врз понатамошното развивање и усовршување на системот на работничкото самоуправање. Порастот на продуктивноста на трудот, измените во транспортните тарифи, како и мерките за регулирање на транспортниот пазар ќе придонесат да се подобри економската положба на сообраќајните претпријатија, особено кога е во прашање организирање на одморот на нивните работници и службеници.

Глава XVI

ТРГОВИЈА, УГОСТИТЕЛСТВО И ТУРИЗАМ

I. Трговија

1. Во предвидувањето на развојот на трговијата се тргна од тоа дека во наредниот период треба постепено да се отстрани нејзиното заостанување зад производството и зад другите општествени дејности, за да може таа својата функција да ја врши со подобро и поцелосно задоволување на потрошувачите. Зголемувањето на производството и на сите видови потрошувачка ќе води кон висок пораст на прометот на стоки во сите гранки на трговската дејност, што бара соодветна организација, опремање и ширење на оваа дејност. Се смета дека прометот во трговијата на мало ќе расте за 12%, а прометот во трговијата на големо за 11,5% просечно годишно.

2. Заради остварување на наведените цели и заради постигање на што подобри резултати во областа на стоковниот промет, во наредниот период треба да се забрза модернизацијата на постојните и изградбата на нови капацитети на трговијата, кон што треба да бидат насочени настојувањата првенствено на локалните органи. Посебно внимание во тој правец треба да ѝ се обрне на трговијата на мало, за да се оспособи таа за посовремено, поефикасно и поквалитетно давање на своите услуги на населението.

3. За побрзиот развој и за посовременото техничко опремање на трговијата се предвидува дека во периодот од 1961 до 1965 година треба да бидат вложени околу 200 милијарди динари, односно просечно годишно околу 40 милијарди. Предвидените средства треба да бидат според специфичните локални прилики насочувани кон изградба на објекти за сместување и чување на стоки, првенствено на земјоделски и прехранбени производи, кон изградба на малопродажни капацитети годни за примена на современи форми за послужување во градовите и индустриските центри и кон реконструкција на постојната малопродажна мрежа, со воведување на опрема и технички средства што овозможуваат модернизирање на трговското работење.

4. Со цел за остварување на потребен обем на средствата за проширување и модернизација на капацитетите на внатрешната трговија потребно е со соодветни измени во системот на расподелбата да се обезбедат средства во фондовите на трговските стопански организации и во општествените инвестициони фондови на општината, околицата и народната република.

II. Угостителство и туризам

1. Суштествена цел на понатамошниот развој на угостителството треба да биде значителното проширување и модернизацијата на угостителските и други капацитети наменети за општествена исхрана, како и на сместувачките капацитети во градовите, индустриските центри и туристичките места, за да

се подмируваат на тој начин подобро потребите на населението од услуги во исхраната и сместувањето кон домаќинството.

2. Посебно внимание треба да му се обрне на развојот на домашниот туризам и на подобрувањето на квалитетот на неговите услуги. Покрај создавањето на основните услови за неговиот понатамошен и побрз развој, треба особено да се унапреди и прошири изградбата на осетливи и поекономични објекти за сместување, исхрана и разонода. Во засилената изградба на туристички објекти, одмаралишта и летувалишта се смета со многу поголемо учество на комуните, а исто така и на стопанските претпријатија, особено кога е во прашање организирање на одморот на нивните работници и службеници.

3. Со оглед на сè поголемото стопанско значење на странскиот туризам, во наредниот период треба да се создаде поширока материјална основа за брзиот пораст на странскиот туристички промет, како значаен извор на девизни приходи. При тоа од особено значење ќе биде активноста на комуните во подобрувањето на локалните услови за развој на странскиот туризам, што треба да се постигне со реконструкција, модернизација и изградба на неопходните комунални објекти во поважните туристички места.

4. За обезбедување на понатамошниот развој на угостителството и туризмот се предвидува дека ќе биде потребно во периодот од 1961 до 1965 година да се вложат околу 90 милијарди динари или просечно годишно околу 18 милијарди. Со овие инвестиции треба, помеѓу другото, да се зголемат сместувачките капацитети во угостителството и туризмот за околу 47.000 нови легла, што претставува околу 75% од постојните угостителски сместувачки капацитети.

Во рамките на вкупно предвидените средства се смета дека околу 50 милијарди динари ќе бидат вложени во проширувањето и модернизацијата на угостителската мрежа, како и во туристичките комплексни објекти во местата и на подрачјата важни за развојот на странскиот туризам, така што да постојат реални можности да се наголемуваат девизните приходи од странскиот туристички промет за идните пет години за околу 20% просечно годишно.

5. Со цел за постигање што подобри резултати од инвестиционите вложувања, треба да се стремиме со соодветни измени во системот на расподелбата да се обезбедат материјални услови за полно самофинансирање на угостителството и туризмот.

Глава XVII

ЗАНАЕТЧИСТВО И УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ

1. Со развојот на стопанството, со зголемувањето на личната потрошувачка и со подобрувањето на животниот стандард неопходно е наспоредно да се проширува подрачјето на производствените и личните услуги. Побрзо развивање на овој сектор на стопанството посебно ќе бараат зголемувањето на станбено-комуналната изградба, механизацијата на земјоделството, развојот на автомобилскиот сообраќај, ширењето на пазарот на трајни потрошни добра итн. За да се задоволат тие потреби, ќе биде нужно позначајно да се развие мрежата на сервиси за поправки и одржување (ремонтни работилници) и на сервиси за помош на домаќинствата, како и да се создадат многу нови претпријатија за давање на разновидни услуги.

Во врска со тие барања, треба да се менува застарената техничка база на услужните дејности и да се постави таа на посовремена основа, стремјќи се кон тоа подрачјето на занаетчиството постепено да се претворува во индустрија која дава производствени и лични услуги. Развитокот на занаетчиството и на услужните дејности во најголема мера зависи од политиката на општинските народни одбори, кои треба во согласност со потребите на граѓаните и стопанството како и според своите можности да вложуваат напори и средства за разви-

вме на овие дејности. Таков развој е дотолку потребен, бидејќи секторот на услугите со своето заостанување би можел поосетно да го попречува брзиот развој на стопанството и порастот на животниот стандард.

2. Во подигањето на животниот стандард на населението услужното занаетчиство треба да добие соодветно место. Со организирањето на разгранета мрежа на услужните занаетчиски капацитети и сервисни работилници за потребите на домаќинството е потребно да се отстранат сегашната дефицитност во овие капацитети.

Во периодот од 1961 до 1965 година треба да се развиваат и производствените занаетчиски капацитети како дополние на крупната индустрија. Освен на кооперација, производственото занаетчиство треба да има и функција на производител на предмети од ограничена потрошувачка и од поширок асортиман, особено на стоки за широка потрошувачка. Исто така потребното внимание треба да и се обрнува и на домашната ракотворба заради постигање што поголема разновидност на производите за лична потрошувачка. Постојаниот пораст на обемот на градежните работи и на средствата за одржување на станбениот фонд треба да биде следен со соодветниот развој на градежното занаетчиство. Посебно би требало да се развиваат производствените занаетчиски капацитети во неразвиените подрачја каде што со сразмерно мали вложувања би се добиле побрзи резултати, а занаетчиските претпријатија со понатамошниот развој би се претворувале во ситна индустрија.

3. Се предвидува дека производството на добра и услуги во занаетчиството, разбрано во поширока смисла, ќе расте во наредниот период просечно за 12,3% годишно. При тоа обемот на услужното занаетчиство треба да се зголеми за околу 15%, на градежното занаетчиство — за околу 13,5%, а на производственото занаетчиство — за околу 11%. Особено брз пораст на производството и услугите се очекува да биде остварен во општествениот сектор на занаетчиството, каде што производството до 1965 година треба да порасне за 121%, односно 17,2% просечно годишно.

4. Се оценува дека за остварување на предвидениот обем на производството и услугите ќе биде потребно во периодот од 1961 до 1965 година да се инвестираат во општественото занаетчиство околу 70 милијарди динари, така што просечните годишни вложувања да бидат двојно поголеми отколку во претходниот период. Заради тоа треба на занаетчиските организации и народните одбори да им се овозможи такво формирање на средствата за инвестиции што ќе ги обезбедат предвидените вложувања во идниот петгодишен период.

5. Би требало продуктивноста на трудот во занаетчиството, врз основа на подобрата техничка опременост, да се зголеми по норма од околу 6% просечно годишно, при подобрување на квалификационата структура на занаетчиските работници, до што треба да дојде со проширување на постојните и со формирање на нови училишта и курсеви за нивното стручно издигање, а посебно со новите современи методи на стручното образование на работното место.

ДЕЛ ЧЕТВРТ ОСТВАРУВАЊЕ НА ПЛАНОТ НА РАЗВОЈОТ

Глава XVIII РАЗВИТОК НА СОЦИЈАЛИСТИЧКИТЕ ОПШТЕСТВЕНИ ОДНОСИ

1. Неопходен услов за успешното остварување на овој план на развојот претставува понатамошното развивање на социјалистичките производствени односи, засилувањето и проширувањето на работничкото самоуправање во претпријатијата и на општественото самоуправање во комуните, установите и општествените организации. Потребно е во целиот систем на мерки и установи да се овозможи органите на самоуправањето што поцелосно и што непосредно да одлучуваат за средствата и

за нивната употреба, за проширената репродукција, за личната потрошувачка и за општествениот стандард, со што ќе се зголеми одговорноста и поттикнувањето на работните луѓе и на нивните органи кон постојано унапредување на производството и кон подобрување на животните услови на населението.

2. Во постојаното усовршување на стопанскиот систем на поставените принципи на самоуправање и планско регулирање на стопанскиот развој, во наредниот период особено ќе биде потребно:

а) да се бара решение за таков механизам на распределба помеѓу заедницата и претпријатијата што ќе му дава силен поттик на понатамошното развивање на иницијативата на работните колективи за што поголема ефикасност во стопанисувањето. Со соодветни инструменти на распределбата да се дејствува врз ублажувањето на постојните нерамномерности во основните услови на работењето на претпријатијата со различни дејности на стопанството, врз постигањето на порационално користење на вложените општествени средства како и поголема економија на живиот труд. Материјалната положба на комуната и нејзиното учество во вкупниот приход во поголема мера да се врзува за резултатите на работните колективи и за нивото на постигнатата продуктивноста на нејзиното подрачје;

б) да се настојува средствата за проширена репродукција со кои располага федерацијата што повеќе да се насочат кон изградба на базични објекти и кон помагање на развојот на помалу развиените подрачја на земјата, а кон останатата изградба, — ако средствата на претпријатијата, комуните и народните републики не се доволни за пропорционален развој на некои гранки и области на стопанството. Наспоредно и согласно со тоа, нужно е во основната распределба да се засилуваат средствата на претпријатијата, комуните и народните републики и нивното ангажирање во стопанската изградба и во развивањето на службите на општествениот стандард;

в) планското насочување на средствата е потребно што повеќе да се спроведува со економски мерки и инструменти. Во таа смисла треба и понатаму да се отстрануваат административните методи на регулирањето, како што се забраната на трошењето, блокирањето на средствата и сл. Со поголемото учество на претпријатијата, комуните и народните републики во распределбата нужно е да се засилува одговорноста на органите на самоуправањето за порационалното трошење на општествените средства;

г) заради остварување на што поскладен развој на производните сили и едновременно засилување на децентрализацијата во распределбата, да се поттикнува соработката и здружувањето на претпријатијата на деловна основа со цел за зголемување на продуктивноста на трудот, за техничко усовршување на производството, и особено да се олесни здружувањето на нивните средства за остварување на заедничките потреби на изградбата, за унапредување на производството и за подобро користење на обртните средства;

д) кредитниот и банкарскиот механизам треба што повеќе да се приспособи кон стопанскиот систем и кон неговите основни установи, за тој да даде можност за поефикасно користење на кредитната политика во правец на насочување и здружување на средствата без административна присилба и регулирање. Во тој поглед особено ќе биде потребно многу повеќе отколку досега да се ориентираат стопанските организации да создаваат од своите фондови обртни средства за зголемување на производството и прометот. Во согласност со оваа ориентација, би било потребно да се проучат и преземат соодветните мерки за активирање на имобилните делови од средствата на обртните фондови;

ѓ) за да се ублажат и отстранат големите економски неоправданите нерамномерности во економијата на одделни гранки и видови на про-

изводство, во наредниот период треба да се настојува што повеќе да се отстранат големите диспаритети во цените. На местата каде што постојат регулирани односно плафонирани цени, нужно е да се пристапи кон ревизија на цените, со стремеж да се усогласат тие со општото ниво на цените. Кај диспаритетите што се формирале слободно на пазарот да се настојува со правилна инвестициона и производствена политика да се отстранат силните несогласности помеѓу понудата и побарувачката, и со тоа да се ублажат острите разлики во цените и да се елиминираат неоправданите заработки на одделни работни колективи што не произлегуваат од нивната работа и залагање;

е) на подрачјето на надворешната трговија и работењето со странство треба да се елиминираат силните административни регулирања што не се во согласност со целината на стопанскиот систем. Водејќи сметка за потребите на надворешната трговија, како и за перспективниот развој на увозот и извозот, и имајќи ги предвид објективно нужните разлики што во одделни сектори на производството постојат меѓу внатрешните и светските цени, нужно е да се укине режимот на коефициенти односно режимот на различни курсеви, и тој режим да се замени со воведување на царини и други инструменти што ќе го отстранат постоенето на многукатни курсеви при извозот и увозот. Особено е потребно да се настојува да се елиминира режимот на административната распределба на девизи.

3. Системот на наградувањето треба понатаму да се разработува заради што подоследна примена на социјалистичкиот принцип на наградување според трудот. Поради тоа ќе биде потребно личните доходи на работниците најтесно да се поврзуваат со успехот на стопанските организации. Доследното применување на тој принцип треба да биде значаен фактор во поттикнувањето на продуктивноста на трудот.

4. Во земјоделството, каде што уште преовладува индивидуалниот начин на производство, соодветниот дел на акумулацијата е нужно да се насочува во процесот на социјалистичката проширена репродукција преку крупните општествени стопанства, земјоделските задруги, индустриските и трговските претпријатија. По пат на прикладни форми и методи за поврзување и интегрирање на сè поголемите вложувања на општествени средства од страна на социјалистичките организации и институции да се шират и засилуваат социјалистичките општествени односи. За таа цел е потребно да се развиваат најскладните и најефикасните форми на здружување на индивидуалното производство со социјалистичкото производство низ разновидни форми на кооперација во производството и размнатата.

И во другите области на стопанството со приватни средства за производство е нужно да се развива поврзувањето на општественото и индивидуалното производство по пат на разни форми на соработка и здружување, и на таа основа да се шири социјалистичкиот начин на производство и социјалистичките општествени односи.

5. За да се засили иницијативата и одговорноста на органите на општественото управување, потребно е правата на стопанските организации и на комуните во управувањето со материјалните средства и со фондовите да се утврдат што постабилно, за да може да се развива нивната самостојност и одговорност.

6. За да можат комуните успешно да ги извршуваат задачите што ги поставува пред нив овој план на развојот, ќе се засилува нивната материјална база и финансиска самостојност. Особено ќе биде потребно во наредниот период да се разработи системот на финансирање на општествените служби.

7. Органите на општествената заедница, како што се комуните, задружните организации и другите самоуправни организации, со своето влијание треба да ја доведуваат во согласност активноста

на стопанските организации со остварувањето на задачите на овој план. Заради тоа особено е потребно да се вложат напори за подигање на продуктивноста на трудот, за поголемо штедење и за рационална употреба на средствата.

Глава XIX

ПЕРСПЕКТИВНИ И ТЕКУШТИ ПЛАНОВИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ОВОЈ ПЛАН НА РАЗВОЈОТ

1. Федерацијата, народните републики и другите политичкотериторијални единици се должни со своите општествени планови, закони, одлуки и други прописи, како и при управувањето со општествените фондови и при донесувањето на мерките за кои се овластени, да ги остваруваат основните цели на овој План на развојот.

Стопанските организации се должни со целокупната своја стопанска активност да ги остваруваат целите и задачите на овој План и да се придржуваат за неговите насоки.

2. Заради спроведување на овој План на развојот, федерацијата ќе донесува, покрај закони и други прописи, и годишни општествени планови за секоја календарска година.

3. Народните републики и другите политичкотериторијални единици, заради спроведување на овој План на развојот, на своите перспективни планови и програми и на годишните планови на федерацијата, ќе донесуваат свои годишни општествени планови, со кои ќе ги распоредуваат средствата што им припаѓаат и ќе го обезбедуваат остварувањето на насоките и задачите на годишните општествени планови на федерацијата.

4. Стопанските организации ќе ја развиваат својата стопанска дејност врз основа на своите, самостојни стопански планови.

Деловните здруженија, заедниците на стопанските организации и задружните сојузи можат да ја координираат работата на изработка на плановите на стопанските организации од своите дејности.

Коморите, стопанските здруженија и другите самоуправни организации на производителите ќе им помагаат на стопанските организации при изработката на нивните планови, укажувајќи им особено на целите и задачите на овој План, како и на можностите на неговото остварување.

5. Текуштите планови на народните републики и на другите политичкотериторијални единици мораат да бидат во согласност со насоките на овој План на развојот и со годишните планови на федерацијата.

6. Сојузниот извршен совет ќе ја известува редовно Сојузната народна скупштина за остварувањето на овој План на развојот и на годишните општествени планови и за мерките што ги презема, и ќе предлага донесување на закони и други мерки за нивното остварување.

685.

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА СОЈУЗНИОТ ОПШТЕСТВЕН ПЛАН ЗА 1961 ГОДИНА

Врз основа на членот 71 точка 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Сојузниот општествен план за 1961 година, што го усвои Сојузната народна скупштина на седницата на Сојузниот собор од 28 декември 1960 година и на седницата на Соборот на производителите од 28 декември 1960 година.

ПР бр. 35

29 декември 1960 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Петар Стамболиќ, с. р.

СОЈУЗЕН ОПШТЕСТВЕН ПЛАН ЗА 1961 ГОДИНА

П Р В Д Е Л

Глава I

ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОПШТЕСТВЕ- НИОТ ПЛАН ЗА 1961 ГОДИНА

Тргувајќи од резултатите на стопанскиот развој на Југославија во 1960 година, кои особено се манифестираат:

во високата норма на порастот на производството во сите дејности освен земјоделството, а особено во индустријата, каде што дојде до значајно зголемување на производството во сите поважни гранки;

во проширувањето на обемот на мерките за унапредување на земјоделството, што, и покрај непогодните временски услови, обезбеди оразмерно поволни резултати, а особено понатамошниот пораст на општествено организираното производство;

во високото ниво на инвестициите, со што се создадени нови капацитети во сите производствени и услужни дејности;

во зголемувањето на надворешнотрговската размена;

во остварениот пораст на личната потрошувачка и на општествениот стандард;

во зголемувањето на запосленоста и на продуктивноста на трудот;

тргувајќи од резултатите остварени во развојот и усовршувањето на стопанскиот систем, на методите на организацијата и функционирањето на стопанството, со што се создаваат сè поповолни услови за понатамошен стопански развој; и

тргувајќи од основните насоки на Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година, — Сојузниот општествен план за 1961 година ги поставува овие основни задачи:

1) да се зголеми обемот на производството и услугите во сите стопански области во согласност со основните насоки на развојот на стопанството и со производствената политика утврдена со Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година и со одредбите на овој план;

2) да се настојува понатаму да се изградуваат и да се усовршуваат социјалистичките односи на стопанисувањето и стопанскиот систем; за таа цел треба да послужат промените во системот на распределбата на доходот и на наградувањето, кои ќе овозможат подоследна примена на принципот на наградувањето според трудот и ќе го засилат интересот на стопанските организации и трудбениците за остварувањето на што подобри резултати; понатаму да се усовршува системот на самоуправањето спроведувајќи соодветни измени во организацијата и работењето на одделни стопански области и јавни служби; со цел за усовршување на стопанскиот систем и за отстранување на административната интервенција на оние сектори каде што таа стана пречка за понатамошен успешен развој, потребно е да се спроведат соодветни измени во девизниот и надворешнотрговскиот систем, да се развие и усоврши банкарскиот и кредитниот систем, да се продолжи процесот на отстранување на диспаритетот меѓу цените, и на тој начин да се создаваат пообјективни мерила за деловната дејност на стопанските организации и на други органи;

3) за да се обезбеди успешно остварување на горните цели потребно е да се применуваат мерките што би придонеле за стабилизацијата на стопанските движења во 1961 година; заради тоа е потребно низ политиката на сите органи да се обезбеди порастот на одделни видови потрошувачка, а особено на инвестициите, да се одржи во рамките предвидени со овој план; од посебно значење во тој правец треба да биде усогласувањето на целокупната кредитна политика со пропорциите на овој план; покрај тоа, политиката на сите органи треба да биде насочена кон штедливо распо-

лагање со средствата и кон создавање на нужни резерви;

4) да се создаваат услови за понатамошен пораст на продуктивноста на трудот, како основица за постојан пораст на производството и за подобрување животните услови на населението; покрај мерките со кои ќе се усовршува системот на стопанисувањето и наградувањето, потребно е вложувањата за развој на производните сили да се насочуваат во правецот на поголема ефикасност и поповолно дејство врз порастот на продуктивноста, понатаму да се усовршува организацијата на работата во стопанските организации, и да се засилат напорите за стручно образование и усовршување на кадрите;

5) во согласност со зголемувањето на продуктивноста на трудот и на производството да се оствари пораст на реалната лична потрошувачка и на животниот стандард воопшто, а посебно на работниците и службениците;

да се обезбедат зголемени вложувања во станбената изградба како и вложувања во изградбата на училишта и други установи за образование и усовршување, на установи за здравствена заштита, на комунални и други објекти што треба да овозможат полно задоволување на потребите на граѓаните;

6) да се обезбеди понатамошен пораст на извозот, а во увозната политика да се настојува при релативно побавен пораст на увозот да се осигури предвидениот обем на производството и на снабдевноста на пазарот;

7) во инвестиционата политика тежиштето на напорите да се средствата да се управи кон побрзото завршување на веќе започнатите објекти во сите гранки и дејности што треба да обезбедат пораст на производството во 1961 и во наредните години; во рамките на новите инвестиции да им се обезбеди приоритет на оние проекти чија изградба треба да го прошири производството на основни сировини и репродукциони материјали, на вложувањата што треба да го осигурат предвидениот пораст на личната потрошувачка и стандардот, како и на вложувањата за модернизација на производството, а во согласност со насоките и политиката утврдена во Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година;

8) да се продолжи спроведувањето на политиката намагање на забрзувањето на развојот на стопански недоволно развиените подочја со засилени вложувања и со создавање други услови за тој развој и да се обезбеди понатамошно спроведување на програмите што се утврдени со поранешните планови, како и на оние програми што се предвидени со Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година;

9) да се засилува материјалната основица на школството и воопшто на установите за образование и усовршување, на здравството и другите дејности на општествениот стандард во согласност со понатамошниот пораст на средствата што буџетскиот и финансискиот систем им ги обезбедува на соодветните органи.

ВТОР ДЕЛ НАСОКИ ЗА РАЗВОЈ НА СТОПАНСТВОТО ВО 1961 ГОДИНА

Глава II

ОПШТЕСТВЕН БРУТО-ПРОИЗВОД, ОПШТЕСТВЕН ПРОИЗВОД И НАЦИОНАЛЕН ДОХОД

I. Производство

1. Тргувајќи од достигнатото ниво на производството во 1960 година, од постојните материјални и општествени услови како и од основните цели и задачи утврдени со Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година, се предвидува, дека во 1961 година ќе се оствари следниов номинален пораст на општествениот бруто-производ, на општествениот производ и на националниот доход:

	— во милијарди динари		— во текушти цени	
	1959	1960	1961	Индекси 1960 1959
Општествен бруто-производ	5.823,0	6.713,9	7.692,9	115,3
Општествен производ	2.536,4	2.869,6	3.315,0	113,1
Национален доход	2.348,8	2.658,5	3.077,5	113,2

Реалното движење на општествениот бруто производ, на општествениот производ и на националниот доход, пресметано врз основа на непроменети цени, го покажува овој преглед:

	— во милијарди динари		— во цените од 1959 година	
	1959	1960	1961	Индекси 1960 1959
Општествен бруто производ	5.823,0	6.494,5	7.299,2	111,5
Општествен производ	2.536,4	2.734,7	3.077,9	107,8
Национален доход	2.348,8	2.525,1	2.843,2	107,5

Националниот доход на еден жител, при годишен пораст на населението од 1,3%, во 1961 година би пораснал за 11,2% во однос на 1960 година.

2. По одделни стопански области се предвидува овој пораст на општествениот бруто-производ:

	— во милијарди динари		— во текушти цени	
	1959	1960	1961	Индекси 1960 1959
Стопанството вкупно	5.823,0	6.713,9	7.692,9	115,3
Индустрија	3.057,3	3.609,2	4.104,6	118,1
Земјоделство	1.142,9	1.136,2	1.327,0	99,4
Шумарство	69,4	85,6	94,4	123,3
Градежништво	364,4	455,0	515,5	124,9
Сообраќај	342,2	396,4	447,2	115,8
Трговија и угостителство	425,5	509,7	587,0	119,8
Занаетчиство	338,0	405,0	482,0	119,8
Други стопански дејности	83,3	116,8	135,2	140,2

Порастот на општествениот бруто-производ, на општествениот производ и на националниот доход каков што се предвидува за 1961 година како и материјалната структура на производството, го обезбедуваат остварувањето на задачите и целите на Општествениот план за 1961 година. Предвидената норма на порастот е во согласност со основните цели и задачи на Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година.

II. Расподелба

1. Се предвидува дека во 1961 година, земајќи го предвид порастот на домашното производство и оценетиот извоз и увоз на стоки и услуги, дека вкупните расположиви средства (од општествениот и приватниот сектор заедно) ќе изнесуваат 3.643,4 милијарди динари во текушти цени, наспрема 3.015,7 милијарди во 1960 година, што претставува нивни пораст од 20,8%.

2. Расположивите средства само во рамките на општествениот сектор на стопанството би требало да се зголемат од 2.493,2 милијарди динари во 1960 година на 3.045,9 милијарди динари во 1961 година, или за 22,2%.

Сојузниот општествен план за 1961 година ја предвидува оваа расподелба на тие средства на одделни категории потрошувачка:

	Износи во милијарди дин.			Индекси	
	Оствар. 1959	Процена 1960	План 1961	1960 1959	1961 1960
Расподелба на средствата					
Инвестиции од општествени средства вкупно	885,8	1.060,0	1.153,0	119,7	108,8
во основните фондови	702,5	860,0	933,0	122,4	108,5
во обртните фондови	183,3	200,0	220,0	109,1	110,0
Стопански инвестиции	707,0	835,0	903,0	118,1	108,1
во основните фондови	523,7	635,0	683,0	121,3	107,6
во обртните фондови	183,3	200,0	220,0	109,1	110,0
Нестопански инвестиции	178,8	225,0	250,0	125,8	111,1
инвестиции во општествениот стандард	153,8	192,0	217,0	124,8	113,0
други нестопански инвестиции	25,0	33,0	33,0	132,0	100,0
Регреси и дотации	74,8	88,3	90,9	118,0	102,9
Текушти материјални расходи на општата потрошувачка	291,4	328,6	370,6	112,8	112,8
општествен стандард	75,1	92,1	104,8	122,6	113,8
државни органи и народна одбрана	216,3	236,5	265,8	109,3	112,4
Лична потрошувачка	826,0	992,6	1.134,2	120,2	114,3
Приватни инвестиции на запослените во општествениот сектор на стопанството	6,7	11,0	15,0	164,2	136,4
Стопански резерви на федерацијата	—	—	50,0	—	—
Девизна и оперативна резерва	—	—	105,0	—	—
Зголемување на материјалните резерви во стопанството	—	—	75,0	—	—
Калкулативни грешки и пропуштања	-5,3	12,7	52,2	—	—
Вкупно	2.079,4	2.493,2	3.045,9	119,9	122,2

Реалниот пораст на потрошувачката во рамките на општествениот сектор, сметано по непроменети просечни цени од 1959 година, би изнесувал кај инвестициите 4,7%, кај текуштите материјални расходи на општата потрошувачка 10,8%, и кај личната потрошувачка на запослените во општествениот сектор на стопанството 11% — во однос на 1960 година.

Од посебно значење е потребата во 1961 година порастот на одделни форми на потрошувачката, како и на потрошувачката во целина, да се задржи во рамките на предвидената расподелба на средствата и на тој начин да се обезбеди стабилизација на стопанските движења. Поради тоа со спроведувањето во живот на овој план и со текуштите мерки на економската политика, би требало во основата да се осигурат пропорциите предвидени со оваа расподелба.

Глава III ИНВЕСТИЦИИ

1. Инвестиционата политика во 1961 година се заснова врз постигнатите резултати на стопанскиот развој и на инвестиционата изградба, како и врз оние насоки што се утврдени со Општествениот

план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година.

Во 1961 година потребно е интензивно вложување во оние објекти чија изградба е веќе започната и кои можат да се завршат веќе во текот на 1961 година, при што треба да се настојува сроковите за пуштање во погон што повеќе да се скратат.

Во согласност со предвидената динамика на изградбата потребно е, исто така, да се зголеми обемот на вложувањата во низа објекти што се предвидени со Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година за вголемување на капацитетите на индустриското производство во наредните години, а чија изградба е подготвена или веќе започната во претходниот период — посебно во областа на енергетиката, обоената металургија, хемиската индустрија, дрвната индустрија, индустријата на целулоза и хартија и прехранбената индустрија.

Покрај тоа, во 1961 година ќе започне инвестирањето заради остварување на други програми за развој на одделни стопански гранки според насоките на перспективниот план. Во таа смисла вложувањата треба посебно да се насочат кон капацитетите за производство на електрична енергија, кон вголемувањето на капацитетите за производство и преработка на нафта и гас, кон засилени вложувања во реконструкцијата на постојните и подигање на нови капацитети во црната металургија, во капацитетите за производство на цемент и други градежни материјали, во модернизацијата на капацитетите во областа на машиноградбата и електроиндустријата како и кон нови вложувања во објекти на други гранки на преработувачката индустрија.

Во областа на земјоделството треба да се зголемат вложувањата за развојот на сточарството, особено на говедарството, за отстранување на настанатите диспропорции во опременоста на одделни гранки и во производството кај земјоделските организации и за основното опремање на новосоздаваните земјоделски организации.

Со вложувањето во областа на градежништвото треба да се забрза опремањето на оваа стопанска област со модерни градежни машини, за таа да се оспособи за побрзо и поефтино градење.

Со натамошни вложувања во областа на сообраќајот да се продолжи процесот на реконструкцијата, модернизацијата и зголемувањето на капацитетите на оваа важна стопанска гранка.

Врз основа на предвидените промени во стопанскиот систем и соодветната измена на условите на работењето, ќе биде потребно одделни стопански организации да го приспособат своето производство кон потребите на домашниот и странскиот пазар, со измена на асортиманот, со намалување на производствените трошоци и цените. За да се забрза и олесни овој процес на приспособување, ќе биде потребно самите стопански организации и општествените инвестициони фондови да обезбедат средства за нужните реконструкции, за помали вложувања со цел за модернизација на процесот на производството, за рационализација и сл.

Во областа на општествениот стандард ќе се зголеми обемот на вложувањата за изградба на станови и за проширување на комуналните служби. Поголеми вложувања ќе се извршат и за изградба на објекти што служат за просветната, здравствената, социјалната дејност, физкултурата и другите служби што придонесуваат за зголемувањето на општествениот стандард. Во сите овие области потребно е да ѝ се обрне посебно внимание на економичната изградба и на побрзото завршување на започнатите објекти.

Поинтензивното инвестирање со цел за унапредување на научноистражувачката дејност ќе овозможи основавање на нови и проширување на постојните научни установи, истражувачки институти, проектантски бира и други слични организации.

Во рамките на политиката на помагање на забрзаниот развој на стопански неразвиените под-

рачја, во 1961 година, покрај средствата за продолжување на гарантираните инвестиции и средствата за продолжување на изградбата на објекти од редовните и специјалните кредити одобрени во текот на 1960 година, ќе се издвојат и посебни дополнителни средства за фондот за помагање развојот на стопански неразвиените подрачја, а според насоките на Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година.

Средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени со овој план треба да послужат за основно насочување на инвестициите во производствените дејности во наведените правци. При тоа, расположивите средства ќе се користат првенствено за финансирање односно кредитирање на изградбата на објекти и на намените од општостопанско значење. За да се обезбедат напред наведените приоритети во инвестиционата изградба во 1961 година, потребно е и другите носители на инвестиционите средства (народните републики, околиците, општините, како и стопанските организации) да ги насочуваат своите средства во означените правци и да обезбедат кредитирање на оние стопански области односно намени чиј развој е предвиден со овој план, а за кои во Општиот инвестиционен фонд не се предвидени посебни средства.

2. Вкупните инвестициони вложувања во 1961 година (стопански и нестопански инвестиции во основните и обртните фондови на општествениот и приватниот сектор) се предвидуваат во износ од околу 1.275 милијарди динари. Од овој износ на општествените инвестиции отпаѓаат околу 1.153 милијарди динари, или 90,4%.

3. Од вкупните средства предвидени за општествените инвестиции ќе се вложат во фондовите на основните средства (основни фондови) 933 милијарди динари, а во фондовите на обртните средства (обртни фондови) околу 220 милијарди динари. Инвестициите во обртните фондови се предвидени на повисоко ниво отколку во 1960 година, при што се очекува дека, со оглед на расположивите средства и со примена на соодветна кредитна политика, стопанските организации и другите органи што располагаат со инвестициони фондови ќе вложуваат во обртните фондови значително поголеми средства отколку во поранешните години.

Општествените бруто-вложувања во основните фондови на стопанството се предвидуваат во височина од 683 милијарди динари, или 73,2% од вкупните општествени инвестиции, а бруто-вложувањата во општествениот стандард од 217 милијарди динари, односно 250 милијарди за вкупните нестопански инвестиции. Во однос на 1960 година општествените стопански инвестиции треба да пораснат за 7,6%. Инвестициите во општествениот стандард растат за 13%, а вкупните нестопански инвестиции за 11,1%. Во рамките на општествениот стандард се предвидува сразмерно побрз пораст на вложувањата во областа на културно-социјалната дејност со оглед на незадоволените потреби од училиштен простор и од објекти на здравствено-социјалната служба.

4. Се предвидува оваа структура и движење на општествените инвестиции во основните фондови:

	Износи во 1961 год. во милиј. дин.	Индекси		Структура		
		1961 1959	1961 1960	1959	1960	1961
Вкупно	933,0	132,9	108,5	100,0	100,0	100,0
Стопански инвестиции	683,0	130,7	107,6	74,4	73,8	73,2
Инвестиции во општествениот стандард	217,0	137,6	113,0	22,5	22,3	23,3
Други нестопански инвестиции	33,0	150,7	100,0	3,1	3,9	3,5

Во вкупниот износ на инвестициите се предвидува пораст на потрошокот од амортизационите фондови, со оглед дека стопанските организации ќе располагаат со полниот износ на текуштата амортизација и ќе имаат пошироки можности за користење на тие средства.

5. Имајќи ги предвид насоките на инвестиционата политика наведена во точката 1 од оваа глава, расположивите средства за инвестиции треба првенствено да се користат за овие цели:

1) Вложувањата во износ од 316 милијарди динари во областа на индустријата и рударството треба првенствено да се употребат за изградба на започнатите објекти, а особено на оние што се довршуваат во текот на годината; освен тоа, се предвидува поинтензивна изградба на нови и реконструкција на постојните производствени капацитети во оние индустриски гранки со чие производство се обезбедува дефицитарниот репродуктивен материјал и со тоа се разбременува платниот биланс; во таа смисла треба особено внимание да ѝ се обрне на изградбата на електростопански објекти, на индустријата на нафта, на црната и обоената металургија, на хемиската индустрија, на индустријата на цемент и градежен материјал, на индустријата на целулоза и сточна храна; посебно во рамките на расположивите средства, ќе се води сметка за можноста за изградба на нови капацитети во стопански неразвиените подрачја.

2) Во областа на земјоделството предвидените вложувања во износ од 115 милијарди динари треба да се користат во прв ред за унапредување на поледелското и сточарското производство, т. е. за набавка на механизација, за зголемување на сточниот фонд при изградба на соодветни објекти, потоа за унапредување на овоштарството и лозарството и за други цели што можат брзо и во поголема мера да придонесат за унапредувањето на целокупната земјоделска дејност; исто така се предвидуваат понатамошни вложувања за хидромелиорациони и водостопански работи.

Од наведените средства треба да се продолжи и со зголемените вложувања во рибарството и на тој начин да се овозможи поставките од Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година и во оваа стопанска гранка постепено да се остваруваат.

3) Со средствата што се оценуваат на околу 12 милијарди динари ќе се продолжи во областа на шумарството изградбата на шумски комуникации и набавката на опрема и понатамошното подигање на интензивни култури од голем и брз прираст.

4) Во областа на градежништвото инвестиционите средства од 21 милијарда динари ќе се користат за набавка на механизација и друга опрема потребна за унапредување и модернизација на градежната дејност. Предвидениот пораст на инвестициите во областа на градежништвото и порастот на средствата од Општиот инвестиционен фонд треба, покрај другото, да овозможат и набавка на опрема за изградба на хидроелектрани и на механизација за водните заедници и други организации што се занимаваат со изведување на мелиорациони работи.

5) Во областа на сообраќајот инвестиционите вложувања од 163 милијарди динари ќе послужат претежно за понатамошна модернизација и зголемување на возниот и пловниот парк, потоа за проширување, реконструкција и електрификација на железничката мрежа заради зголемување на производствените капацитети, како и за понатамошна изградба на големи патни магистрала; освен тоа се предвидува понатамошна изградба и реконструкција на други патишта, помороки луќи, речни пристаништа и аеродроми, како и проширување на капацитетите на меѓумесниот друмски, градокиот и ПТТ-сообраќај.

6) Предвидените средства за инвестиции во областа на трговијата, угостителството и туризмот од 44 милијарди динари треба да се користат за продолжување на изградбата на капацитети за сместување на стоки, за модернизација и изградба на нови продажни капацитети и опрема во трговијата, како и за модернизација и проширување на капацитетите за исхрана и сместување во угостителството и туризмот.

7) Во областа на занаетчиството инвестиционите вложувања од 12 милијарди динари ќе послужат за понатамошно проширувања на обемот на занает-

чиските дејности од сите видови, а особено на оние чии капацитети не ги задоволуваат потребите.

Во инвестиционата политика посебно внимание треба да ѝ се обрне на ефикасноста и рентабилноста на вложувањата, при што мора особено да се води сметка за тоа да не се пречекоруваат планираните трошоци на изградбата и да се остварат предвидените срокови за пуштање во погон на изградените објекти.

Обемот на стопанските инвестиции од 683 милијарди динари може да биде и поголем ако се ангажираат странски средства поголеми од предвидените со овој план. Ангажирање на додавни странски средства може првенствено да се врши за намените предвидени со овој план како и со Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година. Сојузниот извршен совет дополнително ќе ги пропише условите под кои ќе се користат тие средства.

6. За 1961 година се предвидува оваа структура на инвестициите по стопански области:

	— во милијарди динари					
	1959		Оценка за 1960		1961	
	Износ	%	Износ	%	Износ	%
Индустрија и рударство	214,5	41,1	286,0	45,0	316,0	46,2
Земјоделство	111,4	21,3	110,0	17,3	115,0	16,8
Шумарство	9,3	1,8	11,0	1,8	12,0	1,8
Градежништво	14,4	2,8	18,0	2,8	21,0	3,1
Сообраќај	128,7	24,6	153,0	24,1	163,0	23,9
Трговија и угостителство	35,4	6,8	45,0	7,1	44,0	6,4
Занаетчиство	8,6	1,6	12,0	1,9	12,0	1,8
Вкупно:	522,4	100,0	635,0	100,0	683,0	100,0

Се предвидува дека во 1961 година ќе се користат средствата на Општиот инвестиционен фонд од 328 милијарди динари за инвестиции во основни средства. Со овие средства треба да се продолжи финансирањето на изградбата на веќе започнатите објекти и да се обезбедат почетни вложувања за реконструкции и изградба на нови објекти што се од посебно значење за понатамошниот стопански развој, а во границите на расположивите средства.

7. Во смисла на одредбите на Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1957 до 1961 година, а во рамките на инвестициите по стопански области, се предвидуваат во 1961 година сојузни средства за продолжување на гарантираните инвестиции, и тоа: на територијата на НР Македонија во износ од 25,2 милијарди динари, на територијата на НР Црна Гора во износ од 20,7 милијарди динари и на подрачјето на Автономната Косовско-Метохиска Област во износ од 17,3 милијарди динари.

Исто така, се предвидува дека во 1961 година во сите неразвиени подрачја ќе се продолжи изградбата на незавршените објекти што се финансирани во 1960 година од Општиот инвестиционен фонд.

Финансирањето на инвестициите од претходните ставови ќе се врши од Општиот инвестиционен фонд под исти услови како во 1960 година.

Освен тоа, согласно со одредбите на Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година, се предвидуваат во рамките на Општиот инвестиционен фонд средства во износ од 8 милијарди динари, кои како посебен Фонд за развој на стопански неразвиените подрачја би се користеле за нови вложувања, првенствено за изградба на индустриски објекти.

Се овластува Сојузниот извршен совет со извршните совети на народните републики поблиску да ги определи основните правци на вложувањата и методите на финансирањето од средствата на овој фонд, а во согласност со насоките што во тој поглед ги има определено Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година.

Глава IV

ЛИЧНА ПОТРОШУВАЧКА И ОПШТЕСТВЕН
СТАНДАРД

I. Лична потрошувачка

1. Реалниот обем на потрошувачката на населението ќе се зголеми во 1961 година за околу 8%, односно на жител за околу 6,6%. Ваквото зголемување на реалниот обем на личната потрошувачка треба да овозможи нејзин хармоничен развој во однос на стопанските движења какви што се очекуваат во 1961 година. Со тоа всушност се продолжува процесот на интензивното зголемување на личната потрошувачка како суштествен фактор во целокупниот стопански развој.

2. Предвиденото зголемување на вкупниот обем на реалната потрошувачка на населението овозможува во 1961 година да се зголемат реалните лични доходи на запослените за околу 4—5%, во однос на 1960 година. Порастот на заработките на запослените во стопанството треба да биде во согласност со зголемувањето на продуктивноста на трудот. Во 1961 година е нужно да се спроведе и осигури нешто побрз пораст на реалните плати на запослените во државните органи и јавните служби, со што треба да се овозможи извесно усогласување на овие плати со заработките во стопанството и постепено воведување на постимулативен систем на распределбата на личните доходи во овие области.

3. Расходите во областа на социјалното осигурување во 1961 година ќе се зголемат за околу 60 милијарди динари или за околу 22%. Ваквото зголемување на средствата на социјалното осигурување овозможува да се изврши соодветно усогласување на височината на пензиите со порастот на реалните плати на работниците и службениците. Ќе се спроведе и усогласување на цензусот кај корисниците на детски додаток што имаат приходи од земјоделство и врз таа основа ќе се воспостават порамномерни односи во користењето на средствата за детски додатоци. Во здравственото осигурување предвидениот пораст на средствата овозможува подобрување на условите на здравствената заштита на осигурениците, како и преминување кон самостојно финансирање на овие здравствени установи што работеле до сега како буџетски.

Со унапредувањето на организацијата и финансирањето на социјалното осигурување потребно е да се оствари што поголема заинтересираност и одговорност на сите фактори за унапредувањето на заштитата на осигурениците, за развојот на материјалната база во оваа област, како и порационално трошење на средствата, на што органите на општественото управување треба да му обрнат особено внимание.

4. Во 1961 година постојат услови за понатамошно зголемување на реалната потрошувачка на другото население, пред сè на земјоделските производители. Тој пораст треба да биде во согласност со резултатите предвидени за 1961 година во областа на земјоделското производство.

5. И во 1961 година ќе се продолжи започнатиот процес на промените на односите меѓу цените, првенствено таму каде што тие односи го забавуваат развојот на производството и потрошувачката и ја отежнуваат економската положба на одделни гранки и области на стопанството, посебно во земјоделството и сообраќајот. Овие промени треба да бидат усогласени со материјалните можности што произлегуваат од предвидениот развој на вкупното производство и потрошувачка во 1961 година и во тие рамки да се стремат кон што поополно отстранување на постојните диспаритети во овие случаи каде што тоа се манифестира како дестимулативен фактор за развојот на производството и за засилувањето на сопствената материјална основа. Поради процесот на измените на односите меѓу цените, во 1961 година ќе дојде до извесен пораст на животните трошоци, што ќе се компензира со зголемените номинални лични доходи, за да не биде загрозено

предвиденото зголемување на реалниот обем на личната потрошувачка, а особено на реалните плати на запослените.

6. Реалното зголемување на личната потрошувачка ќе биде овозможено:

1) со понатамошното зголемување на производството на индустриски непрехранбени потрошни стоки;

2) со предвидениот пораст на земјоделското производство и на производството на прехранбена индустрија, со што треба да се овозможи зголемување на потрошувачката на прехранбени производи. Особено треба да се оствари зголемување на потрошувачката на месо, млеко и преработки од тие производи;

3) со зголемување на увозот на готови производи за лична потрошувачка, со што треба да се обезбеди снабдување со јужно овошје, кафе и зачини, а исто така и со пополнување и проширување на асортиманот од индустриски потрошни стоки.

7. Во рамките на своите овластувања Сојузниот извршен совет ќе презема, по потреба, во текот на годината соодветни мерки заради остварување на предвидените цели во областа на зголемувањето на реалната потрошувачка на населението, особено на реалните заработки и плати, односно пензии. Поради тоа е потребно особено да се обезбеди постојан увид во движењето на личните доходи и животните трошоци.

Заради постабилен пораст на реалната потрошувачка на населението потребно е:

1) да се обезбеди предвидениот пораст на производството и доходот, а особено порастот на производството на индустриски и земјоделски производи наменети за лична потрошувачка;

2) да се обезбеди движење на другите видови потрошувачка по обем и структура, во границите предвидени со овој план. Ова особено се однесува на инвестициите и буџетската потрошувачка;

3) да се осигури поополно и побрзо приспособување на индустриското производство кон промените што настануваат во структурата на потрошувачката;

4) благовремено е наполно да се изврши предвидениот увоз на потрошни стоки и со тоа да се влијае врз снабденоста на пазарот;

5) да се овозможи зголемување и пополнување на запасите на потрошни стоки, зашто е тоа суштествен предуслов за нормална снабденост и стабилност на пазарот.

За подобрувањето на животните услови и на реалната потрошувачка на работниците и службениците од посебно значење е:

1) што се оствари што поголема продуктивност на трудот и заработките на запослените во стопанските организации да се формираат што поскладно со движењето на продуктивноста на трудот. Поради тоа е потребно понатамошно усовршување на системот на распределбата, особено во рамките на стопанските организации, за што повеќе да се врши поттикнување кон зголемување на продуктивноста на трудот;

2) да се зголемат платите на запослените во државните органи и јавните служби, врз таа основа подобро да се усогласат со заработките во стопанството и да се создадат услови за воведување на постимулативно наградување во тие области;

3) народните одбори да ѝ обрнат најголемо внимание на организацијата на снабдувањето на градовите, особено со земјоделски производи. Исто така е потребно народните одбори да му обрнат што поголемо внимание на организирањето на разни услужни сервиси, особено за домаќинствата, со оглед на сè поголемите потреби во таа област;

4) средствата на општинските и околинските инвестициони фондови уште повеќе да се користат за посовремено опремање на трговските организации што се занимаваат со снабдување на градовите, за изградба на современи објекти за општествена исхрана, како и на сервиси за разни услуги на граѓаните.

II. Општествен стандард

1. Во 1961 година е потребно понатаму да се прошири материјалната база на општествениот стандард и со тоа да се осигурат услови за подобрување на функционирањето на сите дејности во оваа област. Особено внимание ќе му се обрне на зголемувањето на станбената изградба, како и на проширувањето на училишниот простор и на мрежата на здравствените и социјалните установи.

Станбените и месните заедници треба уште повеќе да ја развијат активноста за организирање на институциите за помош на семејството и домаќинството во решавањето на комуналните проблеми непосредно врзани за нивното подрачје. Покрај другите мерки, за поттикнување на ваквите дејности на станбените и месните заедници народните одбори треба да одвојуваат повеќе парични средства што би стимулирале и позначајно собирање на лични средства на граѓаните.

2. Во 1961 година ќе се изградат околу 75 000 станови, од што околу 50 000 во градски населби.

Користејќи ги можностите што ги дава системот на финансирањето на станбената изградба и веќе стечените искуства, општинските народни одбори треба за 1961 година да усвојат такви програми за станбена изградба што максимално ќе ги активираат фондовите за станбена изградба, фондовите за заедничка потрошувачка, други општествени средства и посебно средствата на граѓаните, а исто така ќе ја поттикнуваат порационалната и побрза изградба на станови. Неопходно е да се засилува активната улога на идните корисници на станови кои со своето учество ќе придонесат да се градат станови кои по локацијата, површината и опремата би им одговарале повеќе на нивните потреби и можности. Треба да се прошири соработката на сите фактори од кои зависи успехот во станбената изградба, а особено соработката на фондовите за станбена изградба со научноистражувачките и проектантските организации, со индустријата и градежните претпријатија. Потребно е постојано да се води грижа за добрата снабденост на пазарот со градежни материјали, та и на тој начин да се влијае врз стабилизацијата на цените на изградбата.

3. Општествените средства за инвестирање во комуналното стопанство во 1961 година ќе се зголемат за околу 12%. Покрај средствата на политикотериторијалните единици и на стопанските организации, за овие цели треба повеќе да се користат кредитните средства на републичките фондови за изградба на крупни објекти во поголеми градови и индустриски центри. Со тоа, како и со други мерки, треба да се постигне поповолен однос на овие вложувања спрема средствата што се вложуваат во станбената изградба.

Се очекува дека во политиката на цените на комуналните услуги ќе се извршат нужни корекции што би ја подобриле економската положба на соодветните претпријатија и установи.

4. Со предвидените промени во системот на финансирањето на училиштата и други установи за образование на кадрите, потребно е во 1961 година да се обезбедат поголеми средства како за нивните текушти расходи, така и за инвестициите. Поголеми средства за финансирање на школството треба да се осигурат и по пат на поголемо учество на стопанските организации и самостојните установи во обезбедувањето на потребните средства за основната дејност на училиштата за кои тие се непосредно заинтересирани. Средствата на фондовите од кои се финансираат инвестициите во школството би требало да се зголемат, имајќи го предвид предвиденото зголемување на обемот на изградбата во областа на школството во 1961 година. Со предвидените средства ќе се создаде и поповолна материјална основа за понатамошен развој на институциите во областа на културата, особено на оние чија дејност опфаќа најшироки слоеви на населението.

Општествениот план за 1961 година предвидува и понатамошно зголемување на средствата за развој на здравството, како и на социјалната заштита.

5. Органите на општественото управување во сите дејности на општествениот стандард треба да му обрнат поголемо внимание на што порационалното и поштедливо користење на расположивите средства, за да се постигнат што подобри ефекти во подобрувањето на работата на сите овие служби. При рационално користење на сè поголемите средства за општествениот стандард, при сè поголем прилив на школувани кадри и при подобра организација можно е да се постигне и поуспешно решавање на обемните задачи, со чие решение подобро ќе се задоволат потребите на населението.

Глава V БУѢТИ

1. Предвиденото зголемување на стопанската активност во 1961 година, потребите на понатамошниот развој на службите на општествениот стандард и на другите јавни служби, новите обврски што настануваат за буџетот поради спроведувањето на прописите за зголемувањето на платите и инвалидските припадности, како и дејството на измените во девизниот и надворешнотрговскиот систем, предизвикуваат понатамошен пораст на буџетските расходи.

Се предвидува дека порастот на вкупните буџетски расходи, не сметајќи ги промените настанати во пресметката од работењето со странство, ќе се движи до 13,3% — во однос на расходите остварени во 1960 година.

Покрај зголемувањата на средствата наменети за покривање на обврските што произлегуваат од примената на новите девизни прописи и новите прописи за платите и инвалиднините, основниот дел од зголемувањата треба да се употреби за развој на службите на општествениот стандард, а во прв ред за развој на школството и здравствената заштита.

Зголемувањето на расходите во државната управа би требало да се ограничи на најнужна мера. Подобрувањето на квалитетот на работата во управните служби потребно е да се бара во нивната подобра и порационална организација. Во врска со тоа, државните органи и самостојните установи ќе им обрнат поголемо внимание на прашањата за усовршување на организацијата на работата, на штедењето и поцелесобразното трошење на буџетските средства.

2. Расходите на сојузниот буџет се зголемуваат од 445,5 милијарди во 1960 година — на 555,4 милијарди динари во 1961 година. Без промените настанати во пресметката од работењето со странство, расходите на сојузниот буџет се зголемуваат за околу 12% — во однос на 1960 година.

3. Вкупните расходи за народна одбрана (личните и материјалните расходи, расходите за изградба на сообраќајници, со расходите за инвестиции за воената индустрија што се финансираат од Општиот инвестиционен фонд) ќе изнесуваат 242 милијарди динари — наспрема 210,7 милијарди динари, колку што ќе се потрошат во 1960 година. Учеството на вкупните расходи за народна одбрана во националниот доход во 1961 година ќе изнесува 7,9%, т. е. исто толку колку и во 1960 година.

4. Во сојузниот буџет се утврдуваат дотациите на народните републики во износ од 23.725 милиони за покривање на нивните редовни расходи. Освен тоа, предвиден е износот од 6.000 милиони од кој ќе им се дадат посебни дотации за спроведување на Законот за буџетот на НР Босна и Херцеговина, НР Македонија, НР Црна Гора и на Автономната Косовско-Метохиска Област.

Глава VI ОПШТЕСТВЕНИ РЕЗЕРВИ

1. Заради обезбедување на планираниот развој, отстранување на евентуалните отстапувања и нерамномерности во извршувањето на планот и заради создавање постабилни односи на пазарот, Сојузниот општествен план за 1961 година предвидува формирање на соодветни резерви.

2. Покрај тоа што се смета со значајни вложувања во редовното зголемување на обртните средства на стопанството, се предвидува, од средствата што ќе се обезбедат посебно за таа цел, понатаму да се зголеми запасите на репродукциони материјали и други стоки, и на тој начин да се дејствува кон стабилизација на пазарот, кон воспоставување на поповолни односи меѓу цените, кон поуредно снабдување на производството со потребните сировини и кон поеластичен режим во размената со странство.

3. Од средствата што според важечките прописи и одредбите на овој план и припаѓаат на федерацијата, се предвидува формирање на стопанската резерва на федерацијата во износ од 50 милијарди динари. Овие средства можат да се употребат за пополнување на дефицитот на федерацијата, доколку одделни приходи не би се оствариле во планираниот износ, за зголемување на материјалните резерви, како и за нужни интервенции со цел за обезбедување стабилноста на стопанските движења и за полно остварување на задачите на овој план.

4. Потребно е и при составувањето на плановите и буџетите на политичкотериторијалните единици и нивните органи и установи да се предвидат соодветни резерви со кои би се обезбедило постабилно остварување на планските задачи во текот на годината.

Глава VII

СТОПАНСКИ ОДНОСИ СО СТРАНСТВО

1. Сојузниот општествен план за 1961 година предвидува понатамошно проширување на стопанската соработка со странство, и тоа:

1) пораст на извозот на индустриски производи, првенствено на производи на бродоградбата и металната индустрија, потоа на електроиндустријата, дрвната индустрија и обоената металургија;

2) промена на структурата на земјоделскиот извоз, т.е. намалување на учеството на поделелските производи и зголемување на учеството на сточарските и други производи, поради послабо поделелско производство во 1960 година и поради понатамошен пораст на сточарското производство;

3) задржување на редовниот увоз приближно на нивото од претходната година;

4) пораст на нестоковните приходи, особено од поморскиот сообраќај и странски туристички промет;

5) склучување на нови кредитни аранжмани за финансирање на увозот на опрема и други производи, како и зголемување на средствата за кредитирање на нашиот индустриски извоз;

6) проширување на техникката и производствената соработка со странство.

2. Во 1961 година ќе се спроведат измени во девизниот и надворешнотрговскиот систем, со цел за неговото усогласување со основните принципи врз кои се засновува нашиот систем на стопанисувањето. Овие промени треба да придонесат за подекватно вклучување на нашето стопанство во меѓународната поделба на трудот и за создавање на поповолни услови за развој на нашите стопански односи со странство.

Со цел за несмеќаван развој на стопанството и за остварување на очекуваните поволни ефекти од измените во надворешнотрговскиот и девизниот систем, ќе биде потребно стопанските организации и други органи да преземаат во својот делокруг мерки што ќе придонесат за зголемување на извозот и за порационален увоз. Меѓу другото, потребно е стопанските организации да се ориентираат кон унапредување на производството, намалување на трошоците на производството, подобрување на асортиманот и квалитетот на производите особено на оние што се наменети за извоз.

Покрај тоа, процесот на приспособувањето на стопанството кон новите услови на работњето ќе биде насочуван и потпомоган со мерките на кредитната политика и со соодветни инструменти на надворешнотрговскиот режим. Со цел за стабилизација

на стопанското движење ќе биде неопходно и во идната година да се создадат нужни девизни резерви како и со додаден увоз да се нормализира состојбата на запасите на увозни репродукциони материјали.

3. Предвиденото зголемување на извозот споредено со претходните години ги покажува следниве односи:

	— во милијарди динари				
	— по званичниот курс				
	1959	1960	1961	1960	1961
				1959	1960
Вкупен извоз	143,0	167,0	181,0	116,8	108,4
Извоз на индустриски производи	108,1	123,2	136,7	114,0	111,0
Извоз на земјоделски производи	30,9	40,1	40,2	129,8	100,1
Извоз на производи на шумарството	4,0	3,7	4,1	92,5	110,8

4. Целото зголемување на стоковниот извоз во 1961 година треба да го обезбеди индустријата, бидејќи се предвидува дека земјоделскиот извоз ќе се задржи на минатогодишното ниво.

5. Се предвидува дека редовниот увоз на репродукциони материјали ќе остане главно на нивото остварено во 1960 година, кога беше зголемен за 23%. Врз основа на порастот на домашното производство на извесни репродукциони материјали, заштедите во платниот биланс создадени со намалувањето на увозот на истите ќе можат да се употребат за зголемување на увозот на други неопходни репродукциони материјали. Покрај тоа, со цел за нормализирање на состојбата на запасите и на пазарот на увозни производи, се предвидуваат, во согласност со потребите што ќе се појават како последица од спроведувањето на промените во девизниот и надворешнотрговскиот систем, позначајни износи на дополнителни средства за увоз, првенствено на репродукциони материјали.

Се смета со понатамошно намалување на увозот на некои основни производи на исхраната, додека вкупниот увоз на стоки наменети за широка потрошувачка ќе биде зголемен.

Се предвидува извесно зголемување на увозот на опрема, при што треба да се води сметка овој увоз да биде усогласен со домашното производство на опрема.

6. Се смета со извесно зголемување на активата од нестоковниот промет, како резултат на порастот на нестоковните приходи од околу 45,3 милијарди во 1960 на околу 50,5 милијарди во 1961 година и на нестоковните расходи од околу 23,6 на околу 27,2 милијарди динари. Порастот на нестоковните приходи треба да се обезбеди со зголемување на капацитетите на трговската морнарица, со унапредување на странскиот туристички промет и на транзитниот сообраќај и со пораст на обемот на трговските услуги.

Глава VIII

ПАЗАРОТ И ЦЕНИТЕ

1. Предвидениот развој на производството и на потрошувачката овозможува да се продолжи процесот на усогласувањето на меѓусебните односи на цените, особено таму каде што диспаратите се уште се нагласени, та ја отежнуваат економската положба на одделни гранки и области на стопанството и претставуваат пречка за успешен развој на производството. Истовремено овој процес треба да биде усогласен со материјалните можности што произлегуваат од предвидениот пораст на општествениот производ и од неговата расподелба во 1961 година, та на тој начин да се осигури што поголема општа стопанска стабилност.

2. Што постабилните односи на пазарот се предуслов за извршување на основните задачи во стопанскиот развој во 1961 година што се поставуваат со овој план.

Предвидениот развој на производството и на потрошувачката во планираните пропорции дава услови за подобрување на снабденоста на пазарот, а во врска со тоа и за пополни усогласување на пазарните односи. За стабилноста на пазарот од особено значење е:

1) да се остварат планираниот обем и структура на производството и увозот, што ќе овозможи формирање на расположиви стоковни фондови потребни за предвиденото зголемување на одделни видови потрошувачка;

2) структурата на производството да се приспособува кон промените во структурата на потрошувачката и да се обезбеди соодветно зголемување и пополнување на запасите и резервите;

3) со кредитниот механизам да се осигури насочување на одделни видови потрошувачка во согласност со овој план;

4) да се зачува планираното ниво на сите видови потрошувачка, особено на инвестиционата и буџетската, како и личните доходи во стопанството што повеќе да се усогласат со порастот на продуктивноста на трудот.

3. Стабилниот развој на односите на пазарот треба да се обезбедува, пред сè, со мерки од економски карактер, со насочување на производството и на одделни видови потрошувачка. Потребно е, меѓутоа, да се остварува постојан увид во движењата на пазарот и во случај на потреба со мерки на општествена контрола да се сузбиваат оние појави што можат да го нарушат остварувањето на основните задачи предвидени со овој план.

4. Треба и понатаму да се отстрануваат оние пречки во организацијата на стоковниот промет што можат да предизвикаат нестабилност на пазарот и неоправдан пораст на цените. Општинските и околинските народни одбори треба да му обратат полно внимание на подобрувањето на организацијата на стоковната размена. Заради тоа е потребно да се зголемат вложувањата во материјалното техничко опремање и во модернизирањето на стопанските организации што се занимаваат со промет на стоки и снабдување.

Глава IX

КАДРИ, ЗАПОСЛЕНОСТ И ПРОДУКТИВНОСТ НА ТРУДОТ

1. Во согласност со Резолуцијата на Сојузната народна скупштина за образованието на стручните кадри, во 1961 година ќе се продолжат преземените мерки за понатамошно усогласување на работата на установите за образование на кадрите со потребите на стопанството и општествените служби. При исполнувањето на овие задачи потребно е да се обезбеди што пополни ангажирање и соработка на стопанските организации, установите и јавните служби, државните органи и другите фактори заинтересирани за образованието на стручните кадри.

2. Заради подобрување и понатамошно зголемување на материјалната основа за образование на стручните кадри, ќе се продолжи со проширувањето на постојните и со изградбата на нови училишта и други установи за образование и воспитување. Мрежата и капацитетите на овие установи како и другите услови за образование и понатамошно усовршување на стручните кадри треба што повеќе да се приспособуваат кон потребите на стопанството и јавните служби. Посебно внимание треба да му се обрне на што подобро опремање на установите за образование со неопходните наставни средства.

3. Во 1961 година треба и понатаму да се продолжи со преземањето на мерки за што пополни остварување на основното осумгодишно школување и со тоа да се создадат потребните услови за понатамошно стручно образование на кадрите. Потребно е да му се обрне посебно внимание на развојот на мрежата на основните училишта, како и на подо-

брувањето на условите за работа на тие училишта во градовите и индустриските центри

4. Брзиот пораст на продуктивноста на трудот е еден од основните предуслови за понатамошен успешен стопански развој. Во таа смисла остварувањето на предвидената распределба на општествениот производ и на националниот доход, порастот на реалната потрошувачка на населението и на реалните плати ќе зависат во голема мера од порастот на продуктивноста на трудот.

Мерено со општествениот производ на еден запослен во 1961 година се предвидува пораст на продуктивноста на трудот во општествениот сектор на стопанството за околу 5,2%, а во индустријата и рударството за околу 7%.

Стопанските организации треба и понатаму да ги применуваат систематски мерките за зголемување на продуктивноста на трудот. Во тој правец е од особено значење и понатаму да се усовршува системот на распределбата на личните доходи според комплексен ефект, да се подобрува квалификационата структура на запослените, како и да се подобруваат животните услови на трудбениците. Во своите планови стопанските организации треба да му обратат полно внимание на воспоставувањето на што порационален однос помеѓу порастот на производството, запосленоста и продуктивноста. Средствата на фондовите на стопанските организации за инвестиции треба да се користат особено за оние вложувања што овозможуваат рационализација на процесот на производството и зголемување на продуктивноста на трудот.

5. Во 1961 година се предвидува зголемување на запосленоста во општествениот сектор за околу 200.000 лица. Со тоа ќе биде можно да се оствари предвидениот пораст на производството при истовремено зголемување на продуктивноста на трудот. Ваквиот пораст на запосленоста во неземјоделските дејности овозможува во 1961 година да се продолжи процесот на менување на економската структура на населението.

ТРЕТ ДЕЛ

РАЗВОЈ НА ОДДЕЛНИ СТОПАНСКИ ОБЛАСТИ

Глава X

ИНДУСТРИЈА

1. Се предвидува дека порастот на физичкиот обем на индустриското производство во 1961 година ќе изнесува околу 12% — во однос на 1960 година. Се очекува дека движењето на физичкиот обем на производството по одделни индустриски гранки ќе биде вакво:

	1960 ¹⁾ 1959	1961 1960 ²⁾
Производство на електроенергија	109	112
Производство и преработка на јаглен	107	108
Производство и преработка на нафта	130	127
Црна металургија	114	108
Обоена металургија	106	112
Производство и преработка на неметали	115	111
Метална индустрија	123	110
Електроиндустрија	123	115
Хемиска индустрија	112	114
Индустрија на градежни материјали	117	116
Дрвна индустрија	118	115
Индустрија на хартија	115	132
Текстилна индустрија	117	115
Индустрија на кожа и обувки	119	111
Индустрија на гума	129	118
Прехранбена индустрија	117	109
Графичка индустрија	117	119
Индустрија на тутун	101	79
Вкупно:	116	112

¹⁾ Процена на извршувањето.

2 Очекуваниот пораст на индустриското производство во 1961 година се засковува главно врз:

1) остварените проширувања на постојните капацитети во цела низа индустриски дејности, како и врз пуштањето во погон на нови капацитети во текот на 1960 година, и тоа особено во електростанството, производството на нафта, индустријата на неметали и во хемиската индустрија;

2) уште посилен ангажирање на капацитетите од воената индустрија во производството за потребите на пазарот;

3) понатамошното користење на резервите во постојните капацитети и врз порастот на продуктивноста на трудот;

4) соодветната снабденост со основни сировини, репродукциони материјали и електрична енергија. Во обезбедувањето на индустријата со сировини и репродукциони материјали, а особено со делови за склопување, се смета со дејството на пропишаните мерки кои трошењето на дефицитарните материјали ќе го ограничат на рамките на планските пропорции.

3. Индустриското производство треба, пред сè, да се ориентира кон максимално производство на сировини и репродукциони материјали. При тоа металопреработувачката индустрија и електроиндустријата особено ќе ги користат можностите за зголемување на производството на репродукциони материјали и делови за вградување, користејќи се во најголема мера со предимствата што ги дава производствената кооперација.

Заради што подобро материјално обезбедување на индустриското производство, треба со економски мерки и технички прописи да се стимулира индустриското производство кон најштедливо користење на сировините и репродукционите материјали и кон поинтензивно собирање на отпадоците и нивното подобро користење.

Со оглед на релативното заостанување во техничката опременост и во ефикасноста на стопанисувањето во рударството, а особено во производството на јаглен и на неметални сировини, треба со соодветни мерки да се создадат услови за порентабилно работење, поголема сигурност на работата, за модернизација и проширување на нивните капацитети.

Со унапредување на производствените постапки при соодветно намалување на трошоците на производството, потоа со модернизација на асортиманот, производството на опрема треба да се усогласи со потребите на пазарот.

4. Се смета со ваквиот развој на индустриското производство по основни производствени комплекси:

	1960	1961
	1959	1960
Енергетика	110	112
Производство на опрема и трајни потрошни добра	122	111
Основни метали	110	110
Хемиска индустрија	112	114
Индустриска преработка на земјоделски производи	114	105
Индустриска преработка на дрво	118	117
Индустриска преработка на градежни материјали и неметали	117	113
Индустриска преработка на обува	118	115

Во рамките на ваквиот пораст на индустриското производство се оценува дека движењето на производството на некои поважни производи ќе биде вакво:

	Единица на мерка	Произведено во 1959	Прогноза за 1960	План за 1961
Енергетика				
Електроенергија	GWh	8 106	8 800	9 900
Јаглен	000 т.	21 107	22 900	25 000
Сурова нафта	"	592	900	1 300
Деривати од нафта	"	1.170	1.215	1.270

	Единица на мерка	Произведено во 1959	Прогноза за 1960	План за 1961
Производство на опрема и на трајни потребни добра				
Ротациони машини	тони	5.754	8 300	8.800
Трансформатори	"	7 956	9 500	11 000
Кабели и спроводници	"	45.961	56 500	61.000
Поморски бродови (испораки)	БРТ	172 000	186.898 ¹⁾	300 600 ²⁾
Речни бродови	т. нос.	60.000	68.000	70 000
Камиони и автобуси	парч.	4 227	5.750	6 300
Автомобили	"	4.431	12 000	14 000
Моторцикли	"	24 530	40 000	50.000
Електрични апарати за домаќинството	тони	7.903	10.070	11.350
Радио-приемници	парч.	250.153	240.000	250.000
Телевизори	"	5.423	15.000	30.000

Основни метали и метални полупроизводи

Суров челик	000 т.	1.299	1.450	1.550
Челични производи	"	906	1.040	1.120
Бакар ³⁾	тони	35.251	35.300	42.000
Алуминиум	"	19.245	23.000	27.000
Одливки	000 т.	193	240	286
Отковки и отпресоци	"	16	19	24
Производи за вградување	"	99	112	127,5
Хемиска индустрија				
Сулфурна киселина	000 т.	128	145	360
Вештачки ѓубриња	"	319	280	800
Вештачки маси	"	13	14	16
Вискозни и синтетични влакна	"	19,5	21,5	22

Индустриска преработка на земјоделски производи

Шеќер	тони	234.037 ⁴⁾	278.000 ⁴⁾	350.000
Конзерви на месо	"	23.780	30.000	36.000
Конзерви на овошје и зеленчук	"	40.776	49.000	54.700
Растителни маснотии	"	67.295	73.000	80.000
Концентрирана сточна храна	"	59.021	90.000	120.000

Индустриска преработка на дрво

Режана граѓа — вкупно	000 м ³	2.140	2.271	2.435
Шпер-плочи и панел-плочи	"	84	108	144
Лесонит и иверици	000 т.	32	41	70,4
Целулоза и дрвесина	"	161	197	238
Рото-хартија	"	29	30,3	34,0
Други хартии и картон	"	128,6	147	212,2

Индустриска преработка на градежни материјали

Цемент	000 т.	2 220	2 400	2 600
Рамно стакло	000 м ²	5.713	7.300	9 000
Материјали за ѕидови и за исполнување (сведено на нормален формат)	мил парч.	1.082	1.200	1.450

Производство на обука и обува

Сите видови ткаенини	000 м ²	283.967	319.730	363 500
Обувки (кожени, гумени и од занаетчиско производство)	000 рала	30.210	34.750	37.200

¹⁾ Ниво на работите 220.000 БРТ.

²⁾ Ниво на работите 240.000 БРТ

³⁾ Со стариот бакар Во 1961 година стариот бакар изнесува 6 000 т

⁴⁾ Календарски години. Производството од бербата на 1960 година изнесува 260 000 тони.

5. Расположиви количини на примарни суровини од домашно потекло за индустријата во 1961 година ќе има за близу 12% повеќе од соодветните количини во 1960 година. При тоа дојде до израз забавениот пораст на снабденоста со соодветна домашна руда на железо, што се одразува во зголемувањето на извозот.

Се предвидува дека примарните суровини од домашно потекло за индустриска репродукција ќе пораснат вака:

	— во милијарди динари — цените од 1959 година			
	1959	1960	1961	1961 1960
Хидросенергија	23,2	27,4	29,2	107
Суровини од рударството	79,3	92,0	107,8	117
Од тоа:				
Енергетски суровини	49,2	58,5	70,2	120
Железна руда	5,0	5,4	5,5	102
Други руди на метали	17,3	17,5	20,0	114
Неметални суровини	7,8	10,6	12,1	114
Суровини од земјоделството	113,5	145,9	162,0	111
Суровини од шумарството	55,0	61,5	65,5	107

В к у п н о: 271,0 326,8 364,5 111,5

6. Извозот на индустриски производи во 1961 години ќе порасне за 11% — во однос на претходната година.

Со оглед на спроведувањето на промени во девизиот и надворешнотрговскиот систем, а заради обезбедување на предвидениот обем на извозот, ќе биде потребно претпријатијата да извршат најголеми напори во правецот на намалување на производствените трошоци, на подобрување на асортиманот и квалитетот на производите. За тоа треба да се води сметка особено во металопреработувачката индустрија, електроиндустријата, бродоградбата, производството на финални дрвни производи, хемиската преработувачка индустрија и во прехранбената индустрија.

7. Во 1961 година инвестиционите вложувања треба да се ориентираат, пред сè, кон довршување на веќе започнатите објекти на енергетиката, на објекти за производство на азотни губриња и суперфосфати, шеќерани, фабрики за целулоза и хартија, рудници и топилници на бакар, на индустријата на градежни материјали и на текстилната индустрија.

Новите инвестициони вложувања во 1961 година првенствено треба да се насочат кон онаа изградба што ќе овозможи зголемување на производството на репродукциони материјали и на енергетиката. Ова се однесува особено на изградбата на капацитети во црната и обоената металургија, во преработката на нафта, во производството на пластични маси, на цемент, на делови за вградување во металната и електроиндустријата, како и на соодветни енергетски капацитети. Тежиштето при тоа особено треба да биде врз модернизацијата на постојните капацитети со воведување на современи и високопродуктивни технолошки постапки.

Се предвидува дека новите инвестициони вложувања ќе се користат во многу поголема мера за инвестиции во стопански неразвиените подрачја и околии.

Покрај тоа, треба и понатаму да се продолжи процесот на реконструкција на постојните капацитети, и тоа особено со воведување на модерни производствени постапки при примена на соодветната автоматизација.

8. Модернизацијата на технолошките постапки и унапредувањето на асортиманот на производите треба да се засновува врз најновите достигнувања на науката и техниката. За таа цел треба во стопанските организации да се прошируваат истражувачките, конструкционите и технолошко-проектантските установи.

Глава XI

ГРАДЕЖНИШТВО

1. Во областа на градежништвото за 1961 година се предвидува зголемување на физичкиот обем на изградбата за околу 8% — во однос на 1960 година.

2. За извршување на планираниот обем на градежните работи, во областа на градежништвото се предвидуваат за 1961 година инвестициони брутновложувања во износ од 21 милијарда динари. Од овие средства износот од околу 19 милијарди динари ќе се употреби за набавка на градежна механизација и транспортни средства

Развитокот на капацитетите за завршни градежни работи заостанува зад зголемениот обем на работите, што ја забавува и ја поскапува изградбата на објектите на општествениот стандард. Поради тоа е потребно народните одбори, градежните и градежно-занаетчиските стопански организации и односните установи да му обрнат особено внимание на што побрзиот развиток на овие капацитети.

Досегашната динамика на завршувањето на објектите од општествениот стандард во текот на годината укажува на недоволното искористување на капацитетите за завршните работи во текот на првите три тримесечја. Заради тоа, за полно и рационално користење на овие капацитети е од пресудно значење таквата организација на работите што ќе овозможи нивно рамномерно ангажирање во текот на целата година.

3. При предвиденото зголемување на механизацијата со подобрувањето на организацијата за изведување на работите, а со тоа и при понатамошното зголемување на продуктивноста на трудот, се очекува пораст на бројот на запослените за околу 3,0% — во однос на бројот на запослените во 1960 година.

4. За да се избегнат евентуални застои поради неусогласеност на динамиката на производството со динамиката на потрошувачката, или поради неблагоприятен увоз на дефицитарни материјали, потребно е благовремено да се преземат соодветните мерки за редовно снабдување на пазарот со градежни и други материјали за вградување

5. Неопходно е да се забрза воведувањето на типизацијата и стандардизацијата, заради полесна и пополни примена на нови современи методи на градењето. Затоа треба систематски да се организира изработката на соодветни стандарди и типски проекти, особено во областа на високоградбата и да се забрза примената на новите и рационални материјали, елементи и конструкции, отстранувајќи ги решително пречките што му стојат на патот на таквиот развој.

Глава XII

ЗЕМЈОДЕЛСТВО

1. Во земјоделството се очекува понатамошен пораст на физичкиот обем на земјоделското производство. Во однос на многу поволната 1959 година, производството треба да се зголеми за 8,5% — во однос на помалку поволната 1960 (оценка) за 15,1%, а во однос на 1959—1960 година за 11,7%.

Во рамките на ваквото движење на вкупното земјоделско производство, за 1961 година се предвидува овој обем на производството по одделни гранки:

	Индекси за 1961 година		
	1959=100	1960=100 оценка	1959—1960=100
Поделелство	104,4	115,6	109,7
Овощарство	95	154,9	117,8
Лозарство	120,2	134,6	127
Сточарство	118,3	109,3	113,7
Рибарство	133,3	108,1	121,2
Преработка	94,8	119	105,6

Во однос на просекот за 1959/60 година, до најголем пораст треба да дојде во сточарството (освен овоштарството и лозарството, чиј висок пораст е врзан за многу ниското производство во 1960 година), што е несомнено важно за понатамошната

интензификација и стабилизација на земјоделското производство. За зголемување на сточарството и на сточарското производство постојат соодветни услови, бидејќи во претходните години е зголемуван сточниот фонд и е проширувана крмната база.

Општествениот производ на земјоделството го покажува следново движење (во милијарди динари, цените од 1959 година):

1959	1960	1961	1960 1959	1961 1960
712	617	717	86,7	116,2

Во 1961 година се очекува ова зголемување на поважните производи:

	1959	1960 оценка	— во 000 тона 1959/60	1961
Пченица и рж	4 395	3.800	4.100	4.300
Пченка	6.670	5.500	6.100	7.000
Шеќерна репка	2.420	2.000	2.200	2.600
Сончоглед	114	110	112	120
Месо — вкупно	577	650	612	720
Млеко	2.450	2.650	2.550	2.900
Јајца (во мил. парч.)	1.527	1.700	1.600	1.900
Суви сливи	54	15	35	55

Покрај зголемувањето на производството на наведените производи, во 1961 година пред земјоделско-преработувачките организации се поставува како следна задача да го прошират и зголемат производството на ран зеленчук, на индустриски растенија (особено на соја) и крмни растенија.

Со оглед на послабот род во 1960 година, во 1961 година треба да се очекува значително зголемување на производството на овошје, а особено на грозје. Ова треба да се очекува и со оглед на тоа што во 1961 година ќе стасаат да даваат род и дел од плантажните лозја подигнати во претходниот период.

Во зголемувањето на земјоделското производство во 1961 година посебно место ќе има и понатаму општествениот сектор (крупни општествени стопанства и кооперација). Уделот на крупните општествени стопанства (земјоделски стопанства, селански работни задруги, економии на општите земјоделски задруги) во вкупниот физички обем на земјоделското производство треба да се качи од 14,1% во 1960 година на 15,9% во 1961 година.

Предвидениот пораст на земјоделското производство треба да обезбеди понатамошно зголемување и подобрување на исхраната на населението и подобро користење на постојните и проширените капацитети на земјоделско-преработувачката индустрија.

2. Предвидениот пораст на земјоделското производство и запасите пренесени од претходните години треба да овозможат извоз на земјоделски производи на нивото на извозот од 1960 година. Вкупната вредност на земјоделскиот извоз (заедно со земјоделско-преработувачката индустрија) во 1961 година ќе изнесува околу 62,6 милијарди динари. Во 1961 година треба особено да се очекува значителен пораст на извозот на сточни производи. Извозот на производи на сточарството во 1961 година би се зголемил на 22,5 милијарди — наспрема 16,4 милијарди во 1960 година.

Увозот на репродукциони материјали и приплоден добиток, во износ од 11,5 милијарди динари, треба да биде под нивото на увозот во 1960 година, и тоа особено благодарейќи на зголеменото домашно производство на вештачки ѓубриња, на средства за заштита на растенијата и др.

Увозот на сточна храна и антибиотици, во износ од 2 милијарди динари, треба да овозможи поквалитетна исхрана на добитокот и подобро користење на постојната сточна храна. Увезената сточна храна и антибиотици, исто така, треба да овозможат и подготвување на поквалитетна сточна храна во домашните фабрики.

Увозот на земјоделски машини ќе се намали на 3,5 милијарди во 1961 година — наспрема 5,5 милијарди во 1960 година. Во 1961 година главно ќе се

увезуваат оние земјоделски машини какви што домашната индустрија уште не произведува (трактори со јачина од 65 КС, берачи на пченка, комбајни за шеќерна репка, крмни растенија и др.), како и опрема што треба да овозможи комплексна механизација на поголеми земјоделски стопанства.

Со цел за остварување на предвидениот обем на земјоделското производство и за понатамошна модернизација на процесот на производството на поголем број поделелски култури, на земјоделските организации ќе им се стават на располагање средства за купување на 7.000 трактори (со соодветен број приклучни машини) и околу 2.600 разни комбајни (1.600 за жита). Според тоа, кон крајот на 1961 година на општествениот сектор од земјоделството треба да работат околу 38.000 трактори и околу 5.500 комбајни за жита.

Потрошувачката на вештачки ѓубриња треба да се зголеми на околу 1,500 000 т — наспрема потрошокот од 1,137.000 т во 1959 година и проценката на потрошокот од 1,200.000 т во 1960 година. Потрошувачката на хектар обработлива површина би се зголемила на 150 кг, наспрема 114 кг во 1959 година и 120 кг во 1960 година.

Потрошувачката на средства за заштита на растенијата ќе се зголеми од сегашните 34.500 т на околу 36.000 т, а зголемувањето главно се однесува на најсовремените средства што даваат поповолни резултати во сузбивањето на растителните болести, штетници и плевели.

Од домашното производство и од увозот за производство во 1961 година ќе се обезбедат значително поголеми количини квалитетно и селекционирано семе и посадочен материјал, потребен за подигање на интензивни овоштарници и лозја.

3. Започнатиот процес на интензивни вложувања во земјоделството ќе се продолжи и во 1961 година.

Вкупните инвестиции во земјоделството ќе изнесуваат во 1961 година околу 115 милијарди динари, што во однос на вложувањата во 1960 година претставува зголемување од 4,5%.

Вложувањата во водостопанството, во износ од 5 милијарди динари, треба да бидат на нивото на вложувањата во 1960 година.

Структурата на предвидените вложувања е во согласност со поставените производствени задачи во поглед на зголемувањето на вкупното земјоделско производство и на одделни гранки.

Во рамките на предвидените вкупни инвестиции, од Општиот инвестиционен фонд ќе се употребат за инвестиции во областа на земјоделството 62 милијарди динари, што е на нивото на проценетиот потрошок во 1960 година.

Вложувањата во земјоделството од другите извори на финансирањето (инвестициони фондови на народните републики и на народните одбори, фондови на земјоделските организации, амортизациони и други фондови и буџети) во 1961 година треба да бидат на нивото од 53 милијарди динари, што во однос на проценката на реализацијата во 1960 година — во износ од околу 47 милијарди динари, претставува зголемување од 12,8%.

Кооперацијата на задружните организации со индивидуални производители треба да се прошири во соодветна сразмера и да опфати не само поголем број индивидуални производители, туку и поголем број земјоделски производи.

Глава XIII ШУМАРСТВО

1. Тргувајќи од целите и правците на развојот поставени за периодот од 1961 до 1965 година, во 1961 година треба да дојде до понатамошно зголемување на шумското производство, при проширена примена на современите методи на одгледување на шуми и при засилување на техничката база на шумарството. Предвидените инвестиции, претворувањето на шумските стопанства во стопански организации и други мерки ќе овозможат во 1961 година да се прошират:

1) сите работи за унапредување на зачуваните шуми, особено нивното обогатување со внесување на иглолисници, тополи и други економични видови дрвја;

2) мелиорационите зафати во деградираниите шуми и работите за претворување на ниските шуми и дробаците во попродуктивни типови шуми;

3) подигањето на интензивните шумски култури и на плантажите на тополи, иглолисници и други видови дрвја од голем прираст;

4) работите за заштита на шумите од пожари, инсекти и други стихиски сили;

5) работите за утврдување состојбата на шумскиот фонд по пат на редовна инвентаризација (уредување) и мерење на прирастот на шумите.

2. Со средствата од Општиот инвестиционен фонд и од фондовите на политичкотериторијалните единици, како и со средствата на основните организации на шумарството, во 1961 година треба, пред сè, да се обезбеди:

1) понатамошно изградување на шумски комуникации, особено во шумите со поголеми резерви на сечива дрвна маса;

2) набавка на механизирани производствена опрема;

3) подигање на плантажни и други насади и шуми од тополи, иглолисници и други видови шумски дрвја од голем прираст.

3. Изградувањето на постојани шумски патишта што ќе служат постојано и за јавен сообраќај, треба да се помогне и од буџетите и фондовите за патишта на народните републики, околиите и комуните, како и од средствата на заинтересираните организации и установи.

Изградувањето на комуникации за внатрешен шумски транспорт кои едновремено служат и за одгледување на шуми, може и понатаму да се врши на товар на трошоците за редовното одржување на шуми.

4. За да се обезбеди напредок во рационалното користење на резервите на шумското богатство и да се осигури понатамошен пораст на производството на дрво за индустриска преработка, без осетно проширување на обемот на сечите, шумските стопанства во 1961 година, паралелно со преминувањето кон редовна шумска експлоатација, и понатаму ќе ги прошируваат сечите од одгледувачки карактер; за истата цел треба и понатаму да се работи за проширување на кооперативните форми на производство особено на индустриско дрво во секторот на индивидуалното шумско сопствеништво.

5. Дел од приходите остварени со сеча на шуми на индивидуални сопственици може да се употреби за развој на кооперацијата и за финансирање на јавната шумарска служба, односно на надзорот над стопанисувањето со овие шуми.

6. Се предвидува дека вкупната сеча на шуми во 1961 година ќе биде околу 19,8 милиони м³ бруто-маса — наспрема 19,2 милиони м³ во просек за 1957/1960 година. При тоа само во шумите на општо-народниот имот во 1961 година ќе се посечат околу 13,1 милиони м³ или 66%, а во шумите на приватни сопственици околу 6,7 милиони м³ или 34% од сите сечи.

Сечата на шумите организирана од социјалистичкиот сектор на производството во 1961 година треба да достигне ниво од околу 11,0 милиони м³, што, наспрема просекот за 1957/1960, претставува зголемување за околу 2,25 милиони м³. На тој начин учеството на социјалистичкиот сектор во вкупните сечи ќе порасне од 45,6% во просек за 1957/1960 на околу 55,5% во 1961 година.

7. Со зголемувањето на вкупниот обем на сечите и со порастот на учеството на социјалистичкиот сектор во вкупната шумска експлоатација, во 1961 година треба да дојде и до подобрување на структурата на производството односно до пораст на учеството на индустриското за сметка на огревното и на другите категории дрво. Се очекува дека производството на индустриско дрво во 1961 година ќе достигне 6,85 милиони м³ наспрема 6,40 милиони м³

во 1960 година и 5,58 милиони м³ во 1959 година. Со тоа учеството на индустриското дрво во вкупните сечи би достигнало 34,6% — наспрема 32,8% и 29,2% во претходните години.

8. Порастот на обемот на сечите и промените во структурата на производството што се предвидуваат за 1961 година му одговараат на предвиденото движење за периодот 1961—1965, така што таа година кај иглолисната обловина за режење со околу 2,5 милиони м³ ќе се постигне предвиденото благо зголемување, додека обичнолисната обловина за режење и лупење би требало да порасне на околу 2,2 милиони м³ — наспрема 1,7 милиони м³ во просек за 1957/60 година.

9. Кај дрвото за хемиска преработка се очекува во 1961 година производство од 2,1 милиони м³, што е за околу 350 илјади м³ или 20% повеќе отколку во просек за 1957/60 година. При ова целулозното дрво на обичнолисници треба да порасне за 250 илјади м³, целулозното дрво на иглолисници за 50 илјади м³ и дрвото за дестилација за 50 илјади м³.

10. Производството и потрошувачката на јамско дрво, делкани прагови и обла граѓа, со околу 1,1 милион м³, во 1961 година ќе останат приближно на нивото од претходните години, со што би биле подмирени потребите во овие сортименти.

11. Предвиденото производство на огревно дрво во дрвнoinдустриските комбинати и шумските стопанства, од околу 2,5 милиони м³, ќе се задржи во 1961 година на нивото од претходните години, што при значително зголемување на сечите означува подобрување на структурата на производството односно претворување на огревното дрво во индустриска суровина.

12. Народните републики во 1961 година можат да преземаат мерки заради обезбедување на правилен распоред и интензитет на сечите во шумите на општественото и индивидуалното сопствеништво за да не дојде до растројувања во производството на дрво за индустриска преработка.

13. За да се обезбеди остварување на задачите на шумарството предвидени за 1961 година, неопходно е да се создадат нови услови за работа во шумското производство и во стопанисувањето со шумите воопшто. Тоа, покрај претворувањето на шумските стопанства во стопански организации, ќе се постигне и со донесувањето на нов закон за шумите и прописи за економските, стручните и техничките мерки во управувањето и стопанисувањето со шумите.

Глава XIV СООБРАЌАЈ

1. Значителниот пораст на индустриското производство и големиот обем на инвестиционата изградба во 1960 година ја зголемија побарувачката на сообраќајни услуги и предизвикаа преоптоварување на сообраќајните капацитети и покрај нивното зголемување, а особено во железничкиот сообраќај. Порастот на обемот на сообраќајните услуги е предвиден со норма од 10,3%, а извршен со значително поголема норма — од 16,3%, благодарјќи на искористувањето на внатрешните резерви од сите гранки на сообраќајот.

Порастот на вкупниот обем на сообраќајот за 1961 година се предвидува со норма од 12,2%, во согласност со планираниот пораст на индустриското и земјоделското производство, како и на градежништвото и личната потрошувачка.

Предвидениот пораст на обемот на сообраќајните услуги во 1961 година ќе се обезбеди со понатамошно проширување на превозните и други капацитети на сите гранки од сообраќајот, а посебно со посилено учество на железничкиот и речниот сообраќај во превозите на масовни видови стоки.

2. Во согласност со движењето на стопанството и со структурата на производството и потрошувачката во 1961 година, од една страна, и со можностите за проширување на сообраќајните капацитети на одделни гранки на сообраќајот, од друга страна,

се предвидува вакво движење на обемот и структурата на сообраќајните услуги:

	1959 1958	1960 1959	1961 1960
Сообраќај — вкупно	112,8	116,3	112,2
Од тоа:			
Стоковен сообраќај	115,5	118,2	113,3
Патнички сообраќај	105,9	111,9	108,1
ПТТ услуги	108,7	111,7	112,7

По гранки на сообраќајот се предвидува вакво движење на обемот на превозот:

	1959 1958	1960 1959	1961 1960
Железнички сообраќај	106,3	111,0	107,9
Поморски сообраќај	123,3	125,9	117,3
Речен сообраќај	111,8	116,5	115,3
Воздушен сообраќај	131,0	132,2	118,9
Друмски сообраќај	145,7	127,4	122,0
Градски сообраќај	116,5	112,9	111,8

Попотполното задоволување на нараснатите потреби на стопанските организации и на населението од превоз на стоки и патници во внатрешниот сообраќај и во 1961 година ќе се опира врз проширените можности на сите гранки на сообраќајот. Значајна улога во тој поглед има железничкиот сообраќај, каде што, со проширувањето на возниот парк со дизел-локомотиви и други возила во 1960 и 1961 година, се смета со соодветно зголемување на капацитетите. Се предвидува дека другите гранки на сообраќајот со своето учество, а особено друмскиот сообраќај со изградбата на патиштата и со проширувањето на возниот парк, ќе придонесат, покрај попотполното задоволување на побарувачката на сообраќајни услуги, во извесна мера да се подобри и квалитетот на услугите.

Поморскиот, железничкиот и речниот, а во соодветна мера и друмскиот сообраќај, во 1961 година ќе го обезбедат предвидениот обем на превозот од надворешнотрговската размена на нашата земја.

Динамиката на забрзаното вложување и на развојот на поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај во 1961 година овозможува понатамошно проширување на обемот и подобрување на квалитетот на услугите.

3. Во рамките на мерките насочени кон постепено отстранување на диспаритетот меѓу цените, а заради подобро усогласување на работата и развојот на сообраќајните гранки и заради поекономично користење на транспортните средства, се предвидува понатамошно спроведување на реформата на системот на транспортните тарифи и на измената на нивото на тарифните ставови за превозот на стоки и патници.

Предвидените измени ќе придонесат за создавањето на подобри материјални услови за работење на транспортните стопански организации, како база за побрз и пополн развој на работничкото самоупраување и за проширување на системот на самофинансирањето во областа на сообраќајот.

4. Досегашните како и предвидените вложувања за 1961 година во реконструкциите и рационализацијата на сообраќајот, опроведувањето на реорганизацијата во сите гранки, а особено во железничкиот и поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај, како и воведувањето на стимулативен систем на распределба на доходот ќе овозможат зголемување на продуктивноста на трудот во сообраќајот во просек за 8,9% — врз база на доходот на еден запослен.

При тоа се оценува дека запосленоста во сите гранки на сообраќајот ќе се зголеми во просек за 4,5%, или за близу 11.000 лица. Ваквиот однос во зголемувањето на запосленоста и на продуктивноста при порастот на физичкиот обем на сообраќајот за 12,2% евозможен со релативно помал пораст на материјалните трошоци како резултат на рационализацијата и модернизацијата на сообраќајот.

5. Заради остварување на предвидениот развој на сообраќајот и извршување на обемот и структурата на сообраќајните услуги, во 1961 година треба да се инвестираат 163 милијарди динари, што претставува зголемување на инвестициите за 6,5% — во однос на инвестициите во 1960 година.

По гранки на сообраќајот се предвидува вакво движење на обемот на инвестициите:

	— во милијарди динари				
	1959	1960	1961	1960 1959	1961 1960
Сообраќајот — вкупно	128,7	153,0	163,0	118,9	106,5
Од тоа:					
Железничкиот	46,1	62,3	66,3	135,1	106,4
Поморскиот	24,4	20,3	19,7	83,2	97,0
Речниот	5,6	7,6	8,6	135,7	113,2
Воздушниот	1,5	2,7	4,0	180,0	148,1
Друмскиот	43,9	51,7	53,4	117,8	103,3
ПТТ	7,2	8,4	11,0	116,7	131,0

Инвестициите се насочуваат претежно кон возните и пловните средства, кон реконструкциите на постојните капацитети и кон опремата заради рационализација и зголемување на транспортната сила на сообраќајот. Изградбата на објекти на сообраќајната мрежа во 1961 година ќе биде поинтензивна отколку во 1960 година.

Вака распоредените инвестициони средства за 1961 година обезбедуваат во таа година на магистралниот пат Братство—единство да се заврши и да се пушти во сообраќај делницата од Грделица до Скопје во должина од 135 км и да се продолжи изградбата на Авто-патот Братство—единство јужно од Скопје на делницата низ клисурата на Пчиња. На автомобилскиот пат Метковиќ—Авто-патот Белград—Загреб, треба да се завршат и да се пуштат во сообраќај уште неизградените делници од Сараево до Тузла. На Јадранскиот пат ќе се продолжи изградбата на започнатите делници. Покрај изградбата на магистрални патишта, се предвидува понатамошна изградба, реконструкција и модернизација на приклучните и секундарните патишта.

Ќе се продолжи изградбата на другите Сараево—Плоче и Метохија—Призрен. Се предвидува забрзување на изградбата на пругата Книн—Загар и почеток на изградбата на големи објекти на пругата Белград—Бар. Се предвидува и понатамошна реконструкција на постојните пруги за поголеми осни притисоци и поголеми брзини, проширување на јазлите и станиците, на правците на нагустите стоквени текови, како и продолжување на започнатите работи за електрификација на пругите.

Во поморскиот и речниот сообраќај ќе се продолжи изградбата и проширувањето на лучките и пристанишните оперативни брегови.

Во сообраќај ќе се пушти и меѓународниот аеродром во Белград.

Со инвестициите во возни и пловни средства се очекува вакво зголемување на капацитетите за превоз на стоки и патници: во железничкиот сообраќај — за 2.000 товарни вагони, 280 патнички вагони и моторни коли и 46 дизел-локомотиви и електрични локомотиви; во поморскиот сообраќај — за 103.500 БРТ; во речниот сообраќај — за 5.600 КС на бродови и 12.000 тони носивост на товарен простор; во друмскиот сообраќај — за 6.500 тони носивост на камиони и приколнички, како и за 10.000 патнички места на автобуси.

Во поштенско-телеграфско-телефонскиот сообраќај треба да се прошири кабловската мрежа за 30.000 км парици и да се зголеми за 20.000 бројот на телефонските приклучоци со автоматски телефонски централи.

Се предвидува и позначително зголемување на капацитетите за механизација на натоварот и истоварот во поморските луки, речните пристаништа, железничките станици и складите.

6. Заради постигање побрза циркулација на железничките возила, потребно е поголемите ко-

рисници на превозот на стоки да ги прошират своите капацитети за механизација на натоварот и истоварот и сопствениите паркови на специјални товарни вагони. Ова посебно ќе се стимулира со транспортните тарифи.

Исто така, се очекува поголемо учество на локалните и републичките фондови за финансирање на понатамошниот развој на сообраќајот.

Глава XV

ТРГОВИЈА, УГОСТИТЕЛСТВО И ТУРИЗАМ

1. Достигнатото ниво на производството на материјални добра и перспективите на неговиот понатамошен развој налагаат во 1961 година, наспоредно со понатамошното усовршување на организацијата и техниката на стоковниот промет, интензивно да се продолжи изградбата на материјално-техничката основа на трговијата и да се обезбедат други услови за подигање на квалитетот на трговските услуги на повисоко ниво.

2. Се смета дека стоковниот промет на трговијата на мало во 1961 година ќе порасне за околу 12%, додека прометот на трговијата на големо би требало да расте нешто побавно од прометот на трговијата на мало. Исто така се смета и со значителен пораст на прометот на надворешнотрговските стопански организации, наспоредно со предвидениот пораст на извозот и увозот.

3. Се предвидува дека преземените мерки за стабилизација на земјоделското производство повољно ќе се одразат врз снабденоста на пазарот со земјоделски производи, што, меѓу другото, ќе овозможи трговијата во 1961 година поуспешно и пополно да ја врши функцијата на снабдување на градовите и индустриските центри со прехранбени производи од земјоделско потекло.

4. Достигнатиот и предвидениот развој на производството на индустриски стоки укажува на потребата во 1961 година да започне побрз развој на капацитетите за трговија со индустриски стоки, за да се обезбедат услови за побрз и поредовен пласман и подобро да се задоволи побарувачката за индустриски стоки по обемот, асортиманот и квалитетот на производите.

5. Се предвидува дека во 1961 година поинтензивно ќе се продолжи модернизацијата на постојните и изградбата на нови капацитети потребни на трговијата за вршење на зголемениот промет на прехранбени и непрехранбени производи. Во процесот на понатамошната изградба на овие капацитети се претпоставува дека основната ориентација ќе биде, пред сè, обезбедување на нужен магацински простор за сместување и чување на запасите, како и проширување на малопродажниот простор и негово опремање со технички средства за манипулирање со стоки и современо услужување на потрошувачите.

6. Се очекува дека целокупната изградба на материјалната основа на трговијата ќе се финансира со средствата на трговските стопански организации и на општествените инвестициони фондови на народните одбори и народните републики, при примена на принципот на здружување на средствата секаде каде што за тоа има оправдани причини.

Со цел за довршување на порано започнатата изградба на силоси и магацини за сместување на жито и на државни материјални резерви на определени индустриски производи, како и на објекти за сместување и чување на земјоделски прехранбени производи, од средствата на Општиот инвестиционен фонд во 1961 година ќе се вложи износ од 3 милијарди динари.

7. Се очекува дека вкупните вложувања на секторот на трговијата во 1961 година ќе изнесуваат околу 30 милијарди динари, со тоа што учеството на децентрализираните средства значително ќе порасне — во однос на 1960 година.

8. За 1961 година се предвидува понатамошен значителен пораст на обемот на прометот на угостителски услуги, и тоа како во сезонското панси-

онско, така и во редовното угостителство. До овој пораст треба да дојде поради пуштањето во погон на нови и модернизирани капацитети за исхрана и сместување што се порано започнати или ќе се изградат во текот на 1961 година и поради соодветниот пораст на купувачката сила на потрошувачите.

9. Се предвидува дека во основните средства на угостителството во 1961 година ќе се вложат вкупно околу 14 милијарди динари, а од тоа околу 4 милијарди динари од Општиот инвестиционен фонд за инвестициите наменети за развој на угостителските капацитети во местата значајни за странскиот туризам.

10. Поповолните услови за стопанисување на угостителските претпријатија го оправдуваат очекувањето дека во 1961 година ќе се засилат вложувањата во модернизацијата на постојните и во позначителното проширување на капацитетите за исхрана и сместување во градовите и индустриските, туристичките и сообраќајните центри од сопствените средства на угостителското стопанство и од средствата на општествените инвестициони фондови на народните одбори и народните републики.

Предвидените средства на Општиот инвестиционен фонд ќе се користат за довршување на порано започнатите и за изградба на угостителски објекти според договорите за заеми што ги склучила банката до крајот на 1960 година. Од тие средства ќе се подмири и остатокот на обврската спрема Инвестициониот фонд на НР Македонија за гарантираните инвестиции на трговијата и угостителството — во височина од 360 милиони динари.

11. Се очекува дека стопанските и општествените организации во 1961 година уште поинтензивно отколку досега ќе се ориентираат кон проширување на работничко-службеничките ресторани во градовите и индустриските центри, како и кон одморалиштата, летувалиштата и туристички населби во местата и на подрачјата годни за поминување на годишниот и неделниот одмор на работните луѓе, младинците и децата.

12. Се смета дека во 1961 година ќе се засили активностa на сите општествени фактори, а пред сè на заинтересираните комуни, што подобро и поцелесобразно да ги користат расположивите и да создаваат понатамошни услови за развој на странскиот туризам. Во врска со тоа, се очекуваат позначајни вложувања во овие гранки на стопанството што претставуваат основа на туризмот, а особено во комуналните, сообраќајните, угостителските, трговските и занаетчискоуслужните капацитети наменети за побрз развој на туризмот, особено на странскиот. Наспоредно со поголемото вложување на средства, ќе биде неопходно да се преземаат и други ефикасни мерки за да се стимулира понатамошното засилување на приливот на туристите со давање на сè попотполни и посовремени услуги.

13. Како резултат на активностa за унапредување на странскиот туризам во 1961 година се очекува, меѓу другото, и пораст на приливот на девизи за околу 20% — во однос на 1960 година.

Глава XVI ЗНАЕТЧИСТВО

1. Поголемиот обем на индустриското производство и на градежништвото, а особено постигнатиот пораст на личната потрошувачка во 1960 година и нејзиниот предвиден понатамошен пораст, бараат во 1961 година зголемување на обемот на занаетчиското производство и услуги:

	— во милијарди динари — во текуштите цени		
	1960	1961	1961/1960
Вкупно	405,0	482,0	119,0
Од тоа:			
Општествено занаетчиство	287,0	355,0	123,7
Индивидуално занаетчиство	118,0	127,0	107,6

2. Се предвидува дека е за остварување на наведеното зголемување на производството и услугите во 1961 година потребно да се инвестираат во основните фондови на општественото занаетчиство 12 милијарди динари. Од предвидените средства износот од околу 8 милијарди динари ќе се употреби за набавка на опрема и алат.

Средствата предвидени за инвестиции треба првенствено да се обезбедат од локалните фондови и сопствените фондови на стопанските организации. Тоа бара народните одбори и стопанските организации да ја насочат политиката на инвестирањето кон:

— пошироко воведување на посовремени форми на услужување во занаетчиските работилници со формирање на услужни занаетчишки центри во градовите и новите населби;

— продолжување на модернизирањето на постојните општествени занаетчишки стопански организации, особено на оние што работат за потребите на градежништвото, како и на другите занаетчишки стопански организации што претежно се занимаваат со давање услуги, што треба да придонесе за стабилизирањето на пазарот и за подигањето на општествениот стандард.

3. Врз основа на обемот на производството и услугите предвиден за 1961 година како и на очекуваниот пораст на продуктивноста на трудот, се предвидува дека, во однос на 1960 година, бројот на вкупно запослените ќе порасне за околу 6,5%, а во општествениот сектор за околу 13%.

На понатамошното стручно издигање и усовршување на занаетчишките кадри во 1961 година ќе му биде обрнато сестрано внимание. Се предвидува пошироко воведување на системот на забрзано оспособување на занаетчишки работници. Заради тоа се пристапува кон создавање центри за забрзана обука на занаетчишки работници, што ќе придонесе за отстранувањето на дефицитарноста во кадрите и ќе ги поевтини трошоците за оспособување на занаетчишки работници.

ЧЕТВРТ ДЕЛ РЕЖИМ НА ФОНДОВИТЕ И НА МЕРКИТЕ ЗА ИЗВРШУВАЊЕ НА ПЛАНОТ

Глава XVII ИНВЕСТИЦИИ И ФОНДОВИ

I. Употреба на средствата на фондовите

1. Општиот инвестиционен фонд, фондовите за кредитирање на станбената изградба и општествените фондови за школство во 1961 година можат да ги трошат, покрај средствата од поранешните години, уште и средствата остварени во таа година во полн износ, а општествените инвестициони фондови на народните републики, околиите и општините — само кога се употребуваат за давање заеми на стопанските организации за обртни средства.

Во полн износ можат да се трошат и дотациите дадени на фондовите во 1961 година како и ануитетите што се уплатуваат во општествените инвестициони фондови на политичкотериторијалните единици како отплати на инвестиционите заеми дадени од средствата на федерацијата.

2. До донесувањето на нов закон за шумите и на нови прописи за распределбата на вкупниот приход на шумските стопанства, околските фондови за унапредување на шумарството ќе ги остваруваат своите приходи од цените на дрвото на пенџ и од споредните шумски производи и од наплатените шумски отштети, на начинот и според прописите по кои се остварувани овие приходи до 31 декември 1960 година.

3. Од придонесот од доходот на стопанските организации што им припаѓа на општествените инвестициони фондови на општините, околиите и народните републики му припаѓаат на општествениот инвестиционен фонд на општината најмалку 15%. Овој процент може да се зголеми со општествениот план на народната република.

4. Средствата на општествените инвестициони фондови остварени во текот на поранешните години можат да се употребуваат за давање заеми за инвестиции во основните средства најмногу до 75%, а за формирање обртни средства најмалку во височина од 25% од вкупниот износ на тие средства.

Сојузниот извршен совет може да пропише и стопанските организации, банките, штедилниците, државните осигурителни заводи, самостојните установи и други да бидат должни, кога ги трошат средствата на своите фондови за инвестиции во основните средства, истовремено да употребат за обртни средства соодветен износ или да го издвојат како резерва што во текот на годината можат да ја користат како обртни средства.

Одредбите на ставот 1 од оваа точка не се однесуваат на:

1) средствата на Општиот инвестиционен фонд;
2) средствата на републичките инвестициони фондови;

3) средствата на општествените инвестициони фондови што се даваат за учествување во трошоците на инвестициите или за гарантни износи на заемите одобрени од Општиот инвестиционен фонд;

4) средствата на дотациите што општествените инвестициони фондови ќе ги добијат од федерацијата;

5) средствата на општествените инвестициони фондови формирани од разликите во цената на електричната енергија и наменети за развојот на дистрибутивната мрежа.

5. Во средствата на придонесот за социјално осигурување определени според општите норми за социјално осигурување, содржани се и средствата на придонесот за запослување на работниците според единствената норма, која се утврдува со 0,4% од личните приходи на работниците.

II. Општ инвестиционен фонд

1. Средствата на Општиот инвестиционен фонд се формираат:

— од приходите од придонесот од доходот на стопанските организации што ѝ припаѓа на федерацијата до височина од 37,9%;

— од приходите од странски средства пресметани според пресметковниот курс што ќе бидат остварени во 1961 година, а произлегуваат од заемите и други странски аранжмани наменети за финансирање на инвестиции;

— од други приходи што според сојузни прописи му припаѓаат на Општиот инвестиционен фонд.

2. Средствата на Општиот инвестиционен фонд ќе се употребат:

1) за инвестиции за основни средства 328.000 милиони динари, и тоа:

а) во областа на индустријата и рударството 172.000 милиони динари
— воена индустрија 3.000 милиони динари

б) во областа на земјоделството 62.000 милиони динари

в) во областа на шумарството 2.000 милиони динари

г) во областа на градежништвото 8.000 милиони динари

д) во областа на сообраќајот 63.000 милиони динари

е) во областа на трговијата, угостителството и туризмот 7.000 милиони динари

ж) за други инвестиции 14.000 милиони динари
2) за давање заеми за обртни средства вкупно 30.000 милиони динари;

3) за потребите на Југословенската банка за надворешна трговија, заради кредитирање на работите на извозот 10.000 милиони динари.

3 Ако со одредбите на овој план не е определено поинаку, Југословенската инвестициона банка и Југословенската земјоделска банка ќе ги употребат средствата од претходната точка:

1) за извршување на своите обврски по порано склучените договори за заеми од средствата на Општиот инвестиционен фонд;

2) за извршување на обврските по склучените договори за заеми чие финансирање е започнато од дотациите дадени од средствата на федерацијата, а е продолжено од средствата на Општиот инвестиционен фонд;

3) за одобрување нови заеми за реконструкција, довршување и изведување нови објекти првенствено на оние заемобаратели чија инвестициона изградба им одговара на основните правци на стопанскиот развој во 1961 и наредните години.

4. По претходната согласност од Сојузниот извршен совет Југословенската инвестициона банка и Југословенската земјоделска банка можат неискористените средства од Општиот инвестиционен фонд определени со овој план за инвестиции во одделни области и гранки, односно за одделни намени, да ги употребат за инвестиции определени за други области и гранки, односно за други намени предвидени со овој план.

5. Се овластува Сојузниот извршен совет да ги утврди насоките и рамките до кои банките што одобруваат инвестициони заеми од средствата на федерацијата можат да договараат инвестициони заеми со инвеститорите за одделни намени согласно со Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година.

До донесувањето на прописите од претходниот став од средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени со овој план не можат да се одобруваат нови заеми, ако со посебна одлука на Сојузниот извршен совет не биде определено поинаку.

6. Средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени за инвестиции во областа на индустријата и рударството ќе ги употребат Југословенската инвестициона банка и Југословенската земјоделска банка:

1) за извршување на своите обврски по веќе склучените заеми од поранешните години;

2) за давање нови заеми, и тоа првенствено во гранките: на електростопанството, јагленот, нафтата, црната металургија, обоената металургија, индустријата на цемент, хемиската и прехранбената индустрија;

3) за извршување на своите обврски по гарантираните инвестиции на територијата на Народна Република Македонија до износот од 14.040 милиони динари, на територијата на Народна Република Црна Гора до износот од 15.520 милиони динари и на подрачјето на Автономната Косовско-Метохиска Област до износот од 11.950 милиони динари. Поблиската замена на овие заеми ќе ја определат Сојузниот извршен совет на предлог од републичките извршни совети;

4) за дотација на општествениот инвестиционен фонд на Народна Република Македонија 450 милиони динари и за дотација на општествениот инвестиционен фонд на Автономната Косовско-Метохиска Област 800 милиони динари.

7. Предвидените средства на Општиот инвестиционен фонд Југословенската земјоделска банка ќе ги употреби првенствено, и тоа:

1) износот од 6.800 милиони динари за мелиорациони работи определени со Законот за финансирањето на изградбата на хидросистемот Дунав—Тиса—Дунав, а износот од 3.400 милиони динари за мелиорационите работи определени со Законот за финансирањето на мелиорационите работи во Народна Република Македонија и за водостопанските работи во рамките на гарантираните инвестиции на територијата на Народна Република Македонија;

2) износот од 3.300 милиони динари за хидромелиорационите работи, агро-мелиорациите и другите инвестиции во земјоделството на подрачјето на Автономната Косовско-Метохиска Област;

3) износот од 500 милиони динари за инвестиции во земјоделството на територијата на Народна Република Црна Гора;

4) износот од 48.000 милиони динари за извршување на обврските по барањата од поранешните години и за давање нови заеми заради зголемување на сточарското производство, за понатамошна механизација на земјоделството, за подигање нови и реконструкција на постојните плантажни насади, за сместување и преработка на земјоделски производи на земјоделските организации, за потребите на рибарството, за откуп на земјишта и за изградба на патишта.

8. Средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени за инвестиции во областа на шумарството Југословенската инвестициона банка и Југословенската земјоделска банка ќе ги употребат:

1) за извршување на обврските по порано склучените договори и за нови заеми — 1.600 милиони динари;

2) за дотација на општествениот инвестиционен фонд на Народна Република Македонија — 400 милиони динари.

9. Средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени за инвестиции во областа на градежништвото ќе се употребат за финансирање на механизацијата на градежните претпријатија, вклучувајќи ја набавката на опрема за изградба на хидроелектрани и на механизација за водните заедници и за други организации што се занимаваат со изведување на мелиорациони работи.

10. Средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени за инвестиции во областа на сообраќајот Југословенската инвестициона банка ќе ги употреби за: изградба на нови и нормализација на постојните железнички пруги и јазли; продолжување на започнатите работи и проширување на луките и пристаништата од општојугословенско значење што ќе ги определи Сојузниот извршен совет; регулација на пловни патишта; изградба на аеродроми и патишта од општојугословенско значење; набавка на авиони, на опрема за аеродроми, на поморски, речни и езерски патнички бродови, поморски и речни товарни бродови, како и на технички пловен парк за речен сообраќај; набавка на возила за меѓуместен и градски сообраќај, на железнички возила, на механизација за луки и пристаништа и на претоварна механизација на големи натоварно-истоварни железнички станици; изградба на автоматски телефонски центри и на автоматски телеграфски центри, како и на меѓународни и внатрешни телеграфско-телефонски врски и радио-врски; студии и проекти во сообраќајот.

Во рамките на финансирањето на изградбата на објекти од претходниот став, Југословенската инвестициона банка ќе обезбеди износ од 6.500 милиони динари за изградба на Автопатот Братство-единство на територијата на Народна Република Македонија; 2.900 милиони динари за изградба на патишта и поморски луки на територијата на Народна Република Црна Гора и 1.200 милиони динари за изградба на патишта и пруги на подрачјето на Автономната Косовско-Метохиска Област.

11. Средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени за инвестиции во областа на трговијата, угостителството и туризмот Југословенската инвестициона банка ќе ги употреби, и тоа:

1) за извршување на веќе создадените обврски — 6.640 милиони динари;

2) за дотација на општествениот инвестиционен фонд на Народна Република Македонија — 360 милиони динари.

12. Средствата предвидени во точката 2 под 1) одредба е) на овој оддел Југословенската инвестициона банка ќе ги употреби, и тоа:

1) за кредитирање на набавката на опрема од репарациите — најмногу до износот од 4.000 милиони динари;

2) за формирање посебен фонд за унапредување на развитокот на стопански непазвиените подрачја — во износ од 8.000 милиони динари;

3) за финансирање на инвестициите во научноистражувачката дејност — во износ од 1.200 милиони динари;

4) за финансирање на други потреби (станбена изградба во рудниците на јаглен и др.) — во износ од 800 милиони динари.

13. Се овластува Сојузниот извршен совет да донесе поблиски прописи за работењето со средствата на посебниот фонд за унапредување на развитокот на стопански неразвивените подрачја и за користењето на тие средства.

14. Дотациите на општествените инвестициони фондови на Народна Република Македонија и на Автономната Косовско-Метохиска Област, определени со овој план, ќе се употребат за финансирање на гарантираните инвестиции согласно со општествените планови на корисниците на дотациите, а во согласност со Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година. Поблиската намена и начинот на користење на овие средства ги пропишува, на предлог од републичките извршни совети, Сојузниот извршен совет.

15. Гарантираните инвестиции предвидени со овој план и други незавршени инвестициони објекти за кои се склучени договори за заем до крајот на 1960 година на териториите на Народна Република Македонија, Народна Република Црна Гора и на подрачјето на Автономната Косовско-Метохиска Област, во 1961 година ќе се финансираат од средствата на Општиот инвестиционен фонд под условите што важеле за финансирањето на овие инвестиции во 1960 година.

16. Ануитетите на износите на склучените заеми што се одобрени од средствата на федерацијата и на Општиот инвестиционен фонд на териториите на народните републики Македонија и Црна Гора и на подрачјето на Автономната Косовско-Метохиска Област од почетокот на 1953 до крајот на 1960 година, ќе се уплатуваат во општествените инвестициони фондови на народните републики Македонија и Црна Гора и на Автономната Косовско-Метохиска Област до конечната исплата на тие заеми.

17. Средствата на Општиот инвестиционен фонд предвидени за заеми за обртни средства на стопанските организации Југословенската инвестициона банка и Југословенската земјоделска банка ќе им ги даваат на заемобарателите чии основни средства се финансирани од средствата на Општиот инвестиционен фонд во целина или делумно или од средствата на учеството на стопанските организации и политикотериторијалните единици било во трошоците на инвестициите да се учествува во целина или делумно. Овие заеми ќе им се даваат и на заемобарателите на кои им се одобрени заеми за основни средства од дотациите од Општиот инвестиционен фонд на општествените инвестициони фондови на политикотериторијалните единици.

Сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите ќе изврши расподелба на средствата предвидени во точката 2 под 2) на овој оддел кои Југословенската инвестициона банка односно Југословенската земјоделска банка ќе ги употреби за целите од претходниот став.

18. Се овластува Сојузниот извршен совет да може да пропише поблиски насоки за користење на средствата од Општиот инвестиционен фонд, а по исклучок и да определи одделни поважни објекти во рамките на областите, гранките и намените за кои Југословенската инвестициона банка и Југословенската земјоделска банка ќе обезбедат средства за давање на инвестициони заеми.

Глава XVIII

МЕРКИ НА КРЕДИТНАТА ПОЛИТИКА

I. Вкупен обем на кредитите

1. Банкарските кредити во 1961 година можат да се одобруваат до височината што ќе овозможи норма на порастот на паричната маса (на слобод-

ните парични средства што се водат на сметките во банките и на готовите пари во циркулација) најмногу до нормата на порастот на општествениот бруто производ.

Над тој износ банките можат да ги зголемат кредитите во височина на порастот на ограничените и неактивни депозити.

2. Сојузниот извршен совет, на предлог од Народната банка, ќе определи кои банкарски депозити се сметаат за ограничени и неактивни депозити во смисла на ставот 2 од претходната точка.

3. Заради регулирање на вкупниот обем на кредитите и на движењето на паричната маса во гранките од точката 1 на овој оддел, како и заради обезбедување ликвидноста на банките, банките се должни определен дел од паричните средства вложени кај нив (банкарски депозити) да држат кај Народната банка како задолжителна резерва.

Нормите на задолжителната резерва од претходниот став ги утврдува Сојузниот извршен совет на предлог од Народната банка. Нормите на задолжителните резерви можат да бидат определени различно за одделни видови депозити од претходниот став.

II. Кредитирање на стопанството за обртните средства

1. Тргувајќи од предвидениот пораст на општествениот бруто-производ во овој план и врз таа основа од потребното зголемување на вкупните парични средства, банките можат во 1961 година да ги зголемат банкарските кредити за финансирање на вложувањата во обртните фондови на стопанството најмногу до износот од 118 милијарди динари.

Разликата до предвидениот износ на вкупните вложувања во обртните фондови во овој план од 230¹/₂ милијарди динари стопанските организации ќе ја обезбедат од средствата со кои располагаат и по пат на заеми од општествените инвестициони фондови.

Заради одржување стабилни односи во стопанството, Народната банка со својата парична и кредитна политика ќе обезбеди предвиденото зголемување на банкарските кредити од ставот 1 на оваа точка во текот на годината да се остварува постепено, во согласност со динамиката на развојот на производството и прометот.

2. Во рамките на вкупното зголемување на банкарските кредити за вложувања во обртните фондови од претходната точка Народната банка, со цел за остварување на вкупниот обем и структурата на производството и прометот предвидени во овој план, ќе обезбеди кредити за определени намени во следниве области на стопанството, и тоа:

	милиони динари
1) во областа на земјоделството до износот од	16.400
2) во областа на индустријата до износот од	24.000
3) во областа на надворешната трговија до износот од	12.100
4) во областа на внатрешната трговија до износот од	10.000

Се овластува Сојузниот извршен совет да може распоредот на кредитите предвиден во претходниот став да го менува за одделни стопански области, ако развојот на производството и прометот во овие области би го барал тоа.

Кредитите од претходните ставови ќе се одобруваат за финансирање на вложувањата во обртните средства на оние стопански гранки и за оние намени, што имаат посебно значење за остварувањето на задачите од овој план.

Поблиски намени и услови за одобрување на кредитите од претходниот став ќе определи Сојузниот извршен совет односно органот што тој ќе го овласти.

¹) Овој износ опфаќа, покрај предвидениот износ од 220 милијарди за вложувања во стоковните фондови, уште и 10 милијарди динари колку што е потребно да се зголеми паричниот дел на обртните средства.

Ако сезонските и вонредните потреби на стопанството (откуп, вонредно стокирање на запаси и сл.) би го барале тоа, Народната банка може во тежот на годината да одобри кредити и над вкупните износи од оваа точка врз основа на посебни одлуки од Сојузниот извршен совет, а во рамките што ќе ги определи Сојузниот извршен совет.

3. Кредитите од претходната точка Народната банка ќе му ги става на располагање на стопанството преку Југословенската земјоделска банка, Југословенската банка за надворешна трговија и Југословенската инвестициона банка.

По исклучок од одредбата на претходниот став Народната банка, до донесувањето на нови прописи за кредитот и банките, ќе врши и непосредно кредитирање на стопанските организации што се сега нејзини комитенти.

III. Другите кредити

1. Покрај кредитите за обртни потреби на стопанството од одделот II на оваа глава, Народната банка ќе обезбеди и кредити за следниве намени до износите што ќе ги определи Сојузниот извршен совет, и тоа:

1) на Југословенската банка за надворешна трговија — за кредитирање на определени работи од извозот;

2) на комуналните банки — за давање потрошувачки кредити на граѓаните;

3) на Дирекцијата за сировини и на Дирекцијата за исхрана — во врска со нивното работење со државни материјални резерви;

4) за привремени позајмици на Федерацијата — за покривање на расходите на сојузниот буџет поради нерамномерно притекување на приходите.

2. Народната банка не може во 1961 година да дава кредити за други намени освен оние што се предвидени во претходната точка и во одделот II на оваа глава.

По исклучок од претходниот став, Народната банка може, до донесувањето на нови прописи за организацијата и финансирањето на социјалното осигурување, да им одобрува привремени позајмици на заводите за социјално осигурување за покривање на расходите поради нерамномерно притекување на приходите.

IV. Други одредби

1. Во согласност со одредбите и насоките на овој план Сојузниот извршен совет, на предлог од Народната банка, донесува општ кредитен биланс.

2. Народната банка, Југословенската земјоделска банка, Југословенската банка за надворешна трговија и Југословенската инвестициона банка ги донесуваат своите кредитни биланси согласно со одредбите и насоките од овој план и од општиот кредитен биланс.

3. Народната банка го следи извршувањето на општиот кредитен биланс, презема мерки на парична и кредитна политика на кои е овластена со сојузни прописи и им предлага на сојузните органи прописување на мерки во областа на паричната и кредитната политика.

4. Се овластува Сојузниот извршен совет да може, со цел за извршување на задачите поставени со овој план, да донесува мерки за ограничување на давањето на банкарските кредити.

Глава XIX СОЈУЗЕН БУЏЕТ

Вкупните расходи на сојузниот буџет во 1961 година изнесуваат 555 398 милиони динари.

Од вкупните сојузни приходи — на сојузниот буџет му припаѓаат:

1) 100,0% од данокот на промет што ѝ припаѓа на федерацијата;

2) 60,9% од придонесот од доходот на стопанските организации што ѝ припаѓа на федерацијата;

3) 100,0% од сојузното учество во заедничките приходи на федерацијата, народните републики и народните одбори,

4) други приходи предвидени со сојузниот буџет.

Буџетската резерва на сојузниот буџет изнесува 10 000 милиони динари.

Глава XX

НЕРАСПОРЕДЕНИ СРЕДСТВА И РЕЗЕРВИ

Од сите со овој план нераспоредени приходи на федерацијата и од средствата што ќе се остварат над износот потребен за покривање на планираните расходи на сојузниот буџет и на сојузните фондови се формираат стопански резерви на федерацијата.

Средствата од претходниот став Сојузниот извршен совет може да ги употреби за извршување на задачите предвидени со овој план, а врз основа на посебни одлуки на Сојузната народна скупштина.

Глава XXII

МЕРКИ ЗА РЕГУЛИРАЊЕ НА ПАЗАРОТ

1. Сојузниот извршен совет односно органот што тој ќе го овласти може:

1) да ги определува продажните цени и начинот на формирање на цените на производите и услугите;

2) да донесува прописи за евиденцијата и контролата на цените на определени производи и услуги;

3) да пропишува тарифи за превозот на патници во воздушниот сообраќај, во автобускиот сообраќај на меѓурејпублички линии и во внатрешната пловидба, поштенско-телеграфско-телефонски тарифи, и да донесува прописи за повластичите во сообраќајот и за усогласувањето на сообраќајните тарифи и возните редови;

4) да го ограничува нивото на цените и тарифите на комуналното стопанство, на таксите и на данокот на промет што ги пропишуваат политичко-територијалните единици, а што влијаат врз трошоците на работењето на стопанските организации или врз животниот стандард на работниците и службениците;

5) да пропишува при извозот на стоки и услуги ослободување од обврски спрема општествената заедница.

2. До донесувањето на посебни сојузни закони, Сојузниот извршен совет може со уредба да го регулира стоковниот и платниот промет со странство. Оваа уредба Сојузниот извршен совет дополнително ќе ѝ ја поднесе на потврда на Сојузната народна скупштина.

Глава XXII

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

1. Општествените планови на општините, оклоните и народните републики треба да бидат во согласност со овој општествен план, и со структурата на вложувањата и со други мерки за развој на стопанството на општествениот стандард и на личната потрошувачка да придонесат на своето подрачје за остварувањето на задачите и предвидувањата на овој план.

Плановите на стопанските организации треба да бидат во согласност со целите и задачите од овој општествен план како и од плановите на народната република, околицата и општината. За таа цел е потребно да се координира работата на стопанските организации преку соборите на производителите, стопанските комори и задружните и други организации.

2. Овој општествен план важи од 1 јануари 1961 година.

686.

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СОЈУЗНИОТ БУЏЕТ ЗА 1961 ГОДИНА

Врз основа на членот 71 точка 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Законот за Сојузниот буџет за 1961 година, што го усвои Сојузната народна скупштина на седницата на Сојузниот собор од 28 декември 1960

година и на седницата на Соборот на производи-
телите од 28 декември 1960 година.

ПР бр. 36

29 декември 1960 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Петар Стамболиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА СОЈУЗНИОТ БУЏЕТ ЗА 1961 ГОДИНА

Член 1

Сојузниот буџет за 1961 година содржи:

Приходи од — — — Динари 555.398.000.000
Расходи од — — — Динари 555.398.000.000

Член 2

Измена на намената и височината на оредствата помеѓу позициите на партијата за лични расходи од претсметките на сојузните органи може да се врши само со претходна согласност од сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите.

Одредбата од претходниот став се однесува и на измената на намената и височината на оредствата помеѓу позициите на партијата за функционални расходи кај оние сојузни органи чии функционални расходи се искажани по позиции.

Член 3

Средствата што надлежните органи за социјално осигурување, во смисла на чл. 24, 26 и 29 од Законот за здравственото осигурување на работниците и службениците, ги враќаат во корист на одделни позиции за лични расходи на претсметките на сојузните органи, можат да се користат само за потребите што се предвидуваат во рамките на партијата за лични расходи, и тоа со претходна согласност од сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите.

Член 4

Приходите што сојузните органи ќе ги остварат од издавачката дејност која не се финансира од буџетот, а за која од Сојузниот буџет за 1961 година се даваат средства во вид на еднократна помош, се издвојуваат на посебна сметка.

На посебна сметка, во смисла на претходниот став, ќе се издвојуваат и приходите што сојузните органи ќе ги остварат од продажба на публикации што се издаваат над тиражот определен за потребите на државните органи, а за кој средствата се обезбедени со Сојузниот буџет за 1961 година.

Член 5

Средствата во претсметката на Државниот секретаријат за надворешни работи, предвидени во главата 2 — Претставништва во странство, наменети за покривање на режиските трошоци, на трошоците на информативната дејност и на трошоците за репрезентација, а кои не ќе бидат потрошени до крајот на 1961 година, можат да се користат во наредната година за истите цели.

На начинот определен со претходниот став можат да се користат и средствата предвидени во претсметката на Државниот секретаријат за надворешни работи во главата 1 — Секретаријат — за функционални расходи, наменети за одржување на опрема во рамките на службата за радио-врска.

Член 6

Ако орган на сојузната управа добие статус на самостојна установа, Сојузниот извршен совет ќе определи дали средствата предвидени во претсметката на органот чии статус е променат ќе бидат користени врз основа на договор за вршење определена дејност или како дотација.

Член 7

Носители на средствата предвидени во разделот 55 — Средства за разни општоопштествени потреби, се:

Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за просвета и култура по партиите: 11-208, 11-210, 11-211, 11-212, 11-221 и 11-222;

Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за земјоделство и шумарство по партијата: 11-219;
Сојузната комисија за нуклеарна енергија по партијата 11-196;

Сојузниот фонд за научна работа по партијата 11-197;

Комисијата за културни врски со странство по партијата 11-199;

Туристичкиот сојуз на Југоославија по партијата 11-203;

Фондот за унапредување на ликовната уметност „Моша Пијаде“ по партијата 11-204;

Управата за техничка помош по партијата 11-205;

Сојузниот завод за здравствена заштита по партијата 11-207;

Советот на академиите на науките на ФНРЈ по партијата 11-209;

Сојузниот институт за заштита на културните споменици по партијата 11-213;

Сојузниот завод за статистика по партиите: 11-217 и 11-218;

Сојузниот завод за продуктивност на трудот по партијата 11-220;

Сојузниот совет за научна работа по партијата 11-215;

Управата за поморство и речен сообраќај по партијата 11-214.

Средствата предвидени во разделот од претходниот став по партијата 11-198 се користат за дејностите што ги вршат Институтот за општествени науки, Институтот за меѓународна политика и стопанство, Институтот за поредбено право и Институтот за изучување на работничкото движење, а врз основа на писмените договори што ги одобрува Сојузниот совет за научна работа.

Член 8

Начинот на користење на средствата предвидени во разделот 56 — Наменски средства за дејностите на самостојните установи, партија 12-223 позиции 1, 2, 3, 4 и 5 го определува Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за информации врз основа на писмен договор.

Начинот на користење на средствата предвидени во разделот и партијата од претходниот став во позициите 6, 7 и 8 го определува Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за просвета и култура врз основа на писмен договор.

Начинот на користење на средствата предвидени во разделот и партијата од претходните ставови позиција 9 го определува Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за народно здравје врз основа на писмен договор.

Член 9

Приходите што врз основа на прописите според овоето работење ги остварува Југословенската лотарија за посебни намени ќе се распоредат:

1. Приходите на Југословенската лотарија во износот што ќе го утврдат спогодбено сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите и Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за социјална политика и комунални прашања — на општествените организации што вршат хуманитарно-социјални дејности;

2. Приходите од спортската прогноза во износот што ќе го утврди Сојузната комисија за физичка култура — за финансирање на инвестициите во физичката култура.

До донесувањето на завршната сметка на Југословенската лотарија за 1961 година на општествените организации од точ. 1 и 2 на овој член ќе им се исплатуваат аконтации чија височина ќе ја утврдат органите од претходниот став.

Член 10

Средствата одобрени во Сојузниот буџет за 1960 година за инвестиции, а кои органите, установите и организациите на кои им се дадени тие средства не ги потрошиле до крајот на 1960 година, ќе се користат за истите цели во 1961 година.

Член 11

Средствата на сојузниот буџет за унапредување на стопанските области се користат врз основа на програмите и претсметките што на предлог од во-

687.

УКАЗ ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОСНОВНИОТ ЗАКОН ЗА ФИНАНСИРАЊЕТО НА ШКОЛСТВОТО

Врз основа на членот 71 точка 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Основниот закон за финансирањето на школството, што го усвои Сојузната народна скупштина на седницата на Сојузниот собор од 28 декември 1960 година и на седницата на Соборот на производителите од 28 декември 1960 година.

ПР бр. 37
29 декември 1960 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Петар Стамболиќ, с. р.

ОСНОВЕН ЗАКОН ЗА ФИНАНСИРАЊЕТО НА ШКОЛСТВОТО

И. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со цел за обезбедување на материјална самостојност на училиштата и на други установи за образование и воспитување, во согласност со нивната положба на самостојни општествени установи, како и со цел за понатамошно развивање на општественото самоуправање во областа на образованието и воспитувањето, со овој закон се утврдуваат изворите на средствата и начинот на финансирање на дејноста, изградбата и опремањето на училиштата и на други установи за образование и воспитување.

Член 2

Според одредбите на овој закон се финансираат сите училишта, вклучувајќи ги тука и високите школи, факултетите и уметничките академии, училишните центри, центрите за стручно образование на работниците, работничките и народните универзитети, и сите други форми на образование и воспитување што имаат потраен карактер (училишта), освен училиштата што се основуваат за потребите на Југословенската народна армија и на државните секретаријати за внатрешни работи.

Според одредбите на овој закон се финансираат и претшколските установи и домовите за ученици и студенти.

Член 3

На училиштата, како самостојни установи, им припаѓаат, во согласност со законот, средствата потребни за работа на образование и воспитување.

Средствата за работа на училиштата и средствата за нивната изградба и опремање, општествената заедница ги обезбедува преку политичкотериторијалните единици, стопанските и општествените организации, самостојните установи, државните органи и други општествени правни лица, заинтересирани за образованието и воспитувањето на децата, младината и возрасните.

По исклучок, со прописи за одделни училишта односно со нивните правила (статути) може да се предвиди и учениците, посетителите односно корисниците, во согласност со своите материјални можности, да подмируваат дел од трошоците за вршење на дејноста на училиштето. Оваа обврска не може да се предвидува за основното задолжително образование

Член 4

Со цел за потрајно и посигурно обезбедување на потребните средства за финансирање на дејностите, изградбата и опремањето на училиштата (финансирање на училиштата), се основуваат оп-

штествени фондови за школство определени со овој закон.

Член 5

Политичкотериторијалните единици ги обезбедуваат средствата за финансирање на училиштата од своите приходи и од други средства со кои располагаат, а стопанските организации, самостојните установи и други општествени правни лица — на товар на трошоците на работењето односно на товар на други свои средства.

Средствата од претходниот став што ги обезбедуваат политичкотериторијалните единици се внесуваат во општествените фондови за школство. Ако во политичкотериторијалната единица (околината) не е основан фонд, средствата за финансирање на училиштата се обезбедуваат во буџетот.

Член 6

Училиштата во кои се образуваат и се воспитуваат лица од подрачјето на повеќе политичкотериторијални единици или за потребите на повеќе стопански организации и на други општествени правни лица, по правило, ги финансираат заеднички заинтересираните политичкотериторијални единици, стопански организации, самостојни установи односно други општествени правни лица (заедничко финансирање).

Член 7

Покрај средствата што му ги обезбедува на училиштето општествената заедница за вршење на дејноста утврдени со законот, со актот за основавање или со неговите правила (основна дејност), училиштето може, со проширување на својата активност за образование и воспитување, да остварува и други приходи.

Член 8

Училиштето самостојно располага, во согласност со законот, со сите средства што му припаѓаат според овој закон или што тоа ќе ги оствари со својата дејност.

Член 9

Одредбите на Законот за буџетите и финансирањето на самостојните установи важат и за финансирањето на училиштата, доколку со овој закон не е определено поинаку.

II. ФИНАНСИРАЊЕ НА УЧИЛИШТАТА

1. Средства на училиштето

Член 10

Со средствата што му припаѓаат на училиштето за основната дејност се подмируваат личните и материјалните расходи за вршење на таа дејност.

Личните расходи ги опфаќаат и пропишаните придонеси, а материјалните расходи — и средствата за дополнување на постојната опрема и учила и нивната амортизација

Член 11

Со проширувањето на својата дејност на образованието и воспитувањето, во согласност со своите основни задачи, училиштето може да остварува приходи со кои ги зголемува своите средства.

Училиштето може да остварува приходи и од помошти од политичкотериторијалните единици, стопанските организации, самостојните установи и други општествени правни лица, како и од доброволни давања на родителите и граѓаните и сл.

Член 12

Приходите на училиштата се ослободени од обврските спрема општествената заедница, освен од земјарината и од данокот на промет.

Член 13

Сите средства што ќе ги оствари училиштето претставуваат единствена целина.

Приходите и расходите на училиштето се распределуваат со финансискиот план.

Финансискиот план на училиштето го донесува училишниот одбор односно соодветниот орган на управувањето (училишниот одбор) за секоја календарска односно учебна година.

Член 14

Заради создавање услови за посигурно материјално работење и за подобрување на работните услови, училиштето може да формира свој инвестициони фонд, резервен фонд и други фондови.

Со правилата на училиштето се определуваат фондовите што ги има училиштето.

Член 15

Со финансискиот план секоја година се предвидуваат средства за амортизација на училата и на друга опрема на училиштето.

Амортизацијата се определува во проценти од вредноста по која одделни учила и друга опрема се водат во инвентарот на училиштето.

Амортизационите норми од претходниот став и начинот на пресметување на амортизацијата ги определува училишниот одбор во согласност со основувачот на училиштето, ако тоа не е определено со посебни прописи.

Училишниот одбор може, во согласност со основувачот, да предвиди во својот финансиски план и средства за амортизација на сите или одделни училишни објекти или нивни делови што ги користи училиштето.

Член 16

Средствата за амортизација предвидени со финансискиот план се внесуваат во инвестициониот фонд на училиштето непосредно по нивното остварување доколку е основан фонд. Овие средства не можат да се распределат во други фондови ниту да се трошат за други намени.

Член 17

Средствата на инвестициониот фонд се формираат од средствата на амортизацијата, од средствата предвидени со финансискиот план за дополнување на опремата и училата и за други инвестиции, од приходите остварени со продажба на учила и на друга опрема што му припаѓа на училиштето, од дел на вишокот на приходите над расходите распределен со завршната сметка во овој фонд, од подароците и други средства наменети за инвестиции.

Средствата на инвестициониот фонд можат да се користат за набавка на учила и друга опрема, како и за адаптација, доградба и изградба на училишни објекти, предвидени со финансискиот план на училиштето.

Член 18

Резервниот фонд се формира, по правило, во оние училишта што за извршување на своите задачи користат машини, учила и друга опрема од позначителна вредност.

Средствата на резервниот фонд се формираат од делот на вишокот на приходите над расходите распределен со завршната сметка во овој фонд.

Височината на средствата на резервниот фонд се утврдува со правилата на училиштето.

Средствата на резервниот фонд можат да се користат за покривање на загубите настанати во вршењето на дејноста на училиштето и на другите вонредни расходи што ќе ги определи училишниот одбор.

Член 19

Училишниот одбор може да реши средствата на училишните фондови, освен средствата на инвестициониот фонд, да можат привремено да се употребат и без оглед на нивната намена, за подмирување на потребите на училиштето.

Средствата од резервниот фонд привремено користени во смисла на претходниот став, мораат да му се вратат на овој фонд најдоцна за шест месеци од денот на употребата.

Член 20

Училиштата можат да ги здружуваат своите средства заради набавка на учила и друга задничка опрема, како и за изградба на објекти што ќе ги користат заедно.

Училиштата можат да ги здружуваат своите средства и заради остварување на други свои за-

еднички задачи односно за подмирување на заеднички потреби.

Член 21

Во случај на нерешено притекување на приходите предвидени со финансискиот план, училиштето може да бара привремена позајмица од банката.

Ако банката го обуслови давањето на позајмица со гаранција на основувачот, овој се смета за гарант до износот на средствата што е должен да му ги обезбеди на училиштето.

2. Обезбедување на средствата за основната дејност на училиштата**Член 22**

Средствата за основните дејности на училиштата што ги основала, политичкотериторијалната единица ги обезбедува во општествениот фонд за школство. Политичкотериторијалната единица (околицата) што нема фонд ги обезбедува овие средства во својот буџет.

Со одлука на претставничкото тело на политичкотериторијалната единица се определуваат средствата за финансирање на основната дејност на училиштата што се уплатуваат во фондот односно се обезбедуваат во буџетот.

Со оваа одлука политичкотериторијалната единица може да го определи процентот по кој средствата од претходниот став ќе се издвојуваат од сите приходи што ѝ припаѓаат според Законот за буџетите и финансирањето на самостојните установи.

Член 23

Претставничкото тело на политичкотериторијалната единица која е основувач на училиштето донесува одлука со која ги утврдува начелата за определување на средствата што им припаѓаат на училиштата за нивната основна дејност.

Со одлуката од претходниот став се утврдуваат категориите на училиштата и секое училиште се распоредува во една од тие категории, со оглед на видот на училиштето и неговите задачи, на нормативите за опремање на одделни училишта, на специфичните услови во кои одделни училишта работат и на други елементи од значење за тоа распоредување.

Распоредувањето на училиштата во одделни категории се врши така што сите училишта од иста категорија да имаат приближно еднакви потреби од средства за вршење на основната дејност.

Со одлуката од ставот 1 се утврдуваат и објективните мерила по кои ќе се доделуваат средствата за основните дејности на одделни категории училишта (средства на еден ученик, на одделение и сл.). Средствата утврдени по овие мерила претставуваат најмали средства што на училиштата мораат да им се обезбедат од општествените фондови за школство односно од буџетот во оние политичкотериторијални единици (околии) што немаат еваков фонд.

Член 24

Утврдениот начин за доделување средства на училиштата според претходните одредби е должен да го применува и органот на управувањето на општествениот фонд за школство.

Средствата за подмирување на расходите на основната дејност што според утврдените правила му припаѓаат на одделно училиште можат да се намалат само ако суштествено се изменат условите во кои тоа работи, така што намалувањето на средствата да нема да доведе до влошување на условите за работа на училиштето.

Средствата што му припаѓаат на училиштето за неговата основна дејност не можат да се намалуваат и ако тоа остварува приходи со активности надвор од своите основни задачи.

Член 25

Кога стопанските организации, државните органи, коморите, самостојните установи или други

општествени правни лица се основувачи на училишта, определувањето на средствата што им припаѓаат на училиштата за подмирување на трошоците на нивната основна дејност се врши согласно со одредбите на чл. 23 и 24 од овој закон.

Член 26

Ако во текот на годината расходите на училиштето се зголемат поради примена на општите мерки предвидени со закони и други прописи, а со финансискиот план на училиштето не било можно да се предвидат средства за тоа, основувачот е должен да ги обезбеди и средствата за така зголемените расходи.

3. Заедничко финансирање на основната дејност на училиштата

Член 27

Ако повеќе политичкотериторијални единици или политичкотериторијалните единици со стопанските организации, коморите, самостојните установи и други општествени правни лица, или стопанските организации и други општествени правни лица заедно, обезбедуваат како основувачи средства за основните дејности на училиштето (заедничко финансирање), нивните меѓусебни односи се регулираат со договор.

Со договорот од претходниот став основувачите определуваат кој од нив непосредно ќе ги врши основувачките права и обврски спрема училиштето што го финансираат заеднички. Вака определен основувач му ги обезбедува на училиштето сите средства за неговите основни дејности, а другите основувачи му го надоместуваат нему соодветниот дел од средствата со кои според договорот учествуваат во финансирањето на училиштето.

Основувачите солидарно одговараат за обезбедувањето на средствата што му припаѓаат на училиштето за неговите основни дејности.

Во согласност со општите прописи за школството, основувачите соучествуваат во формирањето на соодветните органи на управувањето на училиштето.

Член 28

Договорот за заедничко финансирање на училиштето содржи особено: назначување на делот од вкупните средства што секој од основувачите му го обезбедува на училиштето, услови под кои основувачите учествуваат во финансирањето, кој од нив непосредно ги врши основувачките права и обврски спрема училиштето, како и отказан срок за раскинување на договорот.

Отказниот срок за раскинување на договорот од претходниот став не може да биде пократок од времето потребно за завршување на школувањето на најмладата генерација ученици запишани во училиштето, освен ако друг основувач не ги прифати обврските на оној што го откажува договорот.

Член 29

Во обезбедувањето на средствата што му припаѓаат на училиштето за подмирување на трошоците на неговата основна дејност, покрај основувачот, можат трајно или повремено да учествуваат политичкотериторијални единици, одделни државни органи, стопански организации, комори, самостојни установи и други општествени правни лица и фондови.

За учеството од претходниот став се склучува договор со основувачот.

Член 30

Ако постои потреба за образование на определени видови кадри или за основавање на училишта од интерес за поширокото подрачје, политичкотериторијалните единици, одделни државни органи, коморите и други општествени правни лица дејствуваат како иницијатори за здружување на своите средства со средствата на други заинтересирани политичкотериторијални единици, стопански и други организации односно самостојни уста-

нови или само за здружување на средствата на тие политичкотериторијални единици, стопански и други организации односно самостојни установи.

Член 31

Ако во одделни училишта чии основувачи се општински или околински народни одбори се школуваат и ученици од подрачјето на друга општина или околина на иста народна република, односно од подрачјето на граничната општина на соседната народна република, основувачите можат од соодветната политичкотериторијална единица да бараат да учествува таа во обезбедувањето на средствата за основните дејности на тие училишта. Ова барање основувачот може да ѝ го постави на онаа политичкотериторијална единица од која доаѓаат ученици во толкав број што тоа позначително ги зголеми расходите на училиштето.

Како учествување во смисла на претходниот став се подразбира обезбедувањето на сразмерен дел од средствата за основната дејност на училиштето — по ученик или по некое друго мерило.

Член 32

Ако политичкотериторијалната единица на која ѝ е упатено барање за учествување според претходниот член не постапи според тоа барање, основувачот на училиштето може да побара арбитража на народната република односно на автономната единица.

Арбитражата ја врши посебно тело, орган на управувањето со општествениот фонд за школство или друг орган што ќе го определи надлежниот извршен совет.

Арбитражното тело може, оценувајќи ги дадените околности, барањето за учествување да го одбие или да ја потврди неговата потполна или делумна оправданост. Одлуката на арбитражното тело има сила на извршен наслон. Ако арбитражното тело ја потврди оправданоста на поставеното барање а политичкотериторијалната единица на која ѝ е упатено тоа не може да ја исполни својата обврска од објективни причини, арбитражното тело ќе одлучи во подмирувањето на дел од трошоците за основната дејност на училиштето да учествува народната република односно автономната единица. Ако според оценката на арбитражното тело дел од овие трошоци треба да поднесува граничната општина од соседната народна република, арбитражните тела на заинтересираните народни републики спогодбено ќе решаваат за оваа работа.

Член 33

Со закон гарантираното слободно запишување на учениците во сите училишта при еднакви пропишани услови не може да се ограничува поради тоа што барањето на основувачот за учествување во обезбедувањето на средствата за основните дејности на училиштето не е задоволено.

4. Лични доходи на наставниот и другиот персонал во училиштата

Член 34

Со работата на образованието и воспитувањето или со друга своја активност во рамките на задачите на училиштето, наставниот и другиот персонал на училиштето ги остварува своите лични доходи.

Во согласност со прописите што ќе бидат донесени и со утврдените работни места, училишниот одбор, на предлог од наставничкиот совет, а во согласност со основувачот, донесува правилник со кој се утврдуваат поблиските мерила за определување на личните доходи на наставниот и другиот персонал на училиштето.

Член 35

Врз основа на правилникот од претходниот член училишниот одбор, по сослушување на мислењето на наставничкиот совет, ја определува височината на личниот доход на одделен наставник односно службеник и работник на училиштето.

Училишниот одбор, по своја иницијатива или на предлог од наставничкиот совет, решава и за доделувањето на посебни награди на наставниот и другиот персонал на училиштето за постигнатите позначајни успеси во остварувањето на задачите на училиштето.

Член 36

Работните места на наставниот и другиот персонал на училиштето ги утврдува, на предлог од наставничкиот совет, училишниот одбор во согласност со основувачот.

Работните места на наставниот и другиот персонал на факултетите, вишите школи, високите школи и уметничките академии ги утврдуваат, на предлог од управата односно наставничкиот совет, нивните совети.

Работните места на наставниот и другиот персонал во училишта се утврдуваат врз основа на усвоените начела за организацијата на наставно-воспитниот процес, наставните планови и програми, прописите за нормирање на работата и на други соодветни мерила, во согласност со потребите на училиштето.

5. Обезбедување на средствата за изградба и опремање на училиштата

Член 37

Средствата за изградба и опремање на училиштето се обезбедуваат од општествените фондови за школство. Овие средства ги обезбедува и основувачот по пат на кредити или од други свои средства.

Средствата за изградба и опремање на училиштето можат да ги обезбедуваат и заинтересираните политичкотериторијални единици, државни органи, стопански организации, самостојни установи и други општествени правни лица што не се основувачи, фондови и граѓани.

Член 38

Заради финансирање на изградбата и опремањето на училишта основувачите можат да добијат заем од општествените инвестициони фондови на политичкотериторијалните единици и од други расположливи средства односно фондови.

Сојузниот извршен совет може да пропише заемите од претходниот став да можат да се даваат без конкурс и под други поповолни услови.

III. ОПШТЕСТВЕНИ ФОНДОВИ ЗА ШКОЛСТВО

1. Организацијата и средствата на општествените фондови за школство

Член 39

Се основуваат општествени фондови за школство во општините (општински фонд), автономните единици (фонд на автономната единица), народните републики (републички фонд) и во федерацијата (Сојузен фонд).

Член 40

Општествените фондови за школство имаат својство на правно лице.

Управувањето со општествените фондови за школство се засновува врз начелата на општественото самоупраување.

Член 41

Со општествениот фонд за школство управува управен одбор.

Управниот одбор на општествениот фонд за школство го сочинуваат: претставници на оние стопански организации, стопански комори и здруженија, училишта и други самостојни установи, синдикати и други општествени и стручни организации што ќе ги определи претставничкото тело на политичкотериторијалната единица. Во управниот одбор на фондот влегуваат и определен број членови што ги именува претставничкото тело на политичкотериторијалната единица.

Управниот одбор на Сојузниот фонд го сочинуваат членови што ги именува Сојузниот извршен совет.

Член 42

Средствата на општествениот фонд за школство се распределуваат со годишниот финансиски план. Финансискиот план и завршната сметка на општествениот фонд за школство ги донесува управниот одбор на фондот во согласност со претставничкото тело на политичкотериторијалната единица.

Претставничкото тело на политичкотериторијалната единица може да дава насоки за работата на управниот одбор.

Се овластува Сојузниот извршен совет да донесе поблиски прописи за организацијата и управувањето со општествените фондови за школство.

Член 43

На општинскиот фонд му припаѓа:

1) дел од приходите на општината што народниот одбор ќе го утврди врз основа на членот 22 од овој закон;

2) дел од придонесот за општествените фондови за школство кој според овој закон го плаќаат стопанските организации и самостојните установи;

3) дел од дополнителниот придонес за буџетите од личниот доход на работниците што ќе го определи општинскиот народен одбор;

4) дел од општинскиот локален данок што го плаќаат обврзниците на данокот на доход по нормата што ќе ја определи општинскиот народен одбор;

5) други приходи (дотации, помошти, подароци, интереси на средствата на фондот и др.).

Републичкото народно собрание може да ги определи најниските норми на дополнителниот придонес за буџетите од личниот доход на работниците односно на општинскиот локален данок по кои средствата од тие извори се уплатуваат во општинскиот фонд.

Член 44

На републичкиот фонд односно на фондот на автономната единица му припаѓа:

1) дел од приходите што ќе го утврди претставничкото тело врз основа на членот 22 од овој закон;

2) дел од придонесот за општествените фондови за школство што според овој закон го плаќаат стопанските организации и самостојните установи;

3) други приходи (дотации, помошти, подароци, интереси на средствата на фондот и др.).

Член 45

На Сојузниот фонд му припаѓа дел од приходите на федерацијата што ќе го определи Сојузната народна скупштина.

Член 46

Придонес за општествените фондови за школство плаќаат сите стопански организации и самостојни установи, освен училиштата и другите установи за образование и воспитување.

Придонес за општествените фондови за школство плаќаат и приватните занаетчиски и приватните угостителски дуќани, приватните сопственици на друмски моторни возила што се занимаваат со јавен превоз, како и приватните бродосопственици што се занимаваат со јавен превоз во поморската и внатрешната пловидба (приватни дуќани).

Член 47

Основицата и нормите на придонесот за општествените фондови за школство ги определува Сојузната народна скупштина.

Републичките народни собранија ја определуваат основницата и нормите на придонесот за општествените фондови за школство што го плаќаат приватните дуќани.

Член 48

Придонесот за општествените фондови за школство се распределува на општинските фондови, на фондовите на автономните единици и на републичките фондови.

Републичкото народно собрание определува кој дел од придонесот им припаѓа на општинските фондови. Тој дел се определува во еднаков процент за сите општински фондови во народната република и не може да биде помал од 60% од вкупниот износ на придонесот што го плаќаат стопанските организации, самостојните установи и приватните дуќани од подрачјето на општините. Остатокот на средствата од придонесот му припаѓа на републичкиот фонд. Народното собрание на Народна Република Србија ќе го определи процентот од делот на придонесот што му припаѓа на републичкиот фонд што ќе биде приход на фондот на автономните единици.

На републичкиот фонд му припаѓа дел од придонесот што го плаќаат стопанските организации, самостојните установи и приватните дуќани на територијата на народната република, а на фондот на автономната единица односно на општинскиот фонд дел од придонесот што го плаќаат стопанските организации, самостојните установи и приватните дуќани од подрачјето на автономната единица односно општината. Ако давателот на придонесот во свој состав има издвоени погонски или деловни единици, придонесот од тие единици му припаѓа на фондот на онаа народна република односно автономна единица или општина на чија територија односно подрачје се наоѓаат тие погонски или деловни единици.

Член 49

Распределбата на придонесот на општествените фондови за школото ја врши банката кај која стопанската организација и самостојната установа го плаќа придонесот односно органот на управата на општинскиот народен одбор надлежен за работите на приходите што го наплатава придонесот од приватните дуќани.

Член 50

Средствата на општествените фондови за школото се водат кај банката што го извршува буџетот на соодветната политичкотериторијална единица.

2. Намената на средствата на општествените фондови за школото

Член 51

Средствата на општинскиот општествен фонд за школото можат да се користат:

1) за обезбедување средства за основните дејности на училиштата што ги основал или во чие финансирање учествува општинскиот народен одбор.

2) за подигање, проширување и опремање на училиштата и на нивните работилници и ученички домови, како и на други установи за образование и воспитување што ги основува или во чие основување учествува општинскиот народен одбор;

3) за давање помошти или заеми за изградба и опремање на училишта и на други установи за образование и воспитување што ги основуваат други политичкотериторијални единици, стопански организации, самостојни установи и други општествени правни лица, а за кои е заинтересирана општината.

Органот на управувањето на општинскиот општествен фонд за школото може, во согласност со општинскиот народен одбор, да реши дел од средствата на овој фонд да му се отстапи на околинскиот народен одбор за изградба и опремање на установи за образование и воспитување што се од заеднички интерес за повеќе општини.

Член 52

Средствата на републичкиот општествен фонд за школото односно на фондот на автономната единица можат да се користат:

1) за обезбедување средства за основните дејности на училиштата што ги основала или во чие финансирање учествува народната република односно автономната единица;

2) за давање помошти на општинските општествени фондови за школото со цел за развивање на определени видови училишта, на нивните работилници и ученички домови;

3) за давање помошти или заеми за изградба и опремање на установи што се занимаваат со подготвување наставници за основни и други училишта или со систематско образование на стручни кадри за подрачјето на повеќе општини или на целата народна република односно автономна единица;

4) за давање помошти или заеми при преземање на мерки што се од значење за унапредувањето на образованието на стручните кадри во народната република односно во автономната единица;

5) за подмирување на дел од трошоците за основните дејности на оние училишта во чие финансирање врз основа на одлука на арбитражното тело (член 32 став 3) учествува народната република односно автономната единица.

Член 53

Средствата на Сојузниот општествен фонд за школото можат да се користат:

1) за давање помошти на републичките општествени фондови за школото за развој на училиштата и на други установи и форми за образование на стручните кадри во неразвиените подрачја;

2) за давање помошти или заеми со цел за поттикнување на развојот на одделни видови образовно-воспитни установи односно за образование на определени видови кадри;

3) за давање помошти за организирање на стручното образование на младината на младински работни акции од општојугословенско значење;

4) за обезбедување средства за основните дејности на училиштата што ги основале сојузни органи, ако е тоа предвидено со актот за основавање на овие училишта.

Член 54

Управно-административните работи на општествените фондови за школото ги вршат соодветните органи на управата на политичкотериторијалните единици.

IV. ФИНАНСИРАЊЕ НА УЧИЛИШТАТА ОД СТРАНА НА СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И САМОСТОЈНИТЕ УСТАНОВИ

Член 55

Стопанските организации и самостојните установи ги обезбедуваат средствата за финансирање на училиштата и средствата за други форми на образование на стручните кадри, на товар на трошоците на работењето или на товар на други свои средства.

Член 56

Заради образование на кадрите, стопанските организации и самостојните установи можат, во согласност со своите потреби, да ги употребуваат средствата од претходниот член за финансирање на дејностите на училиштата и на други установи и форми за образование и усовршување, за нивната изградба и опремање, како и за давање стипендии.

Член 57

Стопанските организации и самостојните установи можат паричните средства што го сочинуваат нивниот фонд на основните средства да ги користат и за инвестициони вложувања во стручни училишта, нивни работилници и ученички домови, како и во други установи за стручно образование (член 41а од Законот за средствата на стопанските организации).

Член 58

Стопанските организации и самостојните установи можат без надоместок да ги пренесуваат врз училиштата своите основни средства или производи со цел за опремање на нивните работилници, лаборатории и сл.

Член 59

Стопанските организации можат средствата за изградба и опремање на училиштата и на нивните

работилници и ученички домови, за обезбедување средства за нивната основна дејност, за давање доции и други форми на помош на училиштата, како и за други цели во врска со образованието на кадрите, да ги издвојуваат и на товар на средствата на фондот за заедничка потрошувачка, а самостојните установи — на товар на други свои средства.

Средствата издвоени за целите од претходниот став се ослободени од сите обврски спрема општествената заедница.

Член 60

При изработката на инвестиционите програми за нови стопански објекти или на поширока реконструкција на постојните, ќе се предвидат и средства за образование на кадрите односно за изградба на капацитетите неопходни за тие цели.

V. УЧЕСТВО И КОНТРОЛА НА ЈАВНОСТА ПРИ ИЗДВОЈУВАЊЕТО И УПОТРЕБАТА НА СРЕДСТВАТА ЗА УЧИЛИШТАТА

Член 61

Финансиските планови и завршните сметки на училиштата и на општествените фондови за школство и се достапни на јавноста.

Стопанските комори, органите на управувањето на одделни општествени служби, синдикалните организации, здруженијата на просветните работници и други општествени и стручни организации и државните органи можат да бараат да им се достават на разгледување, заради давање мислење и предлог, финансиските планови и завршните сметки на училиштата за чија работа се заинтересирани односно финансиските планови и завршните сметки на соодветните општествени фондови за школство.

Член 62

Пред да го изнесе пред претставничкото тело на политичкотериторијалната единица, надлежниот орган што ги подготвува одлуките од чл. 22 и 23 на овој закон е должен за подготвениот предлог да прибави мислење од заинтересираните организации и од органите од претходниот член, а таму каде што постои фонд — и мислење од управниот орган на фондот, и за добиените мислења и предлози, доколку не ги усвои, да го извести претставничкото тело на политичкотериторијалната единица.

Кога за случаите од претходниот став е надлежен општинскиот народен одбор се прибавува, по правило, и мислење од собирите на избирачите.

Член 63

Пред да ја изнесе пред претставничкото тело на политичкотериторијалната единица, органот што ја подготвува одлуката од членот 24 став 2 на овој закон, во случаите кога средствата што им припаѓаат на училиштата се обезбедуваат во буџетот, тој е должен да прибави, покрај мислењето на организациите и органите од членот 61 на овој закон, и мислење на училишниот одбор на заинтересираното училиште.

Член 64

Во случајот од членот 24 став 2 на овој закон, органот на управувањето на општествениот фонд за школство, пред донесувањето на одлука, ќе постапи според претходниот член.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 65

По исклучок од членот 39 на овој закон, кога заедничките потреби за образование на кадрите на подрачјето на одделни околии го бараат тоа, републичкото народно собрание може, на предлог од обата собора на околинскиот народен одбор, да донесе одлука во одделни околии определениот дел од средствата на општинските општествени фондови за школство што произлегуваат од придонесот на стопанските организации и самостојните установи задолжително да се здружуваат во околинскиот општествен фонд за школство.

Со истата одлука се определува и траењето на така организираниот околински општествен фонд за школство.

Член 66

Со денот на влегувањето во сила на овој закон се укинуваат фондовите за кадри во стопанството.

Одредбите на Сојузниот општествен план за 1961 година што се однесуваат на фондовите за кадри во стопанството важат во сè и за општествените фондови за школство.

Член 67

Со претсметката за 1960 година распределените средства на фондовите за кадри во стопанството, а непотрошени до 31 декември 1960 година, ќе се употребат за намените определени со претсметката за 1960 година и ќе им се стават на располагање на заинтересираните корисници и во 1961 година, ако тие би го барале тоа и ако намената на тие средства не е во спротивност со одредбите од овој закон.

Член 68

Средствата на околинскиот фонд за кадри во стопанството нераспределени до 31 декември 1960 година, ќе се употребат за продолжување и довршување на изградбата и за опремање на установите за стручно образование што се финансирани од средствата на тој фонд. Одлука за расподелбата на овие средства ќе донесе, во постапката за ликвидација, управниот одбор на фондот со согласност од околинскиот народен одбор.

Непотрошените средства што ќе преостанат по подмирувањето на потребите од претходниот став ќе се распределат на општинските фондови за школство сразмерно со уплатата на придонесот за кадри во 1960 година од страна на обврзниците на тој придонес од подрачјето на одделни општини.

Во случај на здружување на средства во околинскиот општествен фонд за школство (член 65), средствата од претходниот став се пренесуваат во тој фонд.

Член 69

Средствата на Сојузниот фонд за кадри во стопанството, на фондовите за кадри во стопанството на народните републики и на автономните единици нераспределени до 31 декември 1960 година, се пренесуваат во соодветните општествени фондови за школство основани со овој закон.

Правата и обврските на укинатите фондови од претходниот став се пренесуваат врз соодветните општествени фондови за школство.

Член 70

Средствата на Фондот за кадри при Управата за работите на воената индустрија нераспределени до 31 декември 1960 година, ќе се употребат за довршување на започнатите објекти и за подмирување на другите обврски создадени на товар на фондот до денот на неговото укинување. Преостанатите средства, правата и настанатите обврски на укинатиот фонд се пренесуваат врз Управата за работите на воената индустрија и ќе се употребат за образование на стручните кадри според одредбите на овој закон.

Средствата на фондовите за кадри при Генералната дирекција на поштите, телеграфите и телефоните и при Генералната дирекција на Југословенските железници нераспределени до 31 декември 1960 година ќе се користат за потребите на тие стопански организации на начинот предвиден во претходниот став, со тоа што преостанатите средства, правата и обврските на укинатите фондови ќе се пренесат врз соодветните генерални дирекции.

Член 71

Средствата од делот на придонесот за кадри отстапен на стопанските организации според важечките прописи и средствата што од така отстапениот придонес се уплатени во фондот на соодветните околински комери односно во фондот на стручните здруженија, а што до 31 декември 1960

година нема да бидат потрошени, ќе се употребат за образование на кадрите според одредбите на овој закон.

Член 72

Придонесот за кадри во стопанството што ќе се уплати во 1961 година како обврска од 1960 година, ќе се распредели според прописите што биле во сила до 31 декември 1960 година на соодветните фондови и со него ќе се постанат во смисла на одредбите од овој закон.

Член 73

До донесувањето на посебни прописи за личните доходи на наставниот и другиот персонал во училиштата (член 34 став 2), наградувањето на наставниот и другиот персонал во училиштата ќе се врши според постојните прописи.

Во училиштата каде што постојат можности за тоа, може, и пред донесувањето на посебни прописи од претходниот став, да се донесе правилник од членот 34 став 2 на овој закон и врз основа на него да се определуваат личните доходи на наставниот и другиот персонал во согласност со прописите за работните односи.

Член 74

До донесувањето на одлуки за определување на основицата и на нормата на придонесот за општествените фондови за школство (член 47), стопанските организации и приватните дуќани ќе уплатуваат во фондовите според овој закон (член 48) аконтација на тој придонес во височина на делот на придонесот за кадри што во 1960 година е уплатуван во фондовите за кадри на политичко-територијалните единици. Во височина на тој дел од придонесот за кадри ќе уплатуваат аконтација на придонесот за општествените фондови за школство и стопанските организации во состав на Заедницата на ЈЖ и на Заедницата на ЈПТТ, како и претпријатијата на воената индустрија.

Член 75

Стопанските организации за кои до влегувањето во сила на овој закон било пропишано задолжително здружување на отстапениот дел од придонесот за кадри, ќе уплатуваат ист дел од придонесот во фондовите на соодветните стопански комори односно здруженија додека од страна на тие комори односно здруженија не се реши прашањето за обезбедување на средства за намените што биле финансирани од средствата на нивните фондови, а најдоцна до 31 март 1961 година.

Стопанските организации во состав на Заедницата на ЈЖ и на Заедницата на ЈПТТ ќе уплатуваат 60% од придонесот за кадри според прописите до влегувањето во сила на овој закон во фондовите при соодветните генерални дирекции додека од страна на тие генерални дирекции не се реши прашањето за обезбедување средства за намените што се финансирани од нивните фондови, а најдоцна до 31 март 1961 година.

Член 76

Политичкотериторијалните единици ќе ги донесат одлуките предвидени во чл. 22, 23 и 43 на овој закон до 31 март 1961 година. До донесувањето на овие одлуки, средствата за финансирање на училиштата ќе се обезбедуваат во буџетите според досегашните прописи.

Член 77

Средствата што политичкотериторијалните единици ги обезбедуваат од своите вкупни приходи (член 22) за основните дејности на училиштата, во 1961 година не можат да бидат помали од средствата што за истите цели биле одобрени во 1960 година.

Член 78

Се овластува сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите да донесува, во согласност со Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за просвета и култура односно со Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за трудот, **упатства** за примена на овој закон.

Се овластуваат републичките извршни совети да донесуваат, по потреба, поблиски прописи за заедничкото финансирање на училиштата (чл. 27 до 33).

Член 79

Како основувач во смисла на овој закон се смета и оној орган, стопанска организација, самостојна установа или друго општествено правно лице што спрема одделно училиште непосредно ги врши правата и должностите на основувач, иако тој не донесол акт за неговото основување.

Член 80

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат Уредбата за фондовите за кадрови во стопанството и одредбите на други прописи што се во спротивност со одредбите на овој закон.

Член 81

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен лист на ФНРЈ“, а ќе се применува од 1 јануари 1961 година.

688.

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПОПИСОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО 1961 ГОДИНА

Врз основа на членот 71 точка 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Законот за пописот на населението во 1961 година, што го усвои Сојузната народна скупштина на седницата на Сојузниот собор од 28 декември 1960 година.

ПР бр. 39
29 декември 1960 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Петар Стамболиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПОПИСОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО 1961 ГОДИНА

Член 1

Во времето од 1 до 7 април 1961 година ќе се изврши попис на населението на целата територија на Југославија.

При овој попис, покрај податоците за населението, ќе се соберат и податоци за домаќинствата, и ќе се изврши попис на становите во определени населби.

Пописот на населението ќе се изврши според состојбата на 31 март 1961 година во 24 часот.

Член 2

Пописот на населението ќе се изврши на обрасците што ги утврдува Сојузниот завод за статистика.

Основните обрасци со кои се определува содржината на пописот (пописница, лист за домаќинство и упитник за стан) ги потврдува Сојузниот извршен совет.

Член 3

Со организацијата и спроведувањето на пописот раководи Сојузниот завод за статистика и републичките (покраинскиот, обласниот) заводи за статистика.

Во околиите и општините со пописот раководат пописни комисии. Членовите на овие комисии ги именуваат околинските односно општинските народни одбори на заедничка седница на обата собора;

Член 4

За вршење на пописот околицките и општинските народни одбори ќе обезбедат потребен број попишувачи, инструктори и контролори.

Државните органи, самостојните установи, стопанските и општествените организации се должни за спроведување на пописот да им стават на располагање на околицките и општинските народни одбори потребен број свои службеници и работници.

Член 5

На службениците и работниците што учествуваат во вршењето на пописот им припаѓаат нивните редовни принадлежности за сето време додека работат на пописот. Овие принадлежности ќе им ги исплатуваат на службениците и работниците организите, установите и организациите во кои се запослени тие.

Член 6

Народните одбори можат за попишувачи да определат и одделни граѓани.

Граѓаните определени за попишувачи се должни да учествуваат во вршењето на пописот.

По исклучок, во вршењето на пописот не се должни да учествуваат болни или изнемогнати лица и инвалиди, како ниту лица што со посебни прописи за организацијата на одделни служби се ослободени од должноста за вршење попис

Член 7

Секој граѓанин е должен на сите прашања поставени во обрасците за попис да даде вистинити и потполни одговори.

Член 8

Податоците собрани со пописот служат исклучиво за статистички цели.

Попишувачите и други лица што учествуваат во пописот се должни да го чуваат како службена тајна сето она што ќе го узнаат при вршењето на пописот.

Член 9

На попишувачите, инструкторите и контролорите им припаѓа награда за работата на пописот.

Височината на оваа награда и начинот на нејзината исплата го утврдува Сојузниот завод за статистика во согласност со сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите.

Член 10

Трошоците за спроведувањето на пописот се подмируваат од средствата предвидени за таа цел во Сојузниот буџет за 1961 година.

Член 11

За време од 60 дена пред пописот и триесет дена по пописот не можат да се вршат никакви промени во политикотериторијалната поделба на земјата.

Член 12

Тој што при пописот намерно ќе го ускрати давањето на податоците што е должен да ги даде иле ќе даде невистинити или неточни податоци, ќе се казни за прекршок со парична казна до 20.000 динари.

Со казната од претходниот став ќе се казни за прекршок и попишувачот или лице што учествува во пописот, ако не го чува како службена тајна сето она што ќе го узнае при вршењето на пописот (член 8 став 2).

Член 13

Се овластува Сојузниот завод за статистика да пропише поблиски упатства за вршење на пописот, како и да ги определи населбите во кои ќе се изврши попис на станозите (член 1 став 2).

Член 14

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен лист на ФНРЈ“.

689.

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ЈАВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ

Врз основа на членот 71 точка 2 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта, се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за јавните службеници, што го усвои Сојузната народна скупштина на седницата на Сојузниот собор од 28 декември 1960 година.

ПР бр. 38

29 декември 1960 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Петар Стамболиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ЈАВНИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ

Член 1

Во Законот за јавните службеници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 53/57, 44/58, 1/59, 52/59 и 27/60) во членот 195 по ставот 5 се додава нов став 6, кој гласи:

„(6) За напредување во службата се признава и времето поминато во својство на народен пратеник со постојана месечна награда или во својство на одборник на народен одбор на постојана должност со постојана месечна награда, како и времето поминато во својство на избран функционер на постојани должности со постојана плата во општествено-политички или задружни организации, стручни здруженија или комори и во нивни сојузи, ако работата на тие должности била единствено или главно занимање“

Член 2

Во членот 239 став 2 зборовите: „Сојузниот извршен совет“ се заменуваат со зборовите: „републичкиот извршен совет“.

Член 3

Во членот 240 став 1 се бришат зборовите: „согласно со одредбите од членот 73 на овој закон“ и запирката пред нив.

Член 4

Во членот 242 став 1 се бришат зборовите: „во рамките на упатството од Секретаријатот за просвета и култура на Сојузниот извршен совет“ и запирката пред нив.

Член 5

Членот 257 се менува и гласи:
„Прописи за стручните испити за наставниот и воспитниот персонал донесува републичкиот орган на управата надлежен за работите на просветата односно на стручното образование.“

Член 6

Во членот 268 по ставот 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„(2) На службениците што работат во просветни установи на просветни работи им се признава за напредување сето време што го поминале во работен однос во општествено-политички организации.“

Досегашниот став 2 станува став 3, се менува и гласи:

„(3) Во поглед на признавањето на другото време за напредување важат одредбите од членот 195 ст. 3, 4 и 6 и членот 196 на овој закон.“

Член 7

Во членот 277 став 3 зборовите: „Секретаријатот за просвета и култура на Сојузниот извршен совет во согласност со Секретаријатот за општа управа на Сојузниот извршен совет“, се заменуваат со зборовите: „републичкиот орган на управата надлежен за работите на науката“.

Член 8

Во членот 289 став 4 зборовите: „Секретаријатот за просвета и култура на Сојузниот извршен совет во согласност со Секретаријатот за општа управа на Сојузниот извршен совет“ се заменуваат со зборовите: „републичкиот орган на управата надлежен за работите на културата“.

Член 9

Платите на службениците и на техничкиот персонал на кои се однесува Законот за јавните службеници определени со поединечни решенија се зголемуваат за 5% од 1 јануари 1961 година.

Износите на платите на службениците и на техничкиот персонал што се земаат како основ за пресметување на платата по ефект на работата се зголемуваат за 5%.

Покрај зголемувањето на платите според претходните ставови од 1 јануари 1961 година за секој орган, установа и организација ќе се обезбедат и средства во височина од 5% од платите на 31 декември 1960 година. Овие средства може да ги користи секој орган, установа и организација со цел за зголемување на платите според успехот и резултатите што одделни службеници ќе ги постигнат во извршувањето на работите и задачите на определено работно место. Исплатите по овој основ ќе се вршат периодично а најдоцна за три месеци назад.

Поблиски упатства за постапката и начинот на распоредбата на средствата од претходниот став донесуваат, и тоа: за службениците на сојузните и републичките органи на управата — старешината на органот; за службениците на самостојните установи — советот односно соодветниот орган на општественото управување; за службениците на организациите — управниот одбор односно соодветниот орган на општественото управување. Ако установата нема орган на општествено управување, поблиски упатства донесува основувачот односно органот што го врши правото на основувач.

Член 10

Како плата во смисла на претходниот член се подразбираат:

- 1) основната и полагајната плата како и посебниот додаток до износ од 12.000 динари;
- 2) основната плата на службениците запослени на уметничка работа (уметнички персонал);
- 3) платата определена според прописите донесени врз основа на членот 374 од Законот за јавните службеници;
- 4) месечната плата или платата по час на техничкиот персонал и додатокот односно надоместокот определен според чл. 15, 20, 21 и 38 од Уредбата за платите на техничкиот персонал и на помошните службеници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 7/58, 44/58, 6/59 и 53/59) и соодветните одредби од прописите донесени врз основа на членот 38 став 4 и членот 42 став 2 од таа Уредба;
- 5) платата и посебниот додаток на помошните службеници;
- 6) износите на хонорарите на лицата запослени во својство на хонорарни службеници.

На решенијата за зголемување на платата што се донесуваат според членот 9 од овој закон и прописите донесени врз основа на него не се однесуваат одредбите од чл. 79 до 83 на Законот за јавните службеници.

Во работата што се однесува на зголемувањето на платата според членот 9 став 3 од овој закон не може да се води управен спор.

Член 11

Зголемувањето на платите од членот 9 на овој закон се исплатува од средствата на буџетите на политичкотериторијалните единици односно од средствата на установите и организациите.

Член 12

Одредбите од чл. 1 и 6 на овој закон ќе се применат и на службениците што ќе се затечат во служба на денот на влегувањето во сила на овој закон.

Одредбите за зголемувањето на платите од членот 9 на овој закон се применуваат и при определувањето на платите на лицата што ќе бидат приени во служба по 31 декември 1960 година.

Член 13

Овој закон влегува во сила на 1 јануари 1961 година.

690.

Врз основа на членот 38 став 1 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство на Федеративна Народна Република Југославија и за сојузните органи на власта,

Сојузната народна скупштина, на седницата на Сојузниот собор од 28 декември 1960 година и на седницата на Соборот на производителите од 28 декември 1960 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ СРЕДСТВА ОД СТОПАНСКИТЕ РЕЗЕРВИ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

1. Од средствата на стопанските резерви на федерацијата, што се формираат согласно со одредбата на главата XX од Сојузниот општествен план за 1960 година, им се доделува без обврска за враќање, и тоа:

	милиони динари
а) на Општиот инвестиционен фонд:	
1) за зголемување на износот предвиден во одредбата под 1 на ставот А точката 2 одделот II од главата XVII на Сојузниот општествен план за 1960 година, за финансирање на инвестициите во електро-стопанството, износот од — — — — —	1.760
2) за давање заеми за реконструкција, за проширување и изградба на нови фабрики за производство на сточна храна, износот од — — — — —	500
3) за давање заеми без конкурс за изработка на одделни економско-технички документи за големи објекти на црната металургија, износот од — — — — —	300
4) за давање заем за довршување на изградбата на нафтеното поле во Елемир, износот од — — — — —	400
5) за зголемување на износот за давање заеми на земјоделските организации за покривање на загубите искажани во завршните сметки за 1959 година, износот од — — — — —	1.000
6) за зголемување на трансната во 1960 година за довршување на делницата Удово — Гевгелија — државната граница на Авто-патот Белград—Ниш—Скопје—Гевгелија — државната граница, износот од — — — — —	1.000
7) за подготвителни работи за потребите на младинските работни бригади и за изработка на проекти за работите што ќе се изведуват во 1961 година на Авто-патот Белград—Ниш—Скопје—Гевгелија, износот од — — — — —	600

милиони
динари

б) на Дирекцијата за исхрана за покривање на разликата во цената на свињската маст од државните материјални резерви, износот од — — — — — 1.532,7

2. Средствата од точката 1 оддел а) под 1 Југословенската инвестициона банка ќе ги даде за изградба на овие објекти на електростопанството за кои ќе се спогоди со Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за индустрија и со Заедницата на југословенското електростопанство.

3. Поблиски прописи за извршување на одредбите на точката 1 оддел а) под 2 до 6 од оваа одлука ќе донесе, по потреба, сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите, а за извршување на одредбата од точката 1 оддел б) на оваа одлука — сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите во согласност со сојузниот Државен секретаријат за работите на стоковниот промет.

Распоредот на средствата на инвеститорите ќе го изврши и упатство за примена на одредбата од точката 1 оддел а) под 7 на оваа одлука ќе донесе сојузниот Државен секретаријат за работите на финансиите, во согласност со Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за сообраќај и врски.

4. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службен лист на ФНРЈ“.

Сојузна народна скупштина

СНС (А) 67
29 декември 1960 година
Белград

Претседател
на Сојузната народна скупштина,
Петар Стамболиќ, с.р.

Претседател
на Соборот на
производителите,
Панко Ромац, с.р.

Претседател
на Сојузниот собор,
др Младен Ивекоски, с.р.

691.

Врз основа на ставот 2 од точката 4 на одделот I од главата XVII на Сојузниот општествен план за 1961 година, Сојузниот извршен совет донесува

УРЕДБА

ЗА УПОТРЕБА НА СРЕДСТВАТА ЗА ИНВЕСТИЦИИ ВО 1961 ГОДИНА

Член 1

Кога стопанските организации, банките, штедилниците, Државниот осигурителен завод, самостојните установи, водните заедници, сојузите на земјоделските задруги, задружните деловни сојузи, заедниците на стопанските организации и заводите за социјално осигурување во 1961 година ги користат средствата на своите фондови за инвестиционо вложување согласно со прописите за користењето на тие средства, ќе ги применуваат одредбите од Уредбата за употреба на средствата за инвестиции во 1960 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 53/59).

Член 2

Оваа уредба влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службен лист на ФНРЈ“.

Сојузен извршен совет

Р. п. бр 250
27 декември 1960 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

692.

Врз основа на членот 62 од Законот за национализација на наемните згради и на градежното земјиште („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 52/58), Сојузниот извршен совет донесува

УРЕДБА

ЗА ИЗМЕНА НА УРЕДБАТА ЗА ПОСТАПКАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА НАЦИОНАЛИЗАЦИЈАТА НА НАЕМНИТЕ ЗГРАДИ И НА ГРАДЕЖНОТО ЗЕМЈИШТЕ

Член 1

Во Уредбата за постапката за спроведување на национализацијата на наемните згради и на градежното земјиште („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 4/59) во членот 54 став 2 зборовите: „уште за една година“ се заменуваат со зборовите: „до 30 јуни 1961 година“.

Член 2

Оваа уредба влегува во сила на 1 јануари 1961 година.

Сојузен извршен совет

Р. п. бр. 251
27 декември 1960 година
Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с. р.

693.

Врз основа на членот 79 став 1 под 1 од Уставниот закон, Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОДЛУКАТА ЗА УПОТРЕБА НА СРЕДСТВАТА НА 6%-НАТА БУДЕТСКА РЕЗЕРВА ФОРМИРАНА ОД ПРИХОДИТЕ НА БУДЕТИТЕ НА ПОЛИТИЧКОТЕРИТОРИЈАЛНИТЕ ЕДИНИЦИ ЗА 1959 ГОДИНА

1. Во Одлуката за употреба на средствата на 6%-ната буџетска резерва формирана од приходите на буџетите на политичкотериторијалните единици за 1959 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 52/59) во точката 2 зборот „исклучиво“ се брише.

2. По точката 3 се додава нова точка 3а, која гласи:

„3а. Средствата формирани во смисла на точката 1 од оваа одлука општинските народни одбори можат да ги употребат и како позајмици за исплата на неизмирени обврски спрема здравствениите установи настанати до крајот на 1959 година.“

Одобрениите позајмици од претходниот став општинските народни одбори се должни да ги вратат до 30 ноември 1961 година. Ако народните одбори не ги вратат овие позајмици до наведениот срок, ќе се применат одредбите на точката 3 ст. 3 и 4 од оваа одлука.“

3. Во точката 5 зборовите: „во точката 2“ се заменуваат со зборовите: „во точ. 2 и 3а“.

4. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен лист на ФНРЈ“.

Р. п. бр. 252
27 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар,
Вељко Зековиќ, с. р.

Подпретседател,
Едвард Кардељ, с. р.

694.

Врз основа на ставот 2 од точката 6 одделот I главата XVII на Сојузниот општествен план за 1960 година, во врска со членот 2 став 1 и членот 3 став 1 од Уредбата за употреба на средствата за инвестиции во 1960 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 53/59), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А**ЗА УПОТРЕБА НА СРЕДСТВАТА ЧИЕ КОРИСТЕЊЕ Е ОГРАНИЧЕНО СО УРЕДБАТА ЗА УПОТРЕБА НА СРЕДСТВАТА ЗА ИНВЕСТИЦИИ ВО 1960 ГОДИНА**

1. Паричните средства што стопанските организации, банките, штедилниците, Државниот осигурителен завод, самостојните установи, водните заедници, сојузите на земјоделските задруги, задружните деловни сојузи, заедниците на стопанските организации и заводите за социјално осигурување ги издвоиле во 1960 година како резерва во рамките на фондот на основните средства и фондот на заедничката потрошувачка во смисла на членот 2 од Уредбата за употреба на средствата за инвестиции во 1960 година, односно на посебна сметка на средствата на амортизацијата во смисла на членот 3 од таа уредба, се пренесуваат на сметките од кои се издвоени и можат во 1961 година да се користат според прописите што важат за користењето на средствата на фондовите пренесени од поранешните години.

2. Оваа одлука влегува во сила на 1 јануари 1961 година.

Р. п. бр. 255
27 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велько Зековиќ, с. р. Едвард Кардељ, с. р.

695.

Врз основа на чл. 6, 91, 102 и 116 до 118 од Уредбата за данокот на доход („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 8/56, 16/58, 6/59, 48/59, 52/59, 12/60, 52/60), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А**ЗА ДОПОЛНЕНИЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ВАЖЕЊЕТО ВО 1960 ГОДИНА НА ОДЛУКАТА ЗА НОРМИТЕ НА ДАНОКОТ НА ДОХОД ЗА 1959 ГОДИНА**

1. Во Одлуката за продолжување на важењето во 1960 година на Одлуката за нормите на данокот на доход за 1959 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 52/59 и 12/60) во точката 1а на крајот од текстот под 2 точката се заменува со точка и запирка и по тоа се додава нов текст под 3, кој гласи:

„3) на приходите од добивките по лозовите на Југословенската лотарија и од добивките од спортската прогноза што је организира Југословенската лотарија — по норма од 10%.“

Оваа одлука влегува во сила на 1 јануари 1961 година

Р. п. бр. 258
27 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велько Зековиќ, с. р. Мијалко Тодоровиќ, с. р.

696.

Врз основа на членот 196 став 3 од Законот за придонесот од доходот на стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 52/57, 48/58, 48/59, 52/59 и 45/60), во врска со точката I став 1 под 1 од Одлуката за интересните норми на средствата на стопанските организации, на средствата вложени кај банката и на краткорочните кредити („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 54/57, 26/58, 44/58, 48/58, 43/59 и 52/59), Сојузниот извршен совет донесува

О Д Л У К А**ЗА ИНТЕРЕСНАТА НОРМА ШТО ЌЕ СЕ ПРИМЕНИ НА ФОНДОТ НА ОСНОВНИТЕ СРЕДСТВА ПРИ УТВРДУВАЊЕТО НА ПОСЕБНОТО УЧЕСТВО ВО ДОХОДОТ ОД СТРАНА НА ЖЕЛЕЗАРНИЦИТЕ**

1. Заради утврдување на посебното учество во доходот според чл. 19а и 19б од Законот за придонесот од доходот на стопанските организации, железарниците за 1958 и 1959 година ќе ја применат на фондот на основните средства интересната норма од членот 100 на Законот за средствата на стопанските организации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 54/57, 48/58, 17/59, 48/59 и 52/59), а за 1960 година — интересната норма што за железарниците е пропишана во точката I став 1 под 1 од Одлуката за интересните норми на средствата на стопанските организации, на средствата вложени кај банката и на краткорочните кредити.

2. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службен лист на ФНРЈ“.

Р. п. бр. 253
27 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велько Зековиќ, с. р. Едвард Кардељ, с. р.

697.

Врз основа на членот 70 став 1 точка 3 од Уредбата за трговската дејност и трговските претпријатија и дукани („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 49/59, 9/60 и 19/60), сојузниот Државен секретаријат за работите на стоковниот промет издава

НА РЕДБА**ЗА ЗАДОЛЖИТЕЛНА ИСПОРАКА НА ЕЛЕКТРОЛИТЕН БАКАР ВО БЛОК И НА РОТО-ХАРТИЈА НА ОПРЕДЕЛЕНИТЕ КАТЕГОРИИ ПОТРОШУВАЧИ ВО 1961 ГОДИНА**

1 За 1961 година се утврдуваат контингентите на електролитен бакар во блок за следните потрошувачи:

	тони
1) Ваљаница бакар, Севојно — — —	13 000
2) Мариборска ливарна, Марибор —	300
3) Предузеќе за израду и прераду обојених метала „Гуро Салај“, Ниш	700
4) Комбинат обојених метала, Прокупље	380
5) Загребачка леваоница обојених метала, Загреб — — — — —	120
6) Фабрика каблова „Моша Пијаде“, Светозарево — — — — —	12 800
7) Новосадска фабрика кабела „Новкабел“, Нови Сад — — — — —	3.750
8) Творница електричних кабела „Елка“, Загреб — — — — —	2.450
9) воената индустрија — — — — —	100
10) претпријатијата на бродоградбата	280
11) претпријатијата на југословенските железарници — — — — —	180

	тони
12) претпријатијата на обоената металургија — — — — —	100
13) претпријатијата на машиноградбата	750
14) претпријатијата на производителите на мотори и моторни возила — —	440
15) претпријатијата на електроиндустријата — — — — —	100
16) претпријатијата на металопреработувачката индустрија — — — — —	50
17) Дирекцијата за суровини — — —	500

Договорите за продажба и купување на електролитен бакар во блок ќе ги склучуваат со Рударско-топилничарскиот базен, Бор, како производител:

1) Ваљаоница бабра, Севојно; Мариборска ливарна, Марибор; Предузеќе за израду и прераду обојених метала „Гуро Салај“, Ниш; Комбинат обојених метала, Прокупље; Загребачка љваоница обојених метала, Загреб; фабрика каблова „Моша Пијаде“, Светозарево; Новосадска фабрика кабела „Новкабел“, Нови Сад; Творница електричних кабела „Елка“, Загреб;

2) претпријатијата што ќе ги определи Управата за работите на воената индустрија — за воената индустрија;

3) претпријатијата на бродоградбата, претпријатијата на југословенските железарници, претпријатијата на обоената металургија, претпријатијата на машиноградбата, претпријатијата на производителите на мотори и моторни возила, претпријатијата на електроиндустријата и претпријатијата на металопреработувачката индустрија — во количините за кои ќе се зголеми во соодветниот совет на Сојузната индустриска комора односно во стручното здружение.

Со количината од 500 тони електролитен бакар во блок располагаат спогодбено сојузниот Државен секретаријат за работите на стоковниот промет и Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за индустрија.

2. За 1961 година за потребите на новинско-издавачките претпријатија се утврдува контингентот на рото-хартија во количина од 34.000 тони, со тоа што 29.000 тони од таа хартија ќе испорача Товарна целулозе ин папирја „Гуро Салај“, Видем Кршко, а 5.000 тони рото-хартија за илустриран печат — Фабрика хартије, Чачак.

Договорите за купување и продажба на рото-хартија од 27.800 тони ќе ги склучуваат со Товарна целулозе ин папирја „Гуро Салај“, Видем Кршко, како производител — новинско-издавачките претпријатија во количините за кои овие претпријатија ќе се зголеми во соодветниот совет на Сојузната индустриска комора односно во стручното здружение. Договорите за купување и продажба на преостанатите 1.200 тони од оваа хартија ќе ги склучува со Товарна целулозе ин папирја „Гуро Салај“, Видем Кршко, како производител — Дирекцијата за суровини, со тоа што испораката ќе се врши месечно во количини од по 100 тони.

Договорите за купување и продажба на рото-хартија за илустриран печат ќе ги склучуваат со Фабрика хартије, Чачак, како производител — новинско-издавачките претпријатија во количините за кои овие претпријатија ќе се зголеми во соодветниот совет на Сојузната индустриска комора односно во стручното здружение.

Количината од 1.200 тони рото-хартија се става во назарни резерви.

3. Производителите и потрошувачите определени со оваа наредба се должни на сојузниот Државен секретаријат за работите на стоковниот промет да му достават на негово барање податоци за производството, испораките и запасите на електролитен бакар во блок и на рото-хартија од точ. 1 и 2 на оваа наредба.

Производителите се должни да му ги пријават на сојузниот Државен секретаријат за работите на стоковниот промет количините на електролитен бакар во блок и на рото-хартија што ќе ги произведат над определените контингенти од точ. 1 и 2 на оваа

наредба, како и количините што во рамките на определените контингенти ќе останат недоговорени или неиспорачани. Овие количини дополнително ќе ги расподели сојузниот Државен секретаријат за работите на стоковниот промет, на предлог од Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за индустрија.

4. Оваа наредба влегува во сила на 1 јануари 1961 година.

Бр. 7366/1
26 декември 1960 година
Белград

Државен секретар
за работите на стоковниот
промет,
Марјан Бреџел, с.р.

698.

Врз основа на членот 42 став 2 од Законот за радиодифузните станици („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 52/55) и членот 1 став 1 точка 1 од Уредбата за пренесување работите во надлежност на Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за информации („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 19/60), во согласност со сојузниот Државен секретаријат за работите на финансите, Секретаријатот на Сојузниот извршен совет за информации донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ТАРИФАТА НА ПРЕТПЛАТАТА ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ТЕЛЕВИЗИСКИ ПРИЕМНИЦИ

1. Тарифата на претплатата за користење на телевизиски приемници изнесува годишно:

А. за секој телевизиски приемник:	Динари
1) за граѓани — — — — —	12 000
2) за државни органи, установи и општествени организации — — —	12.000
3) за стопански организации, угостителски, занаетчиски и трговски дуќани	36 000

Б. за стопански организации што се занимаваат со производство, промет и поправка на приемници, паушално — — — — — 36.000

2. За секој телевизиски приемник граѓаните плаќаат претплата во износ од 1.000 динари месечно.

3. За користење на проекционен телевизиски приемник височината на претплатата се утврдува со посебен договор меѓу држателот на приемникот и надлежната радио-телевизиска станица.

4. Со републички прописи може да се определи држателите на телевизиски приемници што се наоѓаат на подрачје каде не постои можност за прием на телевизиска програма, да не се должни да плаќаат претплата за телевизиските приемници.

5. Ова решение влегува во сила на 1 јануари 1961 година.

Бр. 2883
30 декември 1960 година
Белград

Секретар за информации,
Богдан Осолник, с.р.

699.

Врз основа на членот 4 од Законот за Југословенските стандарди („Службен лист на ФНРЈ”, бр. 16/60), Југословенскиот завод за стандардизација донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ СТАНДАРДИ ОД ОБЛАСТА НА ТОЛЕРАНЦИИТЕ НА НАВОИТЕ

1. Во издание на Југословенскиот завод за стандардизација се донесуваат следните југословенски стандарди:
- Толеранции на навоите. Објасненија, принципи и дефиниции на поимите — — — — — JUS M.B.0.220
- Основи на системот на толеранциите на метричкиот навој — — — — — JUS M.B.0.221
- Зависност на квалитетот на толеранциите на метричкиот навој од должината на носењето и од степенот на точноста на изработката — — — — — JUS M.B.0.226
- Преглед на препорачаните налегнувања во метричките навојни споеви — — — — — JUS M.B.0.226
- Основни отстапувања на средниот пречник на метричкиот навој — — — — — JUS M.B.0.230
- Толеранции на големиот пречник на метричкиот надворешен навој — — — — — JUS M.B.0.231
- Основни отстапувања на средниот пречник на метричкиот навој — — — — — JUS M.B.0.232
- Основни отстапувања на малиот пречник на метричкиот навој — — — — — JUS M.B.0.233
- Толеранции на малиот пречник на метричкиот надворешен навој — — — — — JUS M.B.0.234
- Толеранции на малиот пречник на метричкиот внатрешен навој — — — — — JUS M.B.0.235
- Називни отстапувања на метричкиот надворешен навој во толеранциските полиња Sa — — — — — JUS M.B.0.240
- Називни отстапувања на метричкиот надворешен навој во толеранциските полиња Sb — — — — — JUS M.B.0.241
- Називни отстапувања на метричкиот надворешен навој во толеранциските полиња Sc — — — — — JUS M.B.0.242
- Називни отстапувања на метричкиот надворешен навој во толеранциските полиња Sd — — — — — JUS M.B.0.243
- Називни отстапувања на метричкиот надворешен навој во толеранциските полиња Se — — — — — JUS M.B.0.244
- Називни отстапувања на метричкиот надворешен навој во толеранциските полиња Sh — — — — — JUS M.B.0.245
- Називни отстапувања на метричкиот надворешен навој во толеранциските полиња Sj 5, Sm 5, Sn 5 и Sp 5 — — — — — JUS M.B.0.246
- Називни отстапувања на метричкиот внатрешен навој во толеранциското поле SA 10 — — — — — JUS M.B.0.250
- Називни отстапувања на метричкиот внатрешен навој во толеранциското поле SB 10 — — — — — JUS M.B.0.251
- Називни отстапувања на метричкиот внатрешен навој во толеранциското поле SC 10 — — — — — JUS M.B.0.252
- Називни отстапувања на метричкиот внатрешен навој во толеранциското поле SD 10 — — — — — JUS M.B.0.253
- Називни отстапувања на метричкиот внатрешен навој во толеранциското поле SE 8 — — — — — JUS M.B.0.254
- Називни отстапувања на метричкиот внатрешен навој во толеранциските полиња SH — — — — — JUS M.B.0.255
2. Наведените југословенски стандарди се објавени во посебно издание на Југословенскиот завод

за стандардизација, кое е составен дел од ова решение.

3. Овие југословенски стандарди се применуваат од 1 јануари 1962 година.

Бр. 11-5460

26 декември 1960 година

Белград

Директор
на Југословенскиот завод
за стандардизација,
инж. Славољуб Виторовиќ, с.р.

По извршеното сравнување со изворниот текст утврдено е дека во текстот на Одлуката за измени и дополненија на Одлуката за стручната спрема на службениците на санитарната инспекција, објавен во „Службен лист на ФНРЈ”, бр. 51/60, се поткраднала долу наведената грешка, та се дава

ИСПРАВКА

НА ОДЛУКАТА ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ОДЛУКАТА ЗА СТРУЧНАТА СПРЕМА НА СЛУЖБЕНИЦИТЕ НА САНИТАРНАТА ИНСПЕКЦИЈА

Во точката 7 на почетокот на цитираниот текст наместо „8а“ треба да стои „9“.

Од Сојузниот извршен совет, Белград, 23 декември 1960 година.

УКАЗИ

Претседателот на Републиката врз основа на членот 1 точка 4 од Уставниот закон, а на предлог од Државниот секретар за надворешни работи, донесува

УКАЗ

ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШЕН АМБАСАДОР НА ФНРЈ ВО РЕПУБЛИКА ЛИБЕРИЈА СО СЕДИШТЕ ВО АКРА

I

Се назначува

Звонко Перишиќ, извонредан и ополномошен амбасадор на ФНРЈ во Република Гана и за извонреден и ополномошен амбасадор на ФНРЈ во Република Либериа со седиште во Акра.

II

Државниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

III

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 24

24 декември 1960 година

Белград

Претседател на Републиката,
Јосип Броз Тито, с.р.

РЕШЕНИЈА

Врз основа на членот 6 од Уредбата за основањето и работата на Музејот на револуцијата на народите на Југославија („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/60), во врска со членот 33 од Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот извршен совет („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 20/58 и 21/59), Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ИМЕНУВАЊЕ СОВЕТ НА МУЗЕЈОТ НА РЕВОЛУЦИЈАТА НА НАРОДИТЕ НА ЈУГОСЛАВИЈА

Во Советот на Музејот на револуцијата на народите на Југославија се именуваат, и тоа: за претседател:

1. Велько Влаховиќ, секретар на Сојузниот одбор на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Југославија; за членови:

2. Марјан Дермастија, сојузен народен пратеник;

3. Велько Дракулиќ, претседател на Одборот за наука и култура на Саборот на НР Хрватска и претседател на Републичката комисија за подготвување на материјали од револуцијата на народите на Југославија;

4. Милија Радовановиќ, сојузен народен пратеник;

5. Перо Коробар, директор на Историскиот музеј на НР Македонија;

6. Вуко Радовиќ, член на Извршниот совет на НР Црна Гора;

7. Милка Чалдаревиќ, секретар на Комисијата на ЦК СК на Босна и Херцеговина за историјата на СКЈ;

8. Драги Миленковиќ, секретар на Централниот одбор на Сојузот на борците од Народноослободителната војна на Југославија;

9. Бошко Шилеговиќ, генералполковник на Југословенската народна армија и сојузен народен пратеник;

10. Петар Брајовиќ, генералмајор на Југословенската народна армија — началник на одделение во Воено-историскиот институт;

11. Латинка Перовиќ, член на Претседателството на ЦК на Народната младина на Југославија;

12. Перо Морача, секретар на Комисијата на ЦК СКЈ за историјата на СКЈ.

Два члена на Советот ќе избере работниот колеktiv на Музејот од својата средина.

Директорот на Музејот е член на Советот според положајот.

Б. бр. 85
24 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велько Зековиќ, с. р. Александар Ранковиќ, с. р.

Врз основа на членот 3 од Уредбата за Советот за стручно образование на кадрите во стопанството („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 23/58), во врска со членот 33 од Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот извршен совет („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 20/58 и 21/59), Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ И ИМЕНУВАЊЕ НОВ ПРЕТСЕДАТЕЛ И ЧЛЕНОВИ НА СОВЕТОТ ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ НА КАДРИТЕ ВО СТОПАНСТВОТО

1. Се разрешува од функцијата на претседател на Советот за стручно образование на кадрите во

стопанството инж. Владимир Вујовиќ, а за нов претседател на Советот се именува Ашер Делеон, секретар на Централниот совет на Сојузот на синдикатите на Југославија.

2. Се разрешуваат од функцијата на член на Советот за стручно образование на кадрите во стопанството др Лавослав Каделбург, инж. Славко Сувајќиќ, Бешка Фрнтиќ, Димитрие Бајалица, инж. Синиша Швабиќ, др Маријан Дулар, Горѓе Павловиќ, инж. Душан Величковиќ, Вукашин Стамболиќ, инж. Велимир Милутиновиќ и инж. Димитрие Аќимовиќ, именувани со Решението на Сојузниот извршен совет Б. бр. 38 од 7 јуни 1958 година („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 23/58), а за нови членови на Советот се именуваат:

Трајко Бошковиќ, началник на одделение во Секретаријатот за трудот на Извршниот совет на НР Македонија;

Ахмед Катиќ, секретар на Советот за стручно образование на кадрите на Извршниот совет на НР Босна и Херцеговина;

Миљивоје Голубовиќ, директор на Техничкото училиште „Никола Тесла“;

Хуго Чержан, претседател на Одборот за кадри на Сојузната градежна комора;

Миле Жегарац, управник на Работничкиот универзитет „Гуро Салај“ во Белград;

Никола Јакшиќ, потпретседател на Сојузот на земјоделско-шумарските комори на ФНРЈ;

др Павле Ковач, советник во Заводот за јавна управа;

Миодраг Кукиќ, член на Претседателството на ЦК на Народната младина на Југославија;

Перо Дјетелиќ, помошник секретар за просвета и култура во Сојузниот извршен совет;

Олга Маричкиќ, раководител на кадровската служба при Фабриката „Првомајска“, Загреб;

Синиша Николиќ, претседател на Комисијата за кадри при Друштвото на инженерите и техничарите, Белград;

Нада Новосел, директор на Заводот за стручно образование на кадрите на НР Хрватска;

Првослав Раковиќ, претседател на Одборот за кадри на Сојузната индустриска комора;

Иван Тавчар, член на Секретаријатот на Републичкиот совет на синдикатите на Словенија;

Мијушко Вукиќевиќ, помошник секретар за трудот на Извршниот совет на НР Црна Гора;

Душан Жубриниќ, директор на Вишната стручна педагошка школа, Риека.

Б. бр. 88
30 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велько Зековиќ, с. р. Александар Ранковиќ, с. р.

Врз основа на членот 80 од Законот за организацијата на Југословенските железници („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 50/60), во врска со членот 33 од Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот извршен совет („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 20/58 и 21/59), Сојузниот извршен совет донесува.

РЕШЕНИЕ

ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ ГЕНЕРАЛЕН ИНСПЕКТОР НА ЖЕЛЕЗНИЧКОТ СООБРАКАЈ ПРИ ЗАЕДНИЦАТА НА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ ЖЕЛЕЗНИЦИ

Се назначува за генерален инспектор на железничкиот сообраќај при Заедницата на Југословенските железници Марко Ферич, досегашен директор на Дирекцијата на Југословенските железници Белград.

Б. бр. 86
30 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велько Зековиќ, с. р. Александар Ранковиќ, с. р.

Врз основа на членот 166 од Законот за јавните службеници („Службен лист ФНРЈ“, бр. 53/57), а во врска со членот 28 и членот 39 став 3 од Законот за државната управа („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 13/56 и 44/57) и со членот 33 од Уредбата за организацијата и работата на Сојузниот извршен совет („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 20/58 и 21/59), Сојузниот извршен совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ ПОМОШНИК НАЧЕЛНИК НА УПРАВАТА ЗА ПЕРСОНАЛНИ РАБОТИ НА СОЈУЗНИОТ ИЗВРШЕН СОВЕТ

Се назначува за помошник началник на Управата за персонални работи на Сојузниот извршен совет, во положај помошник секретар во Сојузниот извршен совет, Зденка Кидрич, член на Комисијата за кадри на Сојузниот одбор на Социјалистичкиот сојуз на работниот народ на Југославија.

Б. бр 87
30 декември 1960 година
Белград

Сојузен извршен совет

Секретар, Потпретседател,
Велько Зековиќ, с. р. Александар Ранковиќ, с. р.

ОД СЛУЖБЕНИТЕ ЛИСТОВИ НА НАРОДНИТЕ РЕПУБЛИКИ

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

„Службени гласник Народне Републике Србије“ во бројот 52 од 24 декември 1960 година објавува:

Уредба за основање Завод за фармација;

Одлука за установување посебен додаток за службениците на научните установи што работат под условите штетни за здравјето;

Решение за именување Совет на Заводот за запослување на работниците на НР Србија;

Решение за измена и дополнење на Решението за основање Дом за тешко умно заостанати деца и младина во Кулина.

НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ХРВАТСКЕ

„Народне новине“ службени лист Народне Републике Хрватске во бројот 50 од 14 декември 1960 година објавуваат:

Уредба за Стручно училиште за внатрешни работи;

Одлука за доделување новогодишна награда на службениците и работниците на републичките државни органи и установи што вршат јавна служба;

Решение за измена на Решението за именување околински изборни комисии за спроведување на изборите за одборници на народните одбори.

СОДРЖИНА:

	Страна
684. Указ за прогласување на Општествениот план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година — — — —	969
Општествен план на стопанскиот развој на Југославија од 1961 до 1965 година —	969
685. Указ за прогласување на Сојузниот општествен план за 1961 година — — —	997
Сојузен општествен план за 1961 година	998
686. Указ за прогласување на Законот за Сојузниот буџет за 1961 година — — —	1015
Закон за Сојузниот буџет за 1961 година	1016
687. Указ за прогласување на Основниот закон за финансирањето на школството —	1018
Основен закон за финансирањето на школството — — — — — — — —	1018
688. Указ за прогласување на Законот за пописот на населението во 1961 година —	1024
Закон за пописот на населението во 1961 година — — — — — — — —	1024
689. Указ за прогласување на Законот за измени и дополнења на Законот за јавните службеници — — — — —	1025
Закон за измени и дополнења на Законот за јавните службеници — — — —	1025
690. Одлука за доделување средства од стопанските резерви на федерацијата — —	1026
691. Уредба за употреба на средствата за инвестиции во 1961 година — — — — —	1027
692. Уредба за измена на Уредбата за постапката за спроведување на национализацијата на наемните згради и на градежното земјиште — — — — — — — —	1027
693. Одлука за измени и дополнења на Одлуката за употреба на средствата на 6%-ната буџетска резерва формирана од приходите на буџетите на политичкотериторијалните единици за 1959 година — —	1027
694. Одлука за употреба на средствата чие користење е ограничено со Уредбата за употреба на средствата за инвестиции во 1960 година — — — — — — — —	1028
695. Одлука за дополнење на Одлуката за продолжување на важењето во 1960 година на Одлуката за нормите на данокот на доход за 1959 година — — — — —	1028
696. Одлука за интересната норма што ќе се примени на фондот на основните средства при утврдувањето на посебното учество во доходот од страна на железариците	1028
697. Наредба за задолжителна испорака на електролитен бакар во блок и на рогохартита на определените категории потрошувачи во 1961 година — — — —	1028
698. Решение за тарифата на претплатата за користење на телевизиски приемници —	1029
699. Решение за југословенските стандарди од областа на толеранциите на навоните — —	1030
Исправка на Одлуката за измени и дополнења на Одлуката за стручната опрема на службениците на санитарната инспекција	1030